SALA DE LECTURA

Proletari din toate țările, uniți-vă!

cinteia tineretului

Anul VI
Nr. 22 (245)
12 pagini — 3 lei
Sîmbătă
31 mai
1986

SALA DE LECTURA

SUPLIMENT LITERAR-ARTISTIC

DE ZIUA COPILULUI

O EMOȚIONANTĂ CHEMARE LA APĂRAREA VIEȚII COPIILOR, A LUMII, ADRESATĂ DE TOVARĂȘUL NICOLAE CEAUȘESCU

„Aș vrea ca acest șoim al patriei să fie văzut de toți conducătorii din Europa și din lume, să înțeleagă că ei, copiii, au nevoie de viață, de liniște, nu de arme nucleare ! În numele lor, să asigurăm eliminarea armelor nucleare, pentru a apăra viața copiilor, a lumii !".

Eveniment

Expoziția omagială de la sala Dalles

Intitulată **„Marile bătălii revoluționare ale clasei muncitoare conduse de Partidul Comunist Român în anii luptei ilegale, eroismul clasei muncitoare în vasta operă de făurire a societății socialiste"**, ampla expoziție organizată în aceste zile în spațiul generos al sălilor Dalles din București, constituie un moment cu înalte semnificații ideologice, artistice și educative : arta și artiștii omagiază Partidul, lupta de peste șase decenii, oamenii și eroii săi.

Născută din impulsul și entuziasmul acestăvilit al artiștilor, din bogăția de sensuri și semnificații ale prezentului, din gloria și iertfa aureolate de victorii ale trecutului de luptă și muncă ale clasei muncitoare, arta plastică românească dovedește, acum, o dată-n plus, cîteva aspecte definitorii : **profunda sa implicare în viața țării, militantismul și angajarea politică a creatorilor** care fac din arta lor un suplu mijloc de a fi prezenți, de a acționa, dar și de a evoca cu **vibrație patriotică de cea mai autentică trăire** momentele de seamă ale unei epoci în care țara a cunoscut cele mai adînci transformări.

Două sînt momentele cele mai importante, variat evocate, prin intermediul metaforei plastice, din șirul lung al treptelor de glorie ale istoriei noastre : **făurirea Partidului Comunist Român la 8 Mai 1921** și împlinirea a **50 de ani de la procesul de la Brașov.** Vin să-și unească „vocile" artiști numeroși, din toate generațiile, din toate genurile artistice, într-o varietate de forme de exprimare artistică marcate de autenticitatea simțirii și gîndirii și de implicarea în istorie sau în cotidian, cu o exemplară responsabilitate asumată de „rapsozi ai neamului".

În sălile expoziției, toate tehnicile, toate genurile artei plastice moderne și contemporane depun mărturie de ce înseamnă, la ora actuală, înalta conștiință artistică, integrată organic conștiinței naționale. Sculptura comemorativă, monumentală sau plastica mică ori pictura de șevalet și grafica, afișul politic și tapiseria ,ceramica, sticla, metalul, toate nu reprezintă decît căile de a comunica oamenilor, publicului de azi, idei noi, gînduri actuale dar și crezuri perene, ideaturi nobile și de nestrămutat.

Organizatorii au recurs la un dialog nu numai al genurilor ci și al perioadelor artistice, pentru a demonstra unitatea, coeziunea în jurul unor idei cum ar fi cele de **libertate, independență, suveranitate ,unitate națională, pace, progres, acces la cultură.** Astfel, ideea centrală în jurul căreia este concepută expoziția omagială de la Dalles, adică **lupta, eroismul și cuceririle clasei muncitoare sub conducerea Partidului Comunist încă de la înființarea lui** și apoi, sub îndrumarea **tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU,** omul care și-a dăruit întreaga viață fără precupețire cauzei patriei și partidului, este ilustrată cu lucrări create în anii de aprigă încleștare de forțe politice.

Grafica militantă reprezentată de artiștii de frunte ai artei noastre, celebri prin atitudinea lor democratică, grafica de ziar (de la **Flacăra, Munca, Cuvîntul liber** de ex.), caricaturile antidinastice, antiburgheze, antifasciste sau pictura de a-

SIMONA VĂRZARU

(Continuare în pag. a X-a)

Însuflețitor program de acțiune

Eveniment de cea mai mare însemnătate în viața politică a națiunii noastre socialiste, prilej de nou și rodnic dialog de lucru al secretarului general al partidului, tovarășul **Nicolae Ceaușescu,** cu reprezentanții făuritorilor valorilor materiale și spirituale ce vin să se adauge necontenit avuției colective, zestrei de împliniri a țării, lucrările celui de al III-lea **Congres al Consiliilor de conducere ale unităților agricole socialiste, al întregii țărănimi, al consiliilor oamenilor muncii din industria alimentară, silvicultură și gospodărirea apelor** se constituie, așa cum este și firesc, într-un moment de referință, cu pilduitoare semnificații pentru procesul devenirii societății românești, în ascensiunea acesteia spre culmile progresului și civilizației comuniste. Cuvîntarea rostită de tovarășul **Nicolae Ceaușescu** în deschiderea acestui uriaș forum democratic al oamenilor muncii din agricultură, prin aprecierile, orientările și indicațiile formulate în raport cu sarcinile și obiectivele mărețe ale înfăptuirii noii revoluții agrare în România reprezintă un document de covîrșitoare importanță, un amplu și însuflețitor program de acțiune menit să deschidă perspective luminoase de bunăstare și continuă propășire pentru întreaga țărănime, pentru toți locuitorii satelor, pentru întregul popor. Participanții la lucrările Congresului și-au reafirmat cu putere și entuziasm hotărîrea de a face totul pentru transpunerea în practica politicii partidului, a programelor de dezvoltare economico-socială a țării, pentru modernizarea agriculturii noastre socialiste și ridicarea nivelului de viață și civilizație al satului românesc.

Și în agricultură, ca de altfel în toate domeniile de activitate, în actuala etapă istorică pe care o străbate societatea noastră socialistă exigențele ce se impun sînt de natură să determine profunde mutații nu numai la scara realităților materiale, ci în însuși modul de a gîndi și de a acționa al oamenilor. **„A fi revoluționar în agricultură — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — înseamnă a acționa permanent pentru realizarea noii revoluții agrare, pentru o agricultură modernă, de înaltă productivitate și eficiență economică !"** A munci cu competență și dăruire, a culege roadele muncii și hărnicie, mănoasele recolte ale cîmpiei de aur românești, a ne împărtăși din toate aceste omenești bucurii și împliniri, înseamnă a conferi spiritului revoluționar, aici și acum, noi dimensiuni, o nouă stare de vibrație în conștiințe și în spațiul generos al faptei.

Cuvintele secretarului general al partidului reverberează cu putere și limpezime în mintea și inima fiilor acestui pămînt românesc — vatra și temeiul existenței și dăinuirii noastre în timp. Ele ne dau convingerea fermă că stă în puterea noastră să ne dăltuim și să ne afirmăm rostul într-o lume în care viața și pacea au devenit indisolubile, solidare valori ale omenescului din om.

SUPLIMENTUL LITERAR-ARTISTIC

viața literaturii

Proză

Două vise*)

„Niciodată nu mai alergasem atît de grăbit spre casă, mînat de ideea că numai acolo — în camera burdușită cu cărți, unde îmi petrecusem cei mai frumoși ani ai tinereții și dezlegasem atîtea taine ale științelor și ale sufletului omenesc — aveam să aflu, într-un sertar cu hîrtii vechi, în însemnarea fugară pe marginea unui articol de dicționar sau în înfățișarea unui obiect familiar rămas multă vreme tăcut și inexpresiv, explicația întreagă a acestei curioase, dramatice întorsături a destinului meu". În acest fragment cu care își deschide romanul **Licitația** (Ed. „Albatros", 1985), Mircea Horia Simionescu proiectează înțelesurile întregii sale literaturi constituite în zona niciodată precisă care unește viața cu textul, biografia cu bibliografia, realul cu dicționarul, precizînd, totodată, variantele „dezlegării" ciudatei întîmplări care a dat un curs nou existenței naratorului ; acesta pierde contactul cu cronologia și lumea „reală" pentru că, iată, în urma unui accident feroviar el trece în „neființă" și se petrece într-un rimbaldian „saison en enfer", dobîndind darurile ubicuității și invizibilității care îi permit să asiste la o lungă tîrguială în jurul propriilor manuscrise, supuse unei expertize literare și financiare în vederea unei licitații cu scopuri cît se poate de pragmatice : achitarea unei datorii de mai multe mii de lei, rămase după dispariția autorului, urmează să se facă din ceea ce vor plăti editorii și colecționarii care vor participa la neobișnuita licitație. Autorul este un privilegiat al soartei ; invizibil și ubicuu, el poate urmări pe cei ce îi prețăluiesc textele, putînd afla cît valorează ele într-o ordine să-i spun absolută, poate experimenta în voie, poate interveni și, mai cu seamă, se poate amuza sau supăra, după caz, fără martori. Visul naratorului (căci totul nu e decît un vis) are semnificația unei prospecțiuni a posterității operei ; chiar dacă factorul timp lipsește, judecățile de valoare, deși cu o aparentă finalitate negustorească, lămuresc autorul asupra opiniei pe care cei vii o au despre literatura celui dispărut: mai mult încă, printre experții financiari se află și un critic literar care „dă note", stabilește adică prețurile de la care va începe licitația, valorile finale aparținînd însă unei durate de dincolo de bine și de dincoace de rău. În urma (ne)fastului accident, autorul nu pierde nimic din ceea ce, de obicei, este regretat, dimpotrivă, păstrează posibilitatea de a scrie în continuare, de a reveni asupra manuscriselor pe care nu se mizează la licitație și, mai ales, de **a vedea**, de a recepta realul (opera sa) dintr-o perspectivă integratoare. Episodul „absenței" din prezent este benefic și sub raportul evoluției artei literare în sine ; naratorul continuă experimentarea fragmentului, rămînînd credincios unui set de reguli pe care le-a stabilit ciclul epic al **Ingeniosului bine temperat** : lipsa concluziei, a finalului, jocul cu mișcarea epicii și „încremenirea" în detaliu, ocolirea succesiunilor liniare și apelul la o dezvoltare zigzagată, vizînd simultaneitatea scenelor și acțiunilor, cuprinderea „de jur împrejur a obiectelor", conceperea romanului ca „despletire" de narațiuni.

Recunoaștem aici nu doar punctele de vedere teoretice de esență ale lui Mircea Horia Simionescu, ci și proiectele textualiștilor din tînăra generație pe care naratorul din **Licitația** o și invocă la un moment dat ; „desantul" din 1983 s-a produs — am spus-o și altădată — la 1970, cînd apăreau cărțile lui Mircea Horia Simionescu, Radu Petrescu și Costache Olăreanu. Proba de calitate a acestei literaturi se face pe fragmente, respectînd „tăieturile" autorilor în materialul narativ, cititorul trebuind să accepte rolul de **constructor** întrucît, înaintea sa, prozatorul **a deconstruit** ; această semnificație a scrisului și lecturii unește cărțile lui Mircea Horia Simionescu indiferent dacă autorul lor le împarte arbitrar (ori numai convențional) în „romane", „nuvele și povestiri", „note de călătorie": peste tot prezent, acest sens al cooperării dintre autor și cititor (ascultător) guvernează întreg spațiul epic din **Licitația**, atît în configurația ansamblului, cît și în detaliile scenelor și fragmentele din care se alcătuiește acesta (limpede, în această perspectivă, este conclavul renascentist al poveștilor de la o serată „de pe tărîmul celălalt", care se desfășoară după bunele maniere naratologice din **Decameronul** lui Boccaccio). Păstrînd nivelul valoric al textelor „colaterale" ciclului **Ingeniosul bine temperat**, romanul **Licitația** este oglinda fidelă a unei concepții asupra prozei, de o frapantă modernitate, în care evenimentul este instrument, biografia — bibliografie, iar textul — o „estetică a fragmentului".

★

Despre un personaj care visează este vorba și în romanul **Îngerul contabil** (Ed. „Cartea Românească", 1985) al lui Dumitru Dinulescu, un prozator care face parte din familia „ironicilor", înrudit prin **Robert Calul** și vecin prin **Galaxia burlacilor** cu „iubirile contemporane" ale lui Teodor Mazilu și cu „vorbele" lui Nicolae Velea. Protagonistul din **Îngerul contabil** este ceea ce aș numi **omul paradoxului caragialian** ; partizan al ideilor noi și mai ales al aplicării creatoare a celor vechi, contabilul Costică Mardare se visează printre martieni, în farfurii zburătoare, în cer și în iad, teleportat în stepele S.F.-ului cu ajutorul unor cărți de popularizare a științei, al căror efect este dublat prin forța imaginației descătușate de combinarea berii cu votca într-o după-amiază călduroasă. Omul prozaic și cel „cibernetizat", contabilul și savantul — acestea sînt ipostazele personajului în dubla sa calitate și în dubla sa prezență : în cer, unde timpul „stă" și spațiul „trece" și pe pămînt unde totul se petrece invers. Mișcarea epică a romanului este dintre cele mai aprige ; la Paris, pe Marte, în iad, în rai (unde stăpîn este Einstein), în București și la Heidelberg se petrec tot felul de drame, întîmplări nemaiauzite, lovituri și contralovituri de stat, conspirații, iubiri și pasiuni care cuprind, de-a valma, oameni și îngeri, apoi îngeri și demoni. Locurile amintesc de înfricosata grădină a plăcerilor, pictată de Bosch, ori de poveștile care ne sînt încă legende (pe Marte, între omuleții orașelor din adîncuri, Costică Mardare cunoaște pe Yeti, Nessie și Șarpele mărilor din Triunghiul Bermudelor), iar faptele se aseamănă cu „intrigi" cunoscute din **Luceafărul**, de pildă (Hyperion și fata de împărat sînt, aici, pariziana Jacqueline și celestul înger 8). Dumitru Dinulescu povestește cu umor și cu detașarea omului care nu ia în serios o specie literară (a romanului așazis „S.F."), dar o abordează din curiozitate și amuzament pentru a ajunge să o practice din plăcere ; iată, de pildă, povestea lui Yeti, semnificativă pentru stilul în care e scrisă toată cartea : „Yeti fusese inițial un simplu păstor prin munții Nepalului. Și cum stătea el prin munții Nepalului și-și păștea turmele, avu o idee. Care-i veni de la o oaie. Una din oile lui începu deodată ă crească foarte tare. Ceea ce bineînțeles îl bucură pe păstor. Dar oaia crescu la un moment dat atît de tare, că-l puse pe gînduri pe păstor. Și-apoi crescu atît de tare, încît îl sperie. Oricum creșterea ei trebuia oprită. Păstorul Yeti, care nu era un prost, și-a dat seama că oaia mestecase vreo iarbă. Într-adevăr, apucîndu-se să urmărească oaia, văzu că ea se tot dă la o anume buruiană. Yeti, care știa mai toate buruienile de pe plaiurile acelea, nu știa această iarbă. Și mai era ceva. Oaia, care devenise uriașă, noaptea dispărea. De-aceea într-o seară nu vru să scape oaia din ochi. Și văzu cum pur și simplu oaia-i piere din fața ochilor. Azi așa, mîine așa... el căzu iar pe gînduri. Totodată se bucură că oaia nu mai creștea. Rămăsese la mărimea și greutatea unui bou. Atunci Yeti se hotărî și mîncă și el din iarba aceea — și crescu văzînd cu ochii. Cînd ajunse pe la trei metri cincizeci, se opri. Dar noaptea nu se-ntîmpla nimic cu el. Totuși era necăjit, pentru că trebuia să se ferească acum de ceilalți oameni. Ba chiar îl văzuseră cîțiva, se speriaseră și nu știa ce să mai facă. Atunci îi apăru Einstein în vis. Și-i spuse : — Tu n-ai fost înțelept. Ai mîncat o iarbă cu care noi facem experiențe pe pămînt. Tu singur te-ai băgat în chestia asta. Și chiar în timp ce visa așa, Yeti fu teleportat chiar în cer. Acolo-și găsi și oaia, care îi dispăruse de vreo trei zile și nu se mai întorsese. El se rugă însă de iertare și atunci Eiestein, care nu voi totuși să-i redea dimensiunile lui normale, îl trimise însă-n planeta Marte, unde erau ființe de dimensiunea lui de-acum. Însă Eistein îi opri oaia. Așa că Yeti trăia de cîtva timp în planeta Marte. Dar nu-i plăcea viața-n planeta Marte. Vroia să revină pe pămînt, la oile lui. Deși probabil între timp oile se pierduseră sau i le luaseră alți ciobani".

Există și un plan de adîncime al acestui roman, care este structurat printr-o anume **stare** a naratorului față de această lume descrisă cînd cu binevoitoare ironie, cînd sentimental ; acea „stare" este ceea ce un personaj numește „albeața profesională", masca de pe chipul vedetei, dincolo de care se află „spaima, durerea, chiar disperarea". **Îngerul contabil** este, în perspectiva acestui nivel, un roman despre iubire și despre uitare, în care, alături de poveștile amuzante, există multe note sumbre, ale „umorului negru" și ale unei tristeți ce se insinuează printre zîmbete și hohote de rîs. **Îngerul contabil** este un mediocru roman S.F. sau un bun roman picaresc (în măsura în care textul S.F. este o formă a celui picaresc) sau un foarte bun roman parodic (în măsura în care S.F.-ul este o parodie a picarescului) : din această dilemă nu putem ieși numai cu ajutorul acestui înger contabil, burlac cu manii specifice și rudă apropiată cu Robert Calul.

IOAN HOLBAN

*) Mircea Horia Simionescu, **Licitația**, Editura Albatros, 1985.

*) Dumitru Dinulescu, **Îngerul contabil**, Editura Cartea Românească, 1985.

Poezie

Ramura fermecată*)

Intitulat **Ramura de măslin**, al doilea volum de poezie semnat de Kira Iorgovanu concentrează într-un motiv simbolic demult universalizat mesajul umanist al cărții.

Stilistica temelor (așadar selecția și relaționarea motivelor) și demersul poetic al animizării sînt dintre cele mai frecventate de poeți, autoarea refuzînd consecvent performanța spectaculoasă și apelînd printr-un fel de confraternitate firească la alfabetul poetic comun, cunoscut, pentru a-și clama cu vibrație lirică biografia. Ca urmare, lectura beneficiază de spunerea directă, care încearcă să capteze fiorul prospețimii și al naturaleții. În perspectiva Kirei Iorgovanu, poezia își asumă rolul chemării spre împlinirea existenței.

Vechiul simbol al ramurei de măslin este apropriat ca blazon al poetei, profund implicat în biografia ei, și constituie o ramă tematică pentru un elogiu patetic adus vieții. Fiindcă pacea condiționează viața, poeta se mărturisește o militantă pentru împlinirea dezideratului pacifist, apelînd la instrumentele creației artistice. Simbolizînd așadar pacea și susținînd armonia vieții, ramura de măslin echivalează într-o viziune concretă vechiul motiv, vehiculat în folclor și preluat de poezie, „iarba fiarelor" : „Dormeam într-o cîmpie / Fără nici o umbră de arbore. / Doar o ramură de măslin / Se odihnea pe pieptul meu. / Au venit șerpii veninoși ai pustiului / M-au privit și-au plecat. / Au venit lupii flămînzi ai codrilor / M-au privit și-au plecat. / Au venit ursii munților / M-au privit și-au plecat. / Ramura de măslin / De toate mă apăra." Sub influența ei benefică : „Dintr-o dată cîmpia născu / Lanul de grîu ce trebuia cules" **(Ramuri de măslin, II)**. În consens, motivul măslinului îl particularizează pe acela al „arborelui vieții", cu care poeta se confundă în virtutea unei relaționări de asemenea frecvente în creația literară și artistică : „Răbdătoare, sub arșita atîtor ani / Ca măslinul mă împodobesc cu fructe. / Nu-mi dați nimic — căci soarele e-al tuturor — / Și eu trimit înspre voi rîuri de ulei / Și-aceste fructe miraculoase" **(Ramura de măslin, I)**. Polivalența semnificației motivului se extinde în planul etic, ca indicație a unei atitudini evidente, și putem constata că în această ipostază orientativă în sens moral-social ramura de măslin proiectează o variantă a „crengii de aur".

Sub reflectarea viziunii poetice se confirmă dependența macrocosmosului de microcosmosul care este ființa umană. Printr-o elevată antropocentrie aparținînd unui larg meridian liric, la care Kira Iorgovanu se afiliează, armonia și frumusețea ființei umane susține armonia cosmică și, ca atare, poeta își asumă destinul datoriei de a căuta permanent frumusețea din sine și din lume **(Nepotrivire, Descintec, Cîteva clipe de fericire** etc.).

Bucuria existenței se traduce în viziunea autoarei printr-o transfigurare edenică a universului, cu întoarcere constantă spre natură. Temele cele mai frecvente, — și anume împlinirea familiei sau realizarea iubirii, idealizarea existenței bucolice, lumina, creșterea, rodirea, refuzul singurătății — reflectă ipostaze ale curgerii invincibile a vieții, creată pe fundamentul imperisabil ridicat de străbuni. **(Familia, Amintirea copilăriei, Ramura de măslin, Straniul abandon** etc.). În viziunea concretă a poetei sentimentul istoriei înseamnă în primul rînd sentimentul străbunilor **(Sentimentul străbunilor, Zeul, La anul 1000, Mioritică, Această pădure** etc.). Totodată, o extindere autobiografică surprinzătoare prelungește tema străbunilor cu aceea a istoriei reținute de cronicari. Reușitele volumului apar îndeosebi în resurecția trecutului îndepărtat printr-o reverie dominată de tendința descoperirii afinităților. Poeta se complace fie în regăsirea momentelor fericite ale trecutului unei existențe pașnice, fie în reproiectarea momentelor de glorie ale unei personalități ca Alexandru Macedon, în fața căruia admirația femeii dobîndește grația iubirii : „A început așa : nu-mi aminteam nimic. / Și doar un sentiment mă încerca : mîndria. / Și ca să regăsesc un drum, oricît de mic, / Citeam a cîta oară, din nou, **Alexandria** / Și văzul meu prin evi a străbătut / Și m-am zărit la poala Olimpului, copil... / Apoi femeie mîndră, sub al iubirii scut : / Spălam cămășile lui Alexandru-n Nil." **(Vis cu Alexandru)**

Ciclul de „Momente bizantine" în care tablourile sînt tensionate de revoltă socială își datorează culoarea aceleiași transfuzii lirice de autobiografie. Este nota esențială a volumului și care susține lectura.

MARIANA IONESCU

*) Kira Iorgovanu, **Ramura de măslin**, Editura Cartea Românească, 1985.

În jurul anticipației

Două noi cărți SF

Două cărți recent apărute confirmă, de pe paliere diferite, vitalitatea actuală a SF-ului românesc.

Prima este volumul de debut al lui Radu Honga : „Aventurile lui Theodore și alte povestiri" (Editura Scrisul Românesc, 1985). Comentatorii „noului val" din anticipația românească nu l-au situat pe Radu Honga la o „cotă" prea ridicată, împingîndu-l undeva în plutonul al doilea. Volumul de față dovedește că lucrurile nu stau tocmai așa. Prin ceea ce îi este propriu (și nu prin ceea ce un alt autor ar fi putut face cu respectivele teme) el este o reușită. În mod special realizat este textul de mai mari dimensiuni (173 p.) ce împrumută titlul său volumului, o parodie cu tente ecologiste, ce îl arată pe autor în postura unui povestitor de real talent. Recurgînd cu bonomie la unele dintre prefabricatele consacrate ale genului, Radu Honga imaginează aventurile inocentului Theodore, un fel de picaro al Cosmosului devenit pensionar ; aspirația sa către fericire rurală îl duce pe Theodore într-o fermă unde laptele este furnizat de o pompă prevăzută cu un dispozitiv capabil să emită mugete. Apare și un emul al lui Theodore, la fel de hazliu, pe nume Lapachet, dar acesta este o ficțiune de gradul al doilea, despre care bravul pensionar și prietenul său află dintr-o carte. Naturalețea, simțul autentic al umorului, talentul de povestitor, produc un text destinat mai ales copiilor, dar agreabil și la o lectură mai puțin naivă.

Volumul de debut al lui Radu Honga — cu personaje care formează un mic grup al celor săraci cu duhul, dar simpatici, cu al său narator care nu ține să o facă, în nici un sens, pe deșteptul — argumentează ideea că orice varietate de literatură SF poate fi ilustrată de texte viabile. Chiar și aceea care, în principiu, este cea mai modestă.

★

Noua carte SF a lui Tudor Negoiță („Cutia Pandorei", colecția „Fantastic Club", Editura Albatros, 1986) este un roman scris „la meserie". Autor de romane și piese de teatru polițiste, Tudor Negoiță a ajuns să stăpînească foarte bine tehnica suspansului, precum și cea a replicilor antrenante, ivite la nesfîrșit unele din altele. Drept urmare, romanul său oferă o lectură lesnicioasă, de natură să îl acapareze pe amatorul de literatură SF ale cărui pretenții literare nu sînt prea ridicate.

Găselnița în jurul căreia se înmulțesc episoadele este o atrăgătoare idee SF : la un moment dat, computerele încep a comunica între ele printr-un limbaj necunoscut oamenilor, precum păsările dintr-un frumos basm al celor „1001 de nopți". De aici tot felul de complicații, foarte abil conduse.

Spre lauda autorului, una dintre mizele cărții este pacifismul, o serie dintre episoade fiind concepute ca atare.

Personajele și conflictele sînt cu totul convenționale. Dar, amintindu-ne butada unui teoretician al romanului polițist, nu le putem cere pieselor de șah să aibă psihologii autentice. În „Cutia Pandorei" nu contează personajele, ci doar mecanismul într-adevăr impecabil al succedării replicilor și situațiilor.

Iată un citat, ilustrativ pentru factura romanului „dietetic", nu tocmai savuros, al lui Tudor Negoiță : „— Ela, ai auzit ce-am spus ? — Nu, Glad, șopti Ela înfiorată. — Ela, dacă acest individ își închipuie că sînt dispus să mă joc de-a baba oarba prin timp și spațiu cu el și cu Hellen, află că se-nșeală ! — Ai spus ceva ? întrebă cu ochi de pisicuță leșinată Ela."

● În periodicul bulgar „ABV" din 4 februarie 1986, a apărut un interviu cu Gheorghe Păun. Autorul român este prezent și cu versiunea bulgară a uneia dintre prozele sale.

VOICU BUGARIU

confesiuni esentiale

Corneliu Sturzu

AM AVUT ŞI AM O ÎNCREDERE DEPLINĂ, APROAPE OARBĂ, ÎN TINERELE TALENTE

— Stimate Corneliu Sturzu, ne aflăm la Iaşi, în biroul revistei pe care o conduceţi, Convorbiri literare. Afară e un timp incert, asistăm împreună la o primăvară care se lasă cu greu convinsă că e cazul să vină, dumneavoastră pregătiţi tocmai numărul pe martie al revistei, între timp vor intra pe această uşă colaboratorii Convorbirilor, veţi da bun de tipar, iar eu vreau să vă rog ca acest dialog să aibă loc, fie şi în acest context, începînd cu cîteva momente care v-au marcat biografia.

— Să vorbec despre mine ? Totul ar suna ca un fel de autobiografie mai mult ori mai puţin completă. Să încerc totuşi : reporter pentru Iaşi al Vieţii studenţeşti (în ultimul an de facultate), redactor la radio (inclusiv şeful secţiei agrare), vreo cincisprezece ani asistent şi apoi lector de estetică, teoria literaturii (curs facultativ de teoria şi practica presei, seminarii de poezie clasică şi contemporană), redactor şef adjunct la Cronica, director al Teatrului Naţional „V. Alecsandri" din Iaşi, redactor la Editura Junimea, şi acum, aici, la Convorbiri literare. Dar poate nu asta vă interesează. M-am dus acolo unde se credea că era nevoie de mine, de priceperea mea. Am înşirat aici doar sarcinile care mi s-au încredinţat.

— Universitatea a fost unul din locurile cele mai aproape de inima dumneavoastră. Aţi fi putut rămîne printre studenţi, la catedră. De ce aţi plecat de la Universitate ?

— De ce am plecat de la Universitate ? Este un episod de care nu doresc să-mi amintesc. Aşa cum nu doresc să-mi amintesc de plecarea mea de la teatru unde, fără orgoliu, am făcut cîte ceva. Ceea ce nu am reuşit eu, a continuat Vălcu şi apoi Iacoban. Şi salvarea clădirii teatrului, pentru care s-au cheltuit milioane, şi turneele trupei Naţionalului în R.D.G. şi R. P. Polonă, şi primul spectacol în aer liber montat la Golia de Virgil Raiciu, şi înfiinţarea primului studio al tinerilor regizori împreună cu profesorul universitar **Ion Tobosaru** de la I.A.T.C., şi altele, şi altele... Apoi, Editura...

— Da, dar pînă la contactul cu Editura a fost mai întîi Iaşul literar de după război, pe care l-aţi cunoscut foarte bine, Iaşul amintirilor nostalgice. Şi, implicit, al unei liste întregi de personalităţi.

— Ceea ce aş dori să înţelegeţi este că, de pe băncile liceului din Paşcani, nimerisem într-un Iaşi care începea să se trezească, după război, la o viaţă culturală ce solicita forţe noi, proaspete, entuziaste. Trecuse vremea nostalgiilor, oftatul amintindu-ne de marii corifei ai urbei : Maiorescu, Creangă, Caragiale, Ibrăileanu, fraţii Nădejde, etc., etc... Îi admiram, îi respectam aşa cum i-am respectat şi i-am iubit pe duduia Otilia Cazimir, pe Mihai Codreanu, pe George Lesnea. Dar mai erau unii care spuneau: „ehei, pe vremea mea !"... Şi urma o anecdotă fără nici o semnificaţie, să-i zicem, eufemistic, de istorie literară. Noi, cei tineri, ori foarte tineri pe atunci, ne sufocam de atîtea amintiri adevărate ori inventate de domni care încă mai purtau lavalieră.

— Deşi presat de aceste amintiri legate de opera şi activitatea lor, dumneavoastră, şi cei din generaţia dumneavoastră, aici, în Iaşi, aţi avut destule şanse de afirmare. Vorbiţi-ne despre una dintre ele.

Da. Atunci, la început, lucram în echipă. Am avut şansa înfiinţării la Iaşi a revistei Cronica şi ea ne-a adunat laolaltă, delimitîndu-ne totodată. Noi, cei din generaţia mea — să-i spunem generaţie, deşi termenul este foarte ambiguu — a trebuit să învăţăm din mers. Şi, cred eu, am învăţat : şi bune, şi rele. Vedeţi, vorbesc de noi, şi nu de mine pentru că aşa a fost atunci. Fiecare crea după cum îl mina talentul, pregătirea intelectuală, după cum îşi formase caracterul.

— Aţi făcut, probabil, şi greşeli.

— Că am făcut şi greşeli ? Fără îndoială. Că unele visuri au rămas doar visuri, de asemenea. Dar că în tot ce am întreprins am fost de bună credinţă atunci, aceasta este un adevăr ce nu poate fi pus la îndoială.

— Cît aţi crezut în tinerii pe care i-aţi ajutat, în talentul lor ?

— În ceea ce mă priveşte, am avut şi am o încredere deplină, aproape oarbă în talentele tinere. Şi nu am greşit cum cred să nu greşesc nici acum. Desigur, în deceniile care au trecut, unii dintre băieţii care ni se păreau talentaţi, s-au pierdut pe drum. Există întotdeauna un coeficient de risc, de „pierderi planificate", cum se spune, în materie de literatură. Dar ele sînt inerente. Rămîn cei talentaţi.

— Uneori, debutul cuiva ţine de creditul care i se acordă : cu un ceas mai devreme, cu o doză de risc în ceea ce-l priveşte pe cel care şi-l asumă ca să te lanseze. Iar acesta, la rîndul lui, e un scriitor, un editor, un critic literar. Şi care, la rîndul lui, poate să-ţi povestească despre istoria propriului său debut.

— Să vorbesc despre cei cărora, într-un fel sau altul, le-am dat o şansă de a face literatură ? Drept să-ţi spun, le-am uitat numărul. Prefer să-i numesc doar pe unii despre care îmi amintesc acum, la întîmplare : Ion Aurlac, Paul Balahur, Vasile Mihăescu, autori care au debutat la Junimea în caietele „10 apoi 11 şi 12 poeţi tineri" şi mulţi din cei care astăzi sînt poeţi, prozatori, critici şi istorici literari de autoritate în literatura noastră. Dar parcă şi pe dumneavoastră vă cunosc de undeva...

Nu terminasem facultatea. Eram încă studentă cînd, într-o vacanţă, am fost trimisă la Iaşi să-i iau un interviu lui M. R. Iacoban. Aveam să intru pentru prima oară în Iaşi, pentru prima oară într-o editură.

Deocamdată, mă văd stînd pe treptele largi ale Editurii Junimea care se afla în Palatul Culturii. Îl aştept pe Iacoban şi ţin în minte două lucruri : 1. că trebuie neapărat să-l întreb dacă numele lui vine de la Iacobeni, localitate în care locuisem în copilărie ; 2. şi că mi-a plăcut Estundiantina (vals, unu, doi, trei). Şi tot gîndind o formulă de început a conversaţiei noastre, o voce m-a adus la realitate : Da' dumneata, pe cine cauţi ? Omul din faţa mea, cu ochelari fumurii, mă privea încercînd să deschidă uşa uriaşă a Editurii. Să vedeţi, zic, pe Iacoban. Şi nu-i ? Nu-i ! îi spun, după cîte reţin, un pic revoltată că uite, tocmai mie mi se întîmpla una ca asta. Nu-i, da' vine, n-ai mata grijă. Pînă atunci te poţi odihni, dacă toi spui că-l aştepţi, la mine în birou. Stăteam în fotoliu şi urmăream acel du-te vino al unei Edituri, intrau tot felul de oameni, mirosea a şpalt, lîngă mine rafturi pline de cărţi, dosare, tabloul cu fotografia astrală a lui Eminescu. Credeam că mă uitase. Dar, nu, el m-a întrebat cine sînt şi de unde vin. Aha, a spus el, ridicîndu-şi pentru o secundă ochelarii fumurii, de ce nu spui aşa ? N-ai publicat dumneata o proză în ultimul număr din Amfiteatru ? Ba da, i-am răspuns nedumerită că proza mea a putut ajunge şi la Iaşi. Păi, uite ce facem. Iei mata o foaie pînă vine Iacoban şi scrii aşa : Subsemnata, adresa, numărul de telefon, ofer Editurii Junimea spre publicare volumul de proză... Am scris conştiincioasă pînă la cuvîntul volum. I-am întins deznădăjduită foaia: n-am! i-am spus în cele din urmă rîzînd. Ce să n-ai ? m-a fulgerat pe sub ochelari. N-am nici un manuscris. Cum pot să vă ofer ceva ce n-am ? Eu credeam că e vorba de o singură proză. Ba o să-l ai ! m-a avertizat el. Cum ? l-am privit nedumerită. Nimic mai simplu : scriindu-l ! Bine, dar cum aş putea scrie eu o carte? Am privit ostentativ spre rafturile care gemeau de volumele semnate de Maiorescu, Ibrăileanu, Sadoveanu, Labiş, Otilia Cazimir. Apoi, la fotografia din care refuza să mă privească Eminescu. Mi-a surprins privirile şi a îndreptat arătătorul spre ei : dar ei, ei cum au putut să scrie ? Ei ? i-am întors întrebarea, bine, dar ei sînt scriitori. Şi au şi talent. Şi dumneata n-ai ? Nu ştiu, i-am răspuns. Aha ! m-a privit mai atent. Atunci, uite ce-i, i-am auzit iarăşi voceă într-un tîrziu : ai scris pînă acum zece proze, 11, am şoptit încercînd să pricep din ce în ce mai puţin de unde ştie omul acesta atîtea lucruri despre mine. Fie, 11, acceptă. Într-un an vei scrie 30. Poate nu într-un an, poate în doi. Dacă sînt la fel de bune ca cea din Amfiteatru, mă privi el, cîntărindu-mă din ochi, îţi vom publica un volum. Aşa că scrie dumneata în continuare : mă angajez ca pînă în anul... să-l predau Editurii Junimea. Ai un răgaz de un an să vezi dacă poţi să trăieşti fără să scrii şi chiar să-ţi dai seama dacă ai talent.

Desigur, cartea nu a apărut în acel an. Şi nici în următorul. Ci abia peste patru ani. Timp în care am citit, am dat examene, am citit, mi-am dat alte examene. Şi cartea pe care am publicat-o într-un tîrziu, şi pe care omul cu ochelari fumurii mi-a pus-o la poştă pe adresa mea, a fost primul gest de dragoste pe care Iaşul l-a făcut faţă de mine. Dar mie, mi-a răspuns acesta, cînd Iacoban şi-a făcut apariţia, şi eu fredonam în minte : Estundiantina vals, unu, doi, trei, ca să nu uit, ca un nod făcut batistei, mie cînd o să-mi iei un interviu, duducă ? Mîine ! i-am răspuns grăbindu-mă pe scări în jos. Şi dacă, mîine a fost să fie după 12 ani, asta înseamnă că acum trebuia să se întîmple.

— Răspunsul poate fi mai mult decît o afirmaţie, o să vă reamintesc, în chiar acest interviu, şi dacă tot am ajuns aici, ce credeţi despre generaţia mea ?

— Mă întrebi ce opinii am despre generaţia voastră ? Cum să mă explic ? Majoritatea dintre autori sînt oameni culţi, iar unii dintre ei nu lipsiţi de talent. Le citesc cu interes ba, uneori, cu plăcere, cărţile. Dar nu ştiu de ce, unele texte prea îmi aduc aminte de Marquez, Borges, de autorii noului val francez (care nici nu mai este nou !), etc. etc. E firesc de altfel, ca la prima, a doua, sau chiar a treia carte tînărul autor să stea sub umbra zeilor săi tutelari. Mai apoi, însă... Şi să nu uităm că un scriitor este un **unicat.** Ori această unicitate se cîştigă greu cu nopţi şi zile de trudă, de speranţe şi îndoieli, de absenţe şi reveniri, de a avea puterea să priveşti în jurul tău şi în tine însuţi fără frică. De altfel, nu spun lucruri noi. Fiecare scriitor le ştie pe propria-i piele. Aşa că, în privinţa „calificativelor", să mai aşteptăm. Mă entuziasmează, în schimb, cei mai tineri : elevi în ultimele clase, studenţi, adolescenţii de pe şantiere, ori de la sate. Ascult, la cîte vreun cenaclu, poeziile lor stîngace, proza lacrimogenă, dar mă fulgeră ca o sclipire de diamant o imagine excepţională ori o schiţă decupată parcă dintr-o realitate pe care numai el, adolescentul, o cunoaşte. Şi-mi spun : mai ştii de unde sare iepurele ?...

— Ce credeţi despre prietenia literară ?

— Desigur, ea există, trebuie să existe. Fără aceasta nu am avea schimburi de idei, nu s-ar făuri proiecte, nu am avea cu cine să ne confruntăm opiniile, să ne comentăm cărţile, rămînînd, fireşte, la masa de scris fiecare ce Este. Istoria literaturii este plină de asemenea exemple. Orgoliul, ierarhizările făcute la colţul mesei, invidia, loviturile sub centură, plata unor polite imaginare în viaţa socială, nu au ce căuta într-o prietenie. Nu ştiu cîţi mă iubesc cu adevărat dar, în ceea ce mă priveşte, preţuiesc şi stimez pe mulţi dintre compatrioţii mei de breaslă. Aceasta şi pentru faptul că am un mare defect : nu ştiu să urăsc. În viaţa mea, vă rog să mă credeţi, n-am încercat niciodată acest sentiment atunci cînd a fost vorba de literatură.

— În viaţa unui creator pot interveni, din nefericire, şi eşecurile literare.

— Depinde de creator, de puterea lui interioară de a depăşi momentul acela dureros nu numai pentru el, dar şi pentru cititorii săi. Pentru un scriitor adevărat, cale de întoarcere nu există. Este obligat, vrînd-nevrînd, să pună mîna iarăşi pe condei. Dar ce spun eu obligat. Scriitorul o va face cu siguranţă.

— Spuneţi-mi, destinul unui tînăr poate fi condiţionat de o revistă ?

— În mare parte, da. Un scriitor tînăr se poate forma în ambianţa unei publicaţii, poate învăţa multe cu condiţia să accepte programul, rigorile impuse de publicaţia respectivă. Cei care, dintr-un soi de oportunism, colindă redacţiile pentru a-şi asigura cîţiva quadraţi într-o pagină oarecare, nu au şansa să rămînă decît nişte simpli colportori de cancanuri literare. Dar dacă un scriitor ajunge la conştiinţa propriei sale valori, dovedită prin cărţile sale, lucrurile se inversează : revista îl solicită, iar dacă autorul acceptă, cu atît mai bine pentru revistă.

— Care sînt relaţiile Convorbirilor literare cu redacţiile altor publicaţii ?

— Din păcate relaţiile noastre cu redacţiile altor publicaţii sînt firave. E drept, avem prieteni şi la România literară, şi la Luceafărul, şi la Steaua, şi la Vatra, şi la Orizont dar ele, cum să spun, sînt mai mult de ordin personal. „Îl ştii pe X ? -N-ar putea să ne scrie un articol despre... Hai, dragă, doar vă ştiam prieteni". În ce mă priveşte gîndesc aceste relaţii într-alt chip şi nu numai cu revistele Uniunii Scriitorilor.

— Cum se explică faptul că despre Convorbiri literare se vorbeşte la superlativ ? Vă mărturisesc că acestei păreri o adaug şi pe a mea şi-a colegilor mei de la Suplimentul Scînteii tineretului.

— Nu vă contrazic deoarece aşa şi este. Aş fi un ipocrit să neg faptul că revista n-ar avea ce oferi cititorilor. Ea se implică în viaţa literară a ţării într-o formă sau alta, primim zeci de scrisori din partea lectorilor din întreaga ţară, îndeosebi tineri. Că revista este citită şi comentată o ştim. Sîntem o echipă de cîţiva oameni care am ajuns la maturitate, înţelegem dinamica fenomenului literar atît de complex din ţara noastră. Aceasta ne impune o exigenţă şi, de ce nu ?, o autoexigenţă şi cît mai puţine rabaturi la valoarea textului publicat chiar dacă, uneori, acestea sînt semnate de nume care circulă în paginile revistelor noastre literare.

— Pe biroul dv. există cîteva zeci de plicuri. Da sau deocamdată, nu ?

— Fiecare dintre aceşti colaboratori ai noştri va primi un răspuns la pagina „Pro juventute" ori este invitat, cînd este cazul, la redacţie. Avem probitatea profesională de a-i spune autorului, „continuă" dar şi „deocamdată, nu".

— Ce se întîmplă în cazul în care, să presupunem, ai fi trădat într-o prietenie. Te întorci încercînd s-o reabilitezi sau îţi faci alţi prieteni ?

— Lucrurile sînt complicate iar un răspuns ar suna apodictic. Nu am cerşit prietenia nimănui dar, atunci cînd mi s-a întins o mînă cinstită, nu am refuzat-o niciodată. Din acest punct de vedere, vă asigur, dorm liniştit.

— Sînteţi un om riguros ?

— Da, sînt un om riguros. Înainte de toate cu mesceria mea.

— Aţi fost un răsfăţat al criticii ?

— Nu. De cele mai multe ori s-a scris despre poezia ori proza mea corect, fără prea mare entuziasm deşi într-o revistă din Austria, la apariţia volumului meu în limba germană „La răspîntii, iarba", cronicarul declara că sînt unul din poeţii importanţi ai Europei. Dubito, ergo cogito...

— Sînteţi un adept al clasamentelor în literatură ?

— Vă referiţi pesemne la scara de valori pe care, la un moment dat, critica încearcă să o stabilească printre scriitorii în viaţă. Asta-i mai mare, ăsta-i mai mic, celălalt nu contează, şi aşa mai departe. Este o mişcare browniană în critica noastră de azi care îţi oferă mereu surprize cînd e vorba de asemenea clasamente. Şi, aş adăuga că mai există destule preţudecăţi. Dar poate exagerez. Un critic şi poet cunoscut, pe care de altfel îl stimez, mi-a declarat odată că el nu scrie despre confraţii lui care ocupă posturi de conducere în vreo instituţie oarecare din principiu. Să nu se creadă că, aşa şi pe dincolo. De ce-mi spunea mie toate astea, nu înţeleg. Ori, poate, înţeleg foarte bine.

— Care v-au fost şi vă sînt colegi de generaţie ?

— Vedeţi, în ultimii ani mulţi scriitori au împlinit jumătate de veac. Pe cine am iubit şi iubesc dintre aceştia ? Pe Labiş, cu care am copilărit, pe Nichita Stănescu cu care am stat de vorbă de trei ori, dar a fost de ajuns, pe Al. Căprariu de la Cluj-Napoca, pe Anghel Dumbrăveanu de la Timişoara, dar mai ales pe Marin Sorescu. Am numit doar poeţii. Dar am, cred, o mulţime de prieteni printre prozatori, dramaturgi, critici şi istorici literari. Unul dintre ultimii care m-a cîştigat prin scrisul său este Ion Cristoiu. Să nu se supere că-i pomenesc numele în revista la care lucrează. Dar aşa este.

— Nu, nu cred să facă o dramă din răspunsul dumneavoastră. Spuneati că aici, la Iaşi...

— Da, aici, la Iaşi, ani întregi am lucrat cu Corneliu Ştefanache şi Mircea Radu Iacoban. Ne-am înţeles bine, ne-am şi certat uneori, dar nu ştiu cum să spun, a rămas în mine ceva din parfumul anilor de început. Dar, iată, încep să spun prea multe şi nu e bine. Nici măcar într-un interviu. Propun să punem punct. Deocamdată.

Interviu realizat de
ARETA ŞANDRU

Premiile pentru creaţie literar-artistică ale U.T.C. pe anii 1984 şi 1985

Impresia generală pe care o lasă poezia laureată e de diversitate de voci sub semnul unificator al gravităţii. Fiecare din tinerii poeţi are un fel al său de a fi grav, chiar dacă, în mare, pot fi introduşi în două clase ale genului, după cum există o gravitate a sensibilităţii (a senzaţiilor şi a simţurilor) şi o gravitate a inteligenţei, ceea ce permite, de altfel, şi o a treia clasă, în care sensibilitatea şi inteligenţa coabitează.

Prin gravitate nu e de înţeles mohorala, înnegurarea, surzenia la umor. Gravitatea e nobleţe şi demnitate, sinceritate şi bună-credinţă, severitate şi înţelepciune: e o tălmăcire după etimon. Ironia şi sarcasmul îi priesc la fel de bine ca şi gracilitatea sau solemnitatea. Poetul grav refuză nu numai hîrjoana cuvintelor, dar şi scorţoşenia rostirii. Se lasă mai rar în prada dicteului şi, după o asemenea împrejurare, efortul lui e de a-şi încastra aventura fără voie în taxonomia unui proiect existenţial. Nu este un exploziv; nici unul din cei 12 poeţi laureaţi nu este. E, mai degrabă, un imploziv. Într-un fel sau altul, toţi cei 12 se lasă pătrunşi, cutreieraţi, bulversaţi, modelaţi de sentiment, senzaţie sau idee.

Gravitatea ţi se dă, dar ea viciază personalitatea dacă nu e asumată şi cultivată. Ca şi ironia neîndrumată de bun simţ şi de bună-credinţă, de cultură şi de luciditate, gravitatea poate deveni, în aceleaşi condiţii sau, mai bine zis, cînd nu are parte de aceste condiţii, agresivitate, bădărănie, mocofănism. Cum nici din ironie, în absenţa vocaţiei, nu poate ieşi artă nici din gravitate. Or, ceea ce se observă, înainte de toate, la cei 12 poeţi laureaţi este sforţarea de a-şi face din gravitatea structurală un mod propriu de a lua în primire existenţa.

Carolina Ilica primeşte premiul U.T.C. pentru poezie cînd a intrat deja într-o nouă vîrstă poetică. Este, cum am numit-o, vîrsta stării de sideraţie. În volumul premiat, al doilea din ciclul **Tirania visului** (1985), Erosul pătimaş din primele plachete, care devenise personajul principal în blazonul poetei, se cuminteşte. Vijelioasa ei senzualitate s-a diafanizat şi din cîmp magnetic al propriului trup a devenit apanaj al naturii. Nu se mai aud ţipăte de exultanţă şi Cupidon nu mai azvîrle săgeţi din arc. Astăzi, poeta se descoperă descoperind lucrurile mici şi împrietenindu-se cu ele, de unde altădată le introducea cel mult în scenografia jocului erotic. Dar dacă s-a schimbat tonalitatea poeziei, tonusul ei a rămas viu şi pregnant. Fapt nou, forţa de a evoca imagistic s-a decantat şi gheizerul imaginaţiei e în curs de a se stiliza. Ceea ce ameninţă această poezie de o înrourată concreteţe imagistică e simplismul care poate trece drept simplitate. Apoi, şi după al doilea volum al ciclului, poeta rămîne datoare cu un capitol (ciclu) de „tiranie" a visului.

Urmînd **Poemelor în mărime naturală**, **Întîmplarea cea mare** îl situează pe Patrel Berceanu la confluenţa promoţiilor '70 şi '80. Dincolo de această totuşi artificială situare, pe care timpul s-ar putea s-o şteargă, rămîne poezia lui: tăioasă ca o lamă de brici; spunere netedă; dezvelire neîndurătoare cu sine a sufletului; ţipăt ascuţit, de cocor rănit toamna; ţesătură de întrebări ale căror capete se înnoadă pe dosul ei în convingeri; replică fără replică; poruncă după poruncă; discurs axiomatic. Şi peste toate, crez devorant al unei conştiinţe care, sub aparenţa ei egocentrică, tînjeşte după comuniune, singura dătătoare de sens. Poetul îşi cunoaşte «contradicţia»: „S-a adus poeziei mele «acuzaţia» că se naşte dintr-un sentiment deschis, netremurat; că-i place să se tragă din natură şi spre natură. Că-i place omul. Ei bine, aşa stau lucrurile". Patrel Berceanu locuieşte într-unul din tulburătoarele paradoxuri ale poeziei; şi ştie. Cît de sus va urca steaua lui, vom vedea.

Domniţa Petri a evoluat de la lirismul elegiac şi naturist din placheta **Timpul sevei**, inclusă în caseta **10 poeţi** din 1976 a Editurii Junimea şi din **Eclipsa** (1979) la lirismul de nobilă melancolie, cu un sunet acut, de chitară lorchiană, din **Celălalt** (1985). Cultura a epurat mai vechea nostalgie şi a prefăcut-o în meditaţie superioară, a unei Cătăline care îşi refuză condiţia. Pentru ea, erosul e un mod de a fi: nu de a-i sustrage clipei nectarul, ci de a sustrage efemerităţii

Douăsprezece feluri ale gravităţii în poezie

fiinţa. Într-o frumoasă tradiţie a identităţilor, iubitul şi iubita sînt jumătăţile inseparabile ale unităţii. Tîlcul suveran al cărţii e acesta: „aici / este numărul doi / care nu mai divide singurătatea". Fina monedă a acestei poezii in care feminitatea îşi afirmă cu pudoare, dar şi cu certitudine nobleţea e bătută din argint curat. «Schimbarea la faţă» a poetei, petrecută în răstimpul unui deceniu, e o mare surpriză.

Poet de o discreţie desăvîrşită, **Ioan Moldovan**, autorul a două plachete remarcabile, **Viaţa fără nume** (1980) şi **Exerciţii de tranparenţă** (1984), amîndouă fără cine ştie ce trecere la critică, e un poet al transparenţelor esenţiale. De altfel, titlul ultimei plachete, ca şi al primeia, e programatic. Năzuinţa de a-i descoperi fiecărui lucru lamura face din univers un cîntec continuu al purităţii. Poetul diafanizează materia şi o inzestrează cu strania proprietate a refringenţei. Conduce acest scenariu desigur, un gînd adînc, întotdeauna purtat de o imagistică vie, cu relief bogat. Ca nişte oase subţiri şi fragede, versurile traduc şi prin forma lor aceeaşi eternă aspiraţie de purificare a lumii. Un astfel de poet e, într-o promoţie, unul al nuanţei.

Cu **Între viaţă şi moarte** (1984), **Marin Lupşanu** îşi continuă ambiţiosul proiect de a scrie o mitologie a satului românesc şi a locuitorilor lui la sfîrşit de secol XX. Ca şi în **Basoreliefuri** (1981) şi în **Văzduhul teluric** (1983), el trăieşte destinul spaţiului său cu intensitatea cu care îşi trăieşte viaţa bolnavul incurabil. Actul instaurator e unul mitizant. Indiferent care ar fi obiectul, lucrul, fenomenul peste care cade privirea, el devine punctul vital al lumii. O indiscutabilă frenezie imaginativă îl ajută pe poet să întreţească mereu surprinzător elementele unei lumi închise, dar tot ea îl şi deserveşte. Îl obligă să rămînă la simpla evocare, ceea ce poate fi o frumoasă promisiune pentru un început de drum, dar nu poate garanta un destin poetic şi îl împiedică să construiască mitologia pe care o doreşte şi să problematizeze condiţia personajelor sale. Metafora nu trebuie să închidă calea spre esenţe, ci s-o deschidă. De la versurile de notaţie imperturbabilă, Marin Lupşanu trebuie să treacă la asumarea — cu cît mai dureroasă, mai însîngerată, cu atît mai de bine prevestitoare pentru un poet — a lumii.

Traian T. Coşovei are dreptate să-l prefere pe **Daniel Corbu**, autorul **Intrării în scenă** (1984), ca poet care „se aprinde pe rugul nevoii sale de confesiune" şi să-i displacă o anume „seducţie a paseismului", care riscă uneori să sufoce o pură şi frumos devoratoare căutare a identităţii de sine. „Dolorismul percutant" pe care Cezar Ivănescu îl desluşea în versurile debutantului e altceva, fireşte, decît eticismul minor şi chiar decît sentimentul dezrădăcinării. În fond, Daniel Corbu este poetul unei **gravitas dolore**, pe care o dicţiune fermă, dar învăluitoare o slujeşte excelent. Această poezie din funii de mătase, răsucite-n trei şi împletite-n opt, e fantasmagoria unui solitar bolnav de ideea de Poe şi de Bacovia.

Extrem de tînărul **Constantin Preda** propune deja în **Sora mea înserarea** (1984) o manieră. În esenţă, el este un poet al realităţii care devine miracol. Prin dispunerea ingenios gradată a detaliilor, feeria se substituie anodinului în care spiritul s-a împlîntat. Încîntătoarea lui lume nu e totuşi o oază. De regulă, obiectul discursului îl constituie tot ceea ce tulbură şi răneşte fiinţa. Orgoliul poetului va fi deci de a exorciza răul. Dacă spaima se petrece în feerie, persistă, totuşi, la nivelul profunzimilor, în ciuda horbotei încîntătoare de imagini (şi, cîteodată, a paietelor), o atmosferă de singurătate ultimă şi de exil definitiv, de sfîrşit de ev şi de tîrziu ireparabil. Bazat pe o riguroasă selecţie, amplul ciclu cu care Constantin Preda a debutat editorial îl apără foarte bine de suspiciunea de sămănătorism. Aşa cum am mai spus, el face din **Provincie** spaţiul unei ficţiuni poetice, ceea ce pretinde recursul la datele provinciei ca atare, dar numai atît. Mai ezitant, inegal şi compozit e volumul următor, care a apărut între timp, dar Constantin Preda e aşa de tînăr că va avea timp să-şi rotunjească o operă.

Prin **Duminica realului** (1984), **Constantin Severin** se prezintă la strigarea catalogului celei mai tinere generaţii ca un poet cu o formulă decantată, în care pot încăpea un univers şi un destin. Lirism al bucuriei de a vedea, lirismul lui nu e totuşi, cum ne-am aştepta din această pricină, unul pitoresc şi despletit. E, dimpotrivă, unul laconic, de tăria haikuului. Poetul e unul al gîndului elaborat, fără a ajunge totuşi pînă la dezafectarea gîndului de sentiment şi de senzaţie. Ca toate haikuurile veritabile, şi ale lui sînt degetare în care palpită apa vie: „o clipă rezemat de un perete adjectiv / visezi fata în tricou alb din faţa tutungeriei". E greu de anticipat cum va evolua Constantin Severin.

În sfioşenia lui, Nicolae Sava e un poet dîrz. Cele mai bune poeme din **Fericit precum mirele** (1984) sînt cele reci, dure, nemiloase, ca o sabie care loveşte năpraznic. Sînt aproape neaşteptate ironia aspră şi muşcătoare, sarcasmul de o mare puritate, causticitatea de leşie şi de vitriol. Există în poezia lui influenţe reperabile şi repetabile, dar la care poet tînăr nu există? Şi apoi, întotdeauna e mai uşor de sesizat sunetul străin în poezia care joacă pe cartea ironiei de gheaţă. În realitate, Nicolae Sava reuşeşte la debut să stăpînească o formulă care implică mari dificultăţi: nu e uşor să cînţi cu mîna în flacără sau cu un stilet înfipt în inimă, aşa cum cîntă el în cele mai frumos tulburătoare momente. Îşi cunoaşte, de altfel, vocaţia şi şansa: „toate cărţile sînt / scrise deja aşteaptă să fie semnate cu / sînge". Să aşteptăm acest teribil protocol.

Într-o tabletă cu ritm de poem, Ion Gheorghe îl caracterizează exact pe **Rodian Drăgoi** care debutează cu volumul **Către iarnă** (1984). Reţinem primul «verset»: „După noima numelui său, Rodian Drăgoi este-al rodului pămîntului, odată, şi-a doua oară la fel: un dragon al umedului subteran, de-i zicem sevă: să rodească-n an şi peste an". Iată un catren, care confirmă frumos această apreciere: „Un foc călătoreşte pe ape / în seminţe se face mai multă lumină / cel adormit în iarbă e sfîşiat de iarbă / ce limpede e poarta deschisă de-o albină". Ca şi Marin Lupşanu, Rodian Drăgoi are a se dezbăra de calofilie.

Memorii-le (1985) lui **Tudor Cristian Roşca** sînt, de fapt, impresii după realitatea imediată a unei vîrste care, trecută prin filtrul pitoresc al unui limbaj jovial-adolescentin, devine utopie. O singură observaţie: în timpul refluxului verbal, gravitatea riscă să devină gratuitate, iar gratuitatea — «pamplezir».

Rostire de o discretă directitate, de sentimente şi atitudini clare şi nete. Bucurie declarată a fiinţei în faţa frumuseţii celei de toate zilele a lumii. Aceasta e poezia lui **Viktor Ernst Peppel** din **Vizită acasă** (**Besuch zu Hause**) (1984).

Fără îndoială, premiile pentru poezie ale U.T.C. pe anii 1984 şi 1985 nu epuizează lista tuturor cărţilor care ar fi meritat lauri. De exemplu, dintre poeţii cu mai multe volume, **Matei Vişniec**, care a tipărit în 1984 **Înţeleptul la ora de ceai**, ar fi fost un bun coleg de clasă valorică pentru Patrel Berceanu şi Ioan Moldovan, iar, dintre debutanţi, alături de Daniel Corbu ar fi putut sta **Ioan Morar** cu **Vara indiană**. Ceea ce reuşesc aceste premii e să reprezinte fenomenul poeziei tinere din anii '85 în ansamblul şi complexitatea lui şi, dincolo de faptul binevenit că ignoră conjunctura şi direcţiile de suprafaţă, (de) limitate artificial, ele dau seamă despre capacitatea poeziei române de a se înnoi perpetuu şi în acord cu datele ei specifice fundamentale.

CONSTANTIN SORESCU

Un tînăr autor, o carte

Smaranda Cosmin — „Sărbătoarea lui Alexandru," Editura Cartea Românească, 1985

„Aş vrea să pot inventa peisaje din vremea / Cînd eram vie şi iubeam nenumărate argumente / Ale luminii / Aş vrea să-mi reamintesc emoţii (...) / Azi ştiu tot despre moarte şi infinita ei / Inventivitate despre calmu-i pragmatic /.../ Ce să-mi închipui dar azi / Cînd te contemplu, Luciditate, / Lamă cu hieroglife / De sînge-nchegat ?" — mărturiseşte Smaranda Cosmin într-un poem (**Astăzi**) ce pare a închide în versurile sale, programatic, o atitudine deopotrivă faţă de viaţă şi literatură; există aici semnele unei întoarceri vinovate către un timp al purităţii **originare**, o încercare de a redescoperi **emoţia**, fie şi prin mecanismul proustian al rememorării şi, totodată, un reflex **literaturizat** al acestei atitudini: sîngele închegat pe o „lamă cu hieroglife" devine expresia existenţei consumate, atrofiate, secătuite prin acceptarea **codificării** ei în hieroglifa literaturii.

Ultimul volum de versuri al Smarandei Cosmin („**Sărbătoarea lui Alexandru**", Ed. Cartea Românească, 1985) respectă aproape întru totul dualitatea trup-spirit, alianţa, conspiraţia, ori conflictul dintre indiferenţa cerebrală şi feminina senzorialitate, dintre organic şi expresia lui spiritualizată, dintre această expresie şi acea treaptă a **calofiliei** care, odată atinsă, asigură distanţarea, imunitatea în faţa sentimentalismului, în absenţa aproape totală a ironiei. Urmînd acest proces, un accident biografic, sentimental, o experienţă erotică, vor deveni „exponate" într-un ierbar în care verdele aminteşte doar de clorofilă fără s-o conţină, galbenul sugerează polenul cîndva existent, viaţa însăşi nelăsînd pe albul paginii — prin strivire — decît o infimă pată din care cu greu putem reconstitui vitalitatea naturii.

La o primă vedere, temele acestei poezii sînt în concordanţă cu o artă poetică pentru care **fiinţa** constituie un permanent subiect de introspecţie şi meditaţie: „Despre oameni şi puţinătatea lor. / Despre întîlniri şi gesturi esenţiale /.../ Despre adevărul care trebuie-ncurajat / Într-o piaţă cu soare prietenos. / Despre pilduitoare tenebre, / Erudita lor semnificaţie. / Despre sentimente, frauduloasa lor / Dispariţie /.../ Despre frig, umilinţă şi foame. / Despre toţi mesagerii neantului." (**Teme**).

Şi aici putem distinge grija pentru **scriitură**, pentru ornament stilistic, voluptatea plonjării într-un lexic spumos, rafinamentul cuvîntului ales după criteriile de clasificare a pietrelor preţioase, livrescul scrobit şi manierat. Sub această aparenţă de oglindă şlefuită în cea mai bună tradiţie veneţiană se ascunde însă un profund şi tenebros abis al existenţei perisabile, efemere: „carnea carbonizată, ironizînd" (**Adagio**), pîntecul ce poartă „un nou sicriu" (**Sărbătoarea lui Alexandru**), „mădularele de porţelan" (**Pervaz**), „o viaţă care nu-i / A mea" (**Fisură**), „spornicul ospăţ cu vintre dumicate" (**Doamna cu licornul, Cortegii**), „vechilii întunericului / Ce nu vor fi decît fetide leşuri" (**Graţia**), „o poveste / despre fostele mele organe" (**Protomemorie**), „Avertismentul matinal al unei pete / de sînge" (**Ibid**), „vîrsta împuţinîndu-şi / Dinţii teferi" (**Aniversare**), „oglinda turbată-n care explodează / carnea ta de femeie" (**Sunset boulevard**), cîte „un amănunt al ponegritei cărni" (**Despre suflet şi vise**), cugetul care „pocnea de-atîta carne" (**Despre petrecerea zilei în Lesbos**), un „fante / Suav cu meningea inflamată" (**Cine-roman**) sînt tot atîtea mărturii ale unei crize acute în faţa rapidei şi inexorabilei **degradări a** organicului, semne ale unei claustrări înspăimîntate în faţa asaltului neîndurător al timpului pe care nici castitatea cerebrală, nici erosul cel mai devastator nu-l pot opri.

Stilul ce aspiră spre desăvîrşire este înşelător ca şi culoarea de pe solzii şarpelui: cu atît mai ucigătoare cu cît e mai stridentă. Sub ademenitoarele „temenele" prozodice se cască trapa spre tainiţele şi beciurile unui erotism **medieval** prin cruzimea imaginaţiei, modern prin recuzita de ultimă oră „asortată" parcă portretului-robot al **feminităţii** punk: „languroasa nepăsare", „surîsul morfinoman", „sinceritatea de-a etala / Buzele-mi veştede, sînii prea plaţi /.../ Zornăind tingiri şi sudalme tăioase" (**Autoportret cu ceainic**). În ce priveşte concupiscenţa cu năravuri de ev mediu, resorturile ei par a se afla într-o **visceralitate** investigată cu „mijloace" à la Gilles de Raies, Vera Renczi şi alţi maeştri ai cizmei spaniole şi ai fecioarei de oţel: „Şi povesteşti ce vezi: sîngele tău / Apoi artera, zgirciul şi meniscul / Viscerele articulate-n game majore /.../ Le scoţi pe toate-afară / Le priveşti fără vreun rest / de stearpă-nduioşare. Unelte de disecţii, / La tot pasul. / Le schingiuieşti pe rînd, ca să / Vorbească. Iar ele îţi vor spune tot ce ştiu: / Copleşitoarea sigmă-a cărnii tale..." (**Despre Vir Dolorum**).

Sînt identificabile urmele unei puternice refulări, semnele unei presupuse castităţi punitive: „Decolteuri, frou-frou-uri / Înmiresmate eşarfe, milenii de femei / Călărind orizontul / Despicătură de-o clipă / Tăişul alb al cărnii fierbinţi / Drama de-a nu mai vedea bărbaţii / Ci doar o plictiseală violacee..." (**Sunset boulevard**). Reflexul acestui conflict „epidermic" îl constituie, pe rînd, cînd luciditatea inchizitorială în faţa erosului, cînd cîte un acces de „bampirism" revanşard, justiţiar: „Gustasem: iz de sînge şi de mentă. / Departe era lumea dar minţeam fiindcă / Eram femeie şi mă simţeam datoare / Să muşc, s-abandonez şi să răscumpăr / Atîtea persecuţii milenare" (**Fragment de proză**).

Obiectul desensibilizat, devitalizat al pasiunii este supus unui tratament inspirat din metodele Penei Corcoduşa: „Şi minuiam otrava-n / Doze atît de graţioase / Chiar viaţa ta o vreme am strunit-o / Ca pe un rămăşag folositor / Iubitul meu..." (**Timp ocult**), încurajat cu blîndeţe: „Dă-ţi drumul la toate băierile... aşa / trage adînc în piept... acum, da... / Răcneşte ! / (...) Nu sincopa !... Ridică... fusta... cortina / piciorul !" (**Terapia**), îmbărbătat în momentele grele: „Nu-ţi fie teamă carne dulce, tandră: / Tu vei petrece în cel mai pur / Sicriu" (**Graţia**), redus, în cele din urmă, la un detaliu naturalist, grotesc: „Muri-voi deci. Ca şi Atunci: pătrunsă / Cu blîndeţe şi extaz de bărbăţia unei / Forme reci." (**Doamna cu licornul, Ceară**) sau: „E groaznic la vedere / Măruntaiul dar el — o ştiu — e cel / Adevărat. De el mă lepăd astăzi. Voi plăti / O, frumuseţe a sterilităţii" (**Glissando**) sau: „Eşti numai nepricepută cînd raza îţi pătrunde-n / Aşternut cu falicu-i tăiş / Şi tainic gemi." (**Portrait d'une femme**).

Domolirea acestor avînturi se produce prin aterizarea în cotidianul banal, derizoriu al (salvatoarelor de-acum) cratiţe, tigăi şi ibrice: „Îmblînzeşti morcovul, împuţinezi / Detergenţii. / Muzica-i pentru tine un frumos / Serviciu de porţelan, niciodată / Sărutul n-a înlănţuit degete mai pricepute / În arta gogoşilor" (**Ibid**). Altădată, spectacolul culinar lasă locul petrecerilor cîmpeneşti: „Aşa începeau sărbătorile pe atunci ! / Cu picioare-n fund, cu isteria familiei. / Cu decibelii maică-mii care era numai / Trup, suflet şi gură. / Cu cea mai filială înjurătură". (**Terapia**).

Acolo unde livrescul şi calofilia nu mai adună ca într-o montură de ipsos fragmentele disparate într-o arheologie a emoţiei poetice, unde „feminitatea neconsumată" găseşte motiv de poezie în „pervertirea miţelor spartane", singura alternativă valabilă rămîne cea propusă de autoare însăşi: „Şi dac-aş şti mai puţine cuvinte..." sau „inteligenţă, marţială. / Inacesibilă / Ca un buldozer intra-voi în poezie: / Păzea !" Din această dilemă poezia Smarandei Cosmin nu poate ieşi.

TRAIAN T. COŞOVEI

Ei sînt contemporanii mei

Toţi sînt geniali, numai Fănuş Neagu e doar talentat...

Prin 1976, la începutul lui aprilie, cînd alături de Fănuş Neagu se putea degusta un nepreţuit pelin de mai (de unde concluzia că scriitorii îşi depăşesc uneori contemporanii, dacă nu cu secolele măcar cu lunile) fusei martorul unui dialog între „micimanul" şi „monşerul" — adică Fănuş Neagu şi Marin Preda, ce se gratulau astfel cu simpatie pînă a-şi retrage reciproc ambasadele din pricină de critică literară — despre cel de-al treilea război mondial.

Aflat la Mogoşoaia pe post de locotenent domnesc (sînge albastru de Slobozia nu putea trage decît la sînge albastru de Brăila) uceniceam la clasici, cum se zice sau, mai pe şleau, îmbătrîneam în rele, căci de multişor nu mai aveam „şaisprezece ani ochi negri".

Aşadar, Fănuş susţinea că dacă, Doamne fereşte, în 1970 s-ar fi declanşat cel de-al treilea război mondial, el ar fi fost considerat un mare prozator dintre ultimele două războaie („De acord monşer ? — D'acord micimane !) *dar iată că trecură anii, criticii au cam îmbătrînit şi s-au cam plictisit,* „vor şi ei prospătură, ăştia schimbă generaţiile ca pe pantofi", *încît acum el e poreclit ba prozator baroc, ba manierist, ba pitoresc, ce mai încolo şi încoace* „toţi sînt geniali, numai Fănuş Neagu e doar talentat".

Marin Preda lăsa puţin capul pe spate, privea pentru o clipă uimit de sub sticlele groase ca cioburile de sifon ale ochelarilor săi şi brusc mitralia încăperea cu un hohot de ris „à la Moromete", încît pensionarii Casei de creaţie scăpau lingurile cu supă din mîini şi vişinului de sub fereastră îi cădeau brusc petalele. „Micimane, joci tare !", *cam asta era concluzia lui Marin Preda, care se ridica bine dispus dispărînd pentru cîteva ceasuri — timp în care îşi consolida în secret poziţia de scriitor postbelic...*

Noi migram mai greu, căci la acea oră obişnuia Mazilu să coboare, însoţit de cîteva citate din Seneca (memorate dintr-un manual popesc) plus o domnişoară, reuşită fără loc la arte dramatice, *ceea ce îl făcea pe Fănuş să-şi adape mai abitir pitulicile şi guguştiucii ce-i ieşeau pe gură, astfel încît povestirea scurtă se transforma în nuvelă, nuvela în roman, iar romanul, de bună seamă, în serial. Autori şi personaje şurubăream la aceeaşi piesă, cerneala se usca în călimări, hîrtia dormita nepîngărită în copaci. Aşa ne trezirăm (sau nu) prieteni doar în cărţi, uimiţi că viaţa omului durează mai puţin de 500 de ani, cum ni se părea odinioară, medievalizînd sub bolţile brîncoveneşti.*

Fănuş Neagu interpretează în continuare, fără pic de trac, rolul lui Fănuş Neagu. Înjură adică, la fel de natural, cu aerul că-ţi aşează o garoafă la butonieră ; fabrică prieteni la aceeaşi maşină cu rotiţe de glicină şi calomfir, de mîine poimîine ne trezim că ia premiul Nobel pentru pace, datorită celor două insectare, burduşite cu amici şi buburuze — fiind de departe colecţionarul cel mai dotat din Europa. Cît despre catedra de estetică a lui Tudor Vianu, pe care Fănuş a scos-o la iarbă verde, s-o ude ploaia şi să dea lăstari, povestea-i cam aşa :

O sută de mii de „studenţi", pitulaţi în tribune şi peluze sau cocoţaţi pe gard, la incuietoarea întrebare „Ce e frumosul ?" *răspund academic şi organizat :* „O băşică umplută cu aer ,căreia 22 de inşi îi dau cu piciorul, declanşînd în noi emoţii estetice." — „Corect", *va zice profesorul Fănuş Neagu,* „alfabetizarea prin fotbal e mai rapidă decît coborîrea fără lift a omului din cea maimuţă". *Şi cum nimeni n-a murit pînă acum din metaforită cronică, îi împărtăşeşte pe toţi cu polonicul, săptămînal.*

Profesorul are şi el un hobby : scrie din cînd în cînd proză. Acest păcat al tinereţilor, prelungit pînă în zilele noastre, îl ascunde nu numai sîrguincioşilor studenţi ci, cîteodată, chiar şi editorilor. Din Scaunul singurătăţii, *bunăoară, meşterul tîmplar mai flutură în anii de secetă, prin faţa ochilor noştri, cîte o bucată de spătar, cîte o mînă de talaş auriu — dar ce şezlong împletit o ieşi pînă la urmă, numai pajul său coliliu, Bubu Ornaru ştie (fiindcă în cazul lui Fănuş, singurătatea se consumă obligatoriu cu însoţitori).*

În povestirile sale, realitatea e pedepsită să stea la colţ, în genunchi, dar nu pe coji de nucă ci pe un pătuţ moale din mătase de porumb. Milostiv şi gospodar, frazele cărora le dă drumul în lume par fete bune de măritat, cocoţate în căruţe pictate de Brăila, doldora de zestre. Prinţ voluptos, el reuşeşte să vire în condurul cenuşăresei, ca într-o „ghiată" spaniolă piciorușele tuturor personajelor întîlnite în cale. Cu asupra de măsură răsfăţat de har, Fănuş Neagu se află în situaţia zeiţei indiene Shiwa, care aşezată în faţa pianului, rămîne descumpănită, posedînd mai multe mîini decît bietul instrument clape. Talentul său poate deruta aşadar moraliştii de profesie, prin totala-i inaderenţă la simţul practic. Un asemenea sentiment am încercat eu, citind cartea de bucate a primului ministru Kogălniceanu, scrisă în colaborare cu civilul Negruzzi, unde reţetele erau de soiul : Scoateţi puţin vin de Xeres din pivniţă, fierbeţi numaidecît limbile de potîrniche cumpărate de la băcănia din colţ şi serviţi-le calde, nu însă înaintea icrelor moiu, scăldate în oloi de Kipros şi însoţite de „quelque chose de bigi-bigi" *(cum ne aiurea bătrînul nostru profesor de franceză în liceu). Geaba clatini cercei dacă n-ai ureche muzicală — mi-am zis atunci, şi m-am vindecat de gătit după manuale dogmatice.*

Iar dacă azi par a mă fi dedulcit la toate cele, vinovat nu-i altul decît tot Fănuş Neagu, ce m-a extras dintre ciulinii Bărăganului şi m-a ţinut de mînă să nu mă muşte tramvaiele şi eseiştii prin Capitală. Ce reuşit scriitor de vagoane aş fi fost altminteri în halta Ghimpaţi şi în ce relaţii minunate m-aş fi aflat cu toţi contemporanii mei...

MIRCEA DINESCU

Dan Laurenţiu

Ave Eva!

în pîntecul femeii cum doarme dus cuvîntul !
el a căzut acolo, de unde ? drept din cer ?
dar nimeni nu răspunde ; afară bate vîntul
şi-un diavol şchiop călare pe calul lui de fier

şontic-şontic, aleargă spre alba odaliscă
surîzătoare, goală, lungită într-un cot ;
vai ! cît de inocentă-i ! nu ştie ea ce riscă !
amuşinîndu-i coapsa cu măgărescul bot.

el scoate fum şi flăcări pe nările păroase ;
miroase a pucioasă în răcoros eden
şi aerul se-ncinge ; pleoape de mătase
clipesc, încep să vadă ; ci demonul obscen,

cu cal cu tot şi coarne, stridentă fierărie,
ce-au tulburat şi rîul şi verdele copac
cu păsări cîntătoare, minune ! — nu se ştie
pe unde o fi şters-o : în jur nu-i nici un drac !

şi deschizîndu-şi negri ca două lacuri ochii
de-a binelea trezită din cel mai dulce somn
îşi pune trupul pudic sub paza unei rochii
căci vede cum alături de ea un tînăr domn

cu păr de aur moale adoarme-ncet, cînd vîntul
un marş funebru cîntă la nunta cea de lut
din pîntecul femeii eliberînd cuvîntul
care s-a-ntors la ceruri mihnit de ce-a văzut.

de-atunci poeţi cu lira şi îngeri cred că de va
mai reveni silaba divină printre noi,
la pîntecul tău iarăşi va trage ! ave eva !
ossana ! slavă ţie ! doar tu, din bieţi strigoi,

din şerpi şi duhuri rele, din monştri, lighioane
bestecăind prin smircuri, căzuţi din paradis,
ne vindeci aste trupuri ingrate şi sărmane
şi zei atotputernici ne faci din nou.
FINIS !

Detectorul de inexactităţi

Cîteva erori ale lui Saşa Pană

Am recitit, de curînd, cartea lui Saşa Pană, **Născut în '02. Memorii — file de jurnal — evocări.** Bucureşti, Editura Minerva, 1973, 691 pagini, în care m-a surprins, în mod neplăcut, următoarea însemnare din 12 septembrie 1934, pe cînd autorul se afla în Constanţa : „În oraş a apărut, nu departe de gară, un bust al lui I. N. Roman, poet, apoi prefect liberal şi tatăl unui fost redactor la **Adevărul** şi **Dimineaţa** precum şi al caricaturistului Botaciu. I. N. Roman a polemizat pe la sfîrşitul veacului trecut cu Constantin Dobrogeanu-Gherea, situîndu-se pe o poziţie retrogradă, reacţionară".

Mai întîi trebuie să precizez că bustul lui Ion N. Roman (1866—1931), executat de sculptorul Ion C. Dimitriu-Bîrlad, a fost dezvelit în ziua de **25 septembrie 1932** şi nu în 1934 cum îşi aminteşte, peste ani, Saşa Pană. În acest sens există un preţios document tipărit : **Programul dezvelirii monumentului Ion N. Roman** din care aflăm că la această ceremonie au participat, cu discursuri, istoricul Gheorghe I. C. Brătianu, scriitorii Emanoil Bucuţa şi Jean Bart, profesorul universitar C. Brătescu, precum şi ziaristul Mircea Grigorescu. Apoi, menţionez că acest bust figurează în cartea lui Lucian Predescu — **Enciclopedia Cugetarea. Material românesc. Oameni şi înfăptuiri,** Bucureşti. Cugetarea — Georgescu Delafras, [1940], p. 272, col. 2—3 **(Ion C. Dimitriu-Bîrlad),** precum şi în excelenta carte de evocări a lui Horia Roman, **„Cenuşa visărilor noastre...", Ediţia a 2-a,** Roma, [Studio Tipografico], 1969, p. 15. Acel redactor de la **Adevărul** şi **Dimineaţa** amintit de Saşa Pană, dar nenominalizat, nu e altcineva decît **Horia Roman** (1910—1982) despre care am mai scris chiar în acest loc un articol, **Noi ştiri despre Horia Roman** în **Scînteia tineretului, Supliment literar-artistic,** 5, nr. 42 (213), 20 octombrie 1985, p. 5, col. 3—5, jos. Celălalt fiu al lui Ion N. Roman se numea, de fapt, Bonifaciu Roman, provenea din prima căsătorie a poetului şi avocatului I. N. Roman, semna caricaturile cu numele Botaciu şi era, astfel, frate vitreg cu Horia Roman.

Cît priveşte polemica lui I. N. Roman cu literatul şi socialistul Constantin Dobrogeanu-Gherea, precizez, în urma unei atente lecturi a textelor lui I. N. Roman că acesta nu s-a situat, aşa cum afirmă Saşa Pană, **pe o poziţie retrogradă, reacţionară,** ci, dimpotrivă, a demonstrat, în chip convingător, nonconcordanţa dintre programul estetic al **Contemporanului** şi literatura mediocră apărută în paginile revistei. Analizele lui I. N. Roman asupra poeziei, prozei şi teatrului sînt obiective, juste, nuanţate şi elaborate cu multă fineţe. După aproximativ un secol de la apariţie îşi păstrează valabilitatea.

Datele problemei se pun altfel : Ion N. Roman a dat o replică violentă lui Constantin Dobrogeanu-Gherea, deoarece în studiul închinat poetului naţional, caracterizase ideologia lui Eminescu ca fiind reacţionară. A se vedea în acest sens cele două broşuri ale lui I. N. Roman. **În contra direcţiunei literare de la „Contemporanul",** Iaşi, Tipo-Litografia H. Goldner, 1887, 86 pagini şi **Un răspuns domnului Ion Gherea.** Iaşi, Tipografia Gheorghiu, 1889, adesea citate şi foarte rar citate.

Pentru evitarea unor etichetări grăbite, Saşa Pană trebuia să recitească emoţionanta misivă a lui I. N. Roman, expediată din **Iaşi la 7 iunie 1890,** lui Gherea : **Domnule Dobrogeanu, Ziarele din Bucureşti au adus şi pe la noi ştirea despre împămîntenirea d[omniei] voastre. Ţin să vă felicitez. Această împămîntenire e considerată cu drept cuvînt ca un mare cîştig atît pentru literatura cît şi pentru democraţia română. Deci, încă o dată, felicitările mele cele mai călduroase. Ion N. Roman.** (C. Dobrogeanu-Gherea. **Corepsondenţă. Ediţie, studiu introductiv şi note de Ion Ardeleanu şi Nicolae Sorin.** Bucureşti, Editura Minerva, 1972, p. 261, sus, **Studii şi documente).**

Acest gest spune totul.

NICOLAE SCURTU

ANCHETA NOASTRĂ: Tînăra generaţie de creatori — o generaţie din întreaga ţară

VASILE NEAGOE (Bucureşti)

Orice cuvînt în plus este un furt din timpul de viaţă al cititorului

1. Are influenţă asupra creaţiei dumneavoastră spaţiul în care trăiţi şi munciţi ? Dacă da, în ce sens ?
2. Cu cine vă simţiţi solidar din tînăra generaţie ?
3. Există o tînără generaţie risipită în întreaga ţară. Ce prejudecăţi stau în calea afirmării ei ?
4. Ce a făcut şi trebuie să facă „Suplimentul" pentru afirmarea acestei generaţii ?

1). Da. Beneficiez de şansa uimitoare de a intra zilnic în relaţii vii cu oamenii care călătoresc cu ajutorul I.T.B. Ei sînt virtuali cititori. Din felul lor de a fi încerc să desprind ce fel de retorică a scrisului este necesară. Conţinutul textelor mele literare constituie o chestiune de opţiune personală ; am învăţat la universitate şi prin biblioteci să înţeleg problemele fundamentale ale omului. Important este cum spui ceea ce ai de spus. Într-un grăbit final de secol XX mi se pare că este inacceptabil să publici o sută de pagini despre faptul că un soldat trece pe lîngă un stîlp de beton. Cele o sută de pagini se citesc, să zicem, într-o oră. Cititorul trăieşte deci o oră pe mîna scriitorului. Problema este aceasta : cititorul va avea sentimentul că i s-a furat o oră din viaţă sau se va bucura pentru că trăieşte acest răstimp ? După opinia mea, experimentul în literatură nu trebuie să iasă din limitele cenaclului sau ale revistei de specialitate (dacă ar exista). Textul trimis către marele public trebuie să fie perfect din punct de vedere al formei şi să exprime foarte mult cu cît mai puţine cuvinte. Literatura, fiind un act de comunicare şi de cunoaştere, cred că trebuie să fie de o gingaşă austeritate şi să nu conţină nici un cuvînt inutil. Orice cuvînt în plus este un furt din timpul de viaţă al cititorului. Într-o lume care a transformat pădurile în pagini scrise, a mai adăuga cuvinte inutile mi se pare că este un act condamnabil. Nimeni nu are timp de pierdut. Bogăţia cea mai de seamă a omului este, fără îndoială, timpul vieţii sale.

Învăţ de la cei care mă înconjoară că este imoral să creezi ceva pentru oameni dacă nu eşti o fîntînă de iubire pentru ei. Doar aşa nu poţi să greşeşti. Iar de aici decurg cîteva caracteristici ale retoricii necesare lor. Pivotul ei central este sinceritatea. Urmează firescul, exactitatea, puritatea, poezia. Totul trebuie să aibă candoarea feţei de copil care rîde.

Privindu-i pe oamenii pe care îi întîlnesc zilnic înţeleg că textul scris trebuie să dea speranţe şi să lumineze căi. El trebuie să dea speranţe chiar şi cînd prezintă fapte neasemuit de triste. Pentru că, înţeleg eu, omul este produsul speranţelor care trăiesc în sufletul său. Atîta timp cît omul speră, el poate exista pe piscul cel mai înalt al libertăţii sale. Acest pisc cred că este libertatea fiecăruia faţă de propria sa moarte.

2. A te simţi solidar cu cineva din tînăra generaţie ? Iată o întrebare la care nu-mi pot imagina un răspuns care să merite atenţie. Cu permisiunea dumneavoastră, spun : solidar mai degrabă cu **ceva** decît cu **cineva.** Solidar cu ceva ce ar fi cîteva caracteristici ale acestei vîrste de diamant. Pot spune : cu impetuozitatea vîrstei, cu fantastica sensibilitate lansată către libertate, cu uimitoarea dăruire în dragoste.

Cu sufletul ei în care există toate speranţele umanităţii. După opinia mea, o speranţă este mai puternică decît un complex freudian.

Din neasemuita ei insolenţă am mereu cîte ceva de învăţat.

3. Enunţ doar o prejudecată : că bătrînii ar fi mai înţelepţi decît tinerii. Dacă aş scrie o „Cetate a soarelui", acolo ar merge totul pe mîna tinerilor. Şi aţi vedea ce bine ar fi.

4. SLAST mai întîi ar trebui să aibă un tiraj mai mare. Apoi cred că i-ar trebui mai mult spaţiu pentru „Cenaclu prin corespondenţă". Şi că este necesară şi o rubrică „Doresc să corespondez pe teme literar-artistice".

Se anunță o nouă carte

„MUZEUL DE IARNĂ"

Nicolae Băciuț

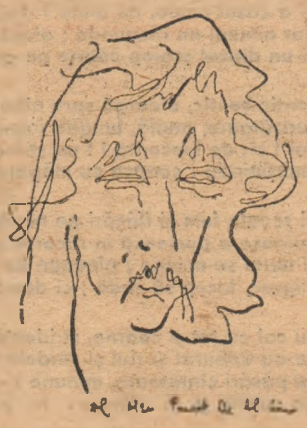

Născut la 10 decembrie 1956, la Chintelnic, Bistrița-Năsăud. Absolvent al Facultății de filologie din Cluj-Napoca. În timpul studenției a fost redactor la revista studențească de cultură **Echinox.** Actualmente este redactor la revista **Vatra** din Tîrgu-Mureș.

Debut în 1975, cu poezie. Prezent în **Caietul debutanților 1980—1981,** Editura Albatros, 1983, în **Alpha '84,** Dacia, 1984. În curs de apariție la Editura Dacia, volumul de versuri **Muzeul de iarnă.**

Autorul se explică

Cartea a trecut prin mai multe înfățișări și, dintr-un orgoliu, mai tîrziu abandonat, ar fi vrut să se cheme **Cuvînt înainte.** Acel **Cuvînt înainte** s-a fărîmițat însă în antologii de debut și din el n-a mai rămas decît nostalgia. Și niște variante. Locul acelei cărți a fost luat încet și trudnic de acest „muzeu". Nu voi încerca aici să-l „explic". Dacă e să fie ceva de el se va „explica" singur. Deși, vai, poezia, în opinia mea, nu are nevoie de explicații sau cel puțin nu trebuie însoțită de ele.

Ca orice carte, „muzeul" s-a născut din iubire și spaimă de cuvinte, din bucurie și deznădejde, din încredere și refuz al încrederii, din nevoia de adevăr și frumos, de banal și semnificativ, din nevoia de viață. De **Viața ca o pradă. Muzeul de iarnă** este, nutrește a fi, o biografie. Nici periată, nici revăzută, nici adăugită și îmbunătățită. O biografie trăită, mereu privind înspre cele **Trei fete** blagiene : „Copilul rîde : / «Înțelepciunea și iubirea mea e jocul !» / Tînărul cîntă : / «Jocul și-nțelepciunea mea-i iubirea !» / Bătrînul tace : / «Iubirea și jocul meu e-nțelepciunea !»".

Și, în loc de **încheiere :** „Frate, o boală învinsă-ți pare orice carte."

Totul în amintire

Totul în amintire. Sub oasele frunții
marea își distilează nisipul
ca pe niște cuvinte preaîndepărtate.

Într-un reflex simt sîngele dulce-acrișor în gură.

Totul în amintire.

Epistolă

Vino-ți în fire și ia totul de la capăt.
Zeul tău bun îți va deschide,
poate chiar îți va da dreptate,
pipăindu-ți vinovățiile
poate chiar te va uita –

Cu gura lui, cu gura mea.

Vis

Din somnul lui
întotdeauna rămîne un rest.

Pe care nu-l poate împărți.

Cuvîntul ce n-a mai vorbit

Departe de gîndul tău femeia încremenește ;
o pace de o mie de ani
între sentimentele
care rămîn după o bătălie cu flori.

Pace ție, pace ție, gînd al tău,
rază pe lama de cuțit,
ninsoare strivindu-și prada :

cuvîntul ce n-a mai vorbit.

Atît

Aerul înghețase între noi,
sloiurile ne-atingeau fierbinți pe gît –
să rostim cuvinte, să rostim poemul, ziceai,
care-amină-acest frig. Atît.

Anotimp

Mă gîndesc la ea cu voluptatea unui orgoliu ispășit
și în mirosul stins al unei ierni
doar cîteva picături străvezii,
animale mici, fără sînge.

„Să-mi pun ordine în lucruri",
repet cu gura altcuiva,
„Să-mi pun ordine în anotimpuri",
dar în mirosul stins al unei ierni
doar gîndurile tale :
animale mici, fără sînge.

*** * ***

Ai putea fi chiar tu legea
care atîrnă într-un fir de ață la marginea zidului
ca o limbă clevetitoare.
Ai putea chiar singur
să scapi de tine la marginea zidului,

poem după poem
ca o tăcere de argint.

Au citit în Cenaclul „Confluențe"

Vînătoare secretă

Era al doilea an de cînd venea în acești munți la vînătoare. Suia încet drumul piepțiș acoperit de grohotișuri și ienuperi, cu pușca la spate, pipăindu-și din cînd în cînd cuțitul de vînătoare de la șold și centura în care cartușele stăteau perfect aliniate, cu capsele-n sus, într-o ordine militărească desăvîrșită.

Aerul era tare ca spirtul, aroma pinilor plutea în el limpede și curată.

În stînga curgea în torente repezi, cu spumă albă, pîrîul Dunga. Culmile munților, acoperite cu păduri de brad, străpungeau norii.

Își scoase șapca și începu să-și șteargă din mers, cu batista, fruntea transpirată. O pasăre zbură, speriată de apropierea lui, de undeva dintr-o scorbură a stîncilor și el tresări. Zîmbi și se opri.

Ridică de jos pușca grea, cu două țevi și reîncepu urcușul. În acea clipă o bubuitură puternică zgudui văile și el se opri. Auzi în partea cealaltă a culmii, departe, chîfnetul nervos al lui Rex (pe care pădurarul îl cumpărase nu cu mult timp înainte) — vîntul îl aducea cu adierea lui slabă, aproape imperceptibilă. Apoi încă o împușcătură, asemănătoare celei dintîi, scutură liniștea munților. Val începu să urce din ce în ce mai repede. Curînd ieși sus pe platou. Trecu în fugă peste pîrîu și se îndreptă către cascadă. Trăsese cu adevărat Gore ? Zărise vînatul ?... Mergea acum din ce în ce mai repede, aplecîndu-se ca să nu-l zgîrie pe față ramurile aspre ale brazilor. Poteca șerpuia printre stînci și tufe de ienuperi. Ieși deodată într-o mică poiană unde Rex și cu Gore îl așteptau.

— Rex îi va veni de hac ! — spuse Val, lipsit de entuziasm. I-a luat urma, diavolului ăstuia nu-i scapă nimic.

Gore se întoarse zîmbind îngîndurat :

— Nu știu... E șiret !... Tare șiret și deștept !, adăugă el.

Cîinele pe care el plătise o sumă uriașă unui necunoscut în trecere prin sat stătea lungit pe burtă, cu limba scoasă, la picioarele lui. Urechile îi erau ascuțite, ca ale lupilor, botul lat, cu maxilarele întredeschise, lăsînd să se vadă albul tăios al dinților. Stătea lungit, nemișcat. Ochii lui gălbui, cu pupilele dilatate, erau calmi, nu, nu blînzi, nici sîngeroși : calmi, lucea în ei o cruzime rece, indiferentă și impersonală.

— Ai văzut cumva cerbul ?

— Nu, scuipă înciudat Gore.

— 2 —

A patra săptămînă schimbară tactica : nu mai căutau ei, stăteau nemișcați, ore întregi pe pămîntul rece, în speranța că totuși va veni, să-l vadă, ori se deplasau încet, tîrîș, de-a lungul pîrîului, în sus și în jos, bănuind că cel puțin îl vor surprinde adăpîndu-se.

Zilele treceau una după alta, vacanța lui Val se apropia de sfîrșit.

În mod ciudat, Rex nu rămînea niciodată cu ei. Parcă ducea și el, la rîndul lui, o vînătoare proprie, numai a lui. Din cînd în cînd auzeau lătrăturile lui furioase ori mîrîitul bine cunoscut, înfundat, apropiat sau depărtat.

Se strecurau printre stînci și pîrîuri, călcau prin locuri unde nu mai călcase nimeni înaintea lor. Odată ajunseră sus pe vîrful unui munte de unde puteau privi în voie frumoasele privelești. Se întîmplase să fie o zi senină, frumoasă și putuseră vedea chiar micul lor cătun pierdut jos în vale, cu casele ca niște cutii de chibrituri. Departe se vedea lunca Oltului și chiar Oltul, lucînd în lumina verii lungi.

Mergeau așa, adînciți în gînduri, cînd, aproape de tot, auziră lătratul copoiului.

— Nu te mișca ! — spuse Gore și încremeniră așa.

Dintr-o dată, ceva, o masă nedefinită, țîșni din spatele lor peste lăstăriș, cu o iuțeală de fulger, apoi cu un salt incredibil sări peste pîrîu dispărînd în umbra brazilor înainte ca ei să înțeleagă ce se întîmplase.

Cele două detunături răsunară aproape în același timp și văile purtară ecoul lor unitar pînă departe.

Ca turbat, copoiul țîșni pe lîngă ei și se aruncă în apă. Torentul îl trase cu iuțeală la fund și-l aruncă pe jumătate mort în josul albiei, pe niște pietre, de unde-l aduseră cu greu pe mal.

— Ne-a scăpat ! șopti înciudat Gore.

— 3 —

În anul următor, după luarea licenței, era din nou în micul cătun de la poalele Făgărașilor. Satul era la fel cum îl știa. Gore îl întîmpină cu aceeași figură imobilă, de parcă ieri s-ar fi despărțit de-abia. Numai părul îi era mai cărunt iar cutele din jurul ochilor mai numeroase.

Rex era cu el — ajunsese acum cît un vițel aproape, așa era de mare.

Fără vreo introducere, el îi puse lui Gore întrebarea care-l chinuia :

— Ai mai fost prin munți ?

— Da. Am fost, vorbi pădurarul. Mîine plec iar...

Și Val înțelese că cerbul era tot acolo... pe meleagurile lui, unde probabil se născuse și trăise ani îndelungi, în mijlocul pădurilor lui pe care le cunoștea mai bine ca ei doi de mii de ori poate, că-i aștept și în acest an, așa cum îi așteptase în atîția alți !...

A doua zi urcau pe drumul știut de amîndoi, cu armele și cu copoiul.

Sus se opriră.

— Eu, spuse Gore, voi ocoli prin dreapta. Tu o iei înainte de-a lungul pîrîului. Ne întîlnim la cascadă.

Apoi se despărțiră.

Curînd după aceea dispăru și cîinele.

Străbătea cu arma la umăr luminișuri și locuri noi. Ciuperci uriașe creșteau la rădăcinile arborilor.

Uneori avea impresia că recunoaște locurile. Copoiul ba apărea, ba dispărea printre copaci, ca o vedenie.

Ar fi vrut să se întindă pe spate în iarbă, într-unul din acele luminișuri deschise spre cer, pictate cu flori în mii de culori, să respire aerul infierbîntat de soare, impregnat cu parfumul ierbii coapte, să viseze așa...

Auzi un urlet. Ca trezit, străbătu luminișul părăsind poteca.

Găsi pe Rex undeva în apropierea pîrîului, învîrtindu-se înnebunit în loc. Val îl privi cu atenție-: pentru întîia oară de cînd îl știa, cîinele era mînios. Ca o confirmare a gîndului său, copoiul înțepeni deodată pe loc și ridicîndu-și botul spre cer începu să urle prelung, cu ură parcă, amețit de o furie neputincioasă, dezorientat. Apoi dispăru.

Val observă crengi rupte de brad și frunză risipită pe jos și deși pămîntul tare nu păstrase urmele, înțelese că cerbul trecuse pe acolo... De pe trunchiul unui brad culese un smoc de peri cenușii — o blană se frecase de trunchiul copacului. Dar el trecuse pe acolo cu puțin timp înainte !...

Și deodată înțelese : nu ei urmăreau ; aveau numai impresia că urmăresc — în fond ei erau cei urmăriți ! În asta consta ciudata taină a acestei îndelungate vînători, a legendarului animal care de fiecare dată îi aștepta pe toți cei care veneau să-i trimită un glonte în inimă — probabil le întîmpina sosirile și le urmărea plecările la fel de atent, închis în taina lui ca un monarh bogat, invidiat și preamărit.

Privirea lui lunecă ușor pînă la marginea pîrîului și fără să mai pierdă vremea trecu printr-un vad mic, apa care-i ajungea pînă la brîu.

Urmă poteca mai puțin bătută aici și intră într-un luminiș.

Plouase cu o noapte înainte. Pe pămîntul tare apa băltise. Era liniște.

Păsările ciripeau printre ramuri și veveriițele săreau sprintene — uneori mergeau de-a dreptul prin iarbă, tăindu-i calea, privindu-l cu ochisorii lor strălucitori ca mărgelele de sticlă.

Merse din ce în ce mai mult, simțea oboseala în picioare dar nu era obosit.

Într-un luminiș dădu cu ochii de un izvor. Puse arma jos și se aplecă să bea apă. În clipa cînd mîinile lui atinseră însă pămîntul se opri și rămase așa nemișcat, mut, fără suflare : acolo, în pămîntul umed, moale, din marginea apei, era întipărită urma uriașă a unei copite de cerb. O privi îndelung : era proaspătă, de puțin timp făcută, apa mustea înăuntrul ei, umplînd-o încetul cu încetul.

Atunci îi veni în minte imaginea copoiului învîrtindu-se înnebunit în loc, dezorientat, și înțelese că încă o dată cîinele, ca și ei, fusese tras pe sfoară, de aceea urlase cu atîta mînie.

Instinctiv, ridică arma de jos.

Urmă poteca. Pădurea își întindea asupra lui crengile umbroase și cîntecul păsărilor încetase. Era o liniște umedă, adîncă și solemnă.

Așadar, era aici ! Trecuse pe aici ! Printr-o incredibilă stăpînire de sine și datorită unei neîntrecute arte, reușise, printr-un suprem efort, să înșele încă o dată copoiul și să treacă pîrîul.

Cu inima bătîndu-i năvalnic în piept, Val iuți pasul. Trecu arma lui veche, cu țevi ghintuite de pe umăr în cumpănă, pe dreapta.

Undeva, departe, se auzea vuietul cascadei... „Gore e dincolo de pîrîu, gîndi el : dacă ar trece, l-am prinde din două părți". Și din nou avu impresia aceea ciudată a apropierii cuiva, poate însăși a animalului pe care ei îl hărțuiau.

Copacii continuau să se rărească din ce în ce mai mult, poteca aproape se pierduse sub covorul de frunze, gros, așternut din toamna trecută.

Și cînd ajunse în sfîrșit, la marginea luminișului, tresări. Îl văzu. Era acolo, în mijlocul poienii, cu capul ridicat spre cer, uriaș și totuși zvelt, de o impresionantă frumusețe. Stătea acolo nemișcat, cu spatele la Val, ca și cînd s-ar fi gîndit la ceva îndepărtat și de neatins. Soarele se ridicase pe cer, trimițîndu-și razele orbitoare printre ramurile coarnelor lui magnifice, aerul era plin de zumzetul gîzelor și de parfumul florilor care împodobeau iarba poienii.

Val își dădu seama că El știe că e acolo : vîntul adia dinspre el către animal și era cu neputință ca acesta să nu-l fi simțit.

Și, totuși, nu se mișca ; abia imperceptibil, blana îi tresărea scuturată din cînd în cînd de frisoane tainice, nestăpînite. Nici măcar nu voia să se întoarcă : la ce bun ? Îl cunoștea probabil, cunoștea arma și puterea ei. Știuse că e urmărit (ori mai degrabă se lăsase urmărit) și venise aici, în această poiană tainică pe care o alesese ca loc al morții lui...

Probabil se gîndea la viața pe care o trăise, la timpurile pe care le străbătusese : ierni și veri lungi (asemănătoare acesteia) primăveri timpurii ori toamne tîrzii !... Dormita ?... Nu !... Nu dormita !...

Ca hipnotizat, Val intră în poiană și se apropie tiptil. Departe, în adîncurile hățișurilor, pe malul acesta acum, pe care era el, auzi lătratul copoiului.

Și cerbul îl auzea, dar continua să stea acolo, încremenit în lumina fierbinte care aluneca pe blana lui, cu coarnele pe spate și botul ridicat, adulmecînd parcă mirosul de dragoste al ciutelor. Nu era istovit (nici măcar obosit nu era), putea fugi, pădurea l-ar fi ascuns ca și pînă acum. Dar EL NU MAI VOIA SĂ FUGĂ. Și Val înțelese, se oferea singur glonțului, mirat poate în sinea lui de puterea și statornicia urii cu care oamenii îl căutau și pe care nu avea să le înțeleagă pînă în clipa sfîrșitului.

Val duse încet arma la ochi — cerul era albastru, încremenit în seninătatea lui, pădurea era liniștită. O clipă îl fulgeră gîndul că vînătoarea se transforma în execuție ; exact în acel moment auzi lătratul copoiului. Rex țîșni feroce din luminiș, dezlănțuit, cu ochii injectați și cu o săritură nemaivăzută, se repezi către grumazul cerbului, așa cum fac fiarele. Atunci, instinctiv, trase...

Detunătura sparse liniștea pădurii, scurgîndu-se rănită pe văi, mirosul acru al pulberii se răspîndi, odată cu fumul, în aer. Secerat la jumătatea saltului, copoiul se prăbuși în iarbă, mort înainte de a atinge pămîntul.

Liniștit și fără grabă cerbul se mișcă atunci, întorcîndu-se și Val îl putu privi din față. În ciuda frumuseții și măreției fortei sale, era bătrîn... tare bătrîn !

Se aplecă mirosind dintr-o parte cîinele. Nu tresări : cunoștea mirosul sîngelui și al morții ; își clătină capul înțelept și abia atunci întinse botul spre omul din fața lui, adulmecîndu-l de departe și privindu-l cu luare-aminte.

Străbătu poiana fără grabă și se pierdu în umbra brazilor.

IOAN POPA

COPIII

CEA MAI FRUMOASĂ OPERĂ A NOASTRĂ

Brăduț

Poate părea ciudat — dar ce nu este ciudat în lumea copilăriei ! — poate părea ciudat, zic, dar pe la vreo doi ani și ceva Brăduț a visat **apocalipsa.** Copiii trec ca și în joacă, și fără voia lor, prin toate experiențele fundamentale. „Experiențe“ nu e bine spus : pentru că ei nu înțeleg și nu conștientizează. Trăiesc doar, cu extremă intensitate, și binele și răul. Este ca și cum sensibilitatea lor, încă neînchisă în tiparele individualității, ar fi conectată la o sursă conținînd **prototipurile** experiențelor-cheie ale umanului. Iar ei recepteazǎ, cînd și cînd, aceste semnale sau simulacre, care activează trecător straturile profunde ale speciei. Cu toți copiii se întîmplă la fel, doar că unii uită rapid, alții interiorizează și de asemenea uită, dar această interiorizare va lăsa urme, va anticipa realmente experiențele ulterioare ; iar alții nu găsesc **martori,** nu au pur și simplu **cui** să comunice aceste trăiri, care la rîndul lor sînt **semnale** pentru noi, „adulții“.

La vîrsta aceea Brăduț încă nu știa să distingă între „a visa“, „a imagina“, „a dori“, „a gîndi“ : pentru tot ce-i trecea prin minte spunea „eu acum visez că...“ **(afară e frumos și soare, eu acum visez că mă duc să mă joc).** Într-o zi a venit la mine cam stînjenit, cam frămîntat, și după multă ezitare mi-a spus : Mama, eu am „visat“ ceva și m-am speriat foarte tare. Cu greu l-am convins să-mi povestească : îi era frică să nu se întîmple cu adevărat. Visul, schematizat și fără a putea eu reproduce strania coerență a privirilor, gesturilor și ritmul frazării, senzația de absolută **realitate** a scenei (imaginate ?... **văzute ?...**), era cam acesta : Mama, eu am visat că s-a stins soarele. Pentru că oamenii n-au mai **visat,** soarele s-a stins, și s-a făcut deodată **foarte** frig și întuneric și urît. Era **foarte** întuneric, așa, o noapte prin care nu se vedea chiar nimic. Și atunci toți oamenii au coborît din blocuri în stradă, și se strîngeau unii într-alții ca să se încălzească, iar de jur-împrejurul lor erau flăcări care făceau înspre ei „bau-bau“. Și tot atunci și-a amintit că a mai „visat“ ceva și s-a speriat : Era o lună foarte mare și roșie, care se apropiase de Pămînt. Era **așa** de mare și roșie și se uita la o cîmpie pe care mergeam noi doi. (Cine „noi doi“ ? Eu și cu tine, mamă). Și pe urmă luna s-a spart în multe bucăți și a căzut, și pe cîmpie parcă era sînge. Și eu am văzut că sînt singur, tu nu mai erai, și m-am sperit. Și-am început să plîng și alergam singur pe cîmpia aceea și te strigam și te căutam.

(N-are sens să încerc să analizez acum ce am simțit eu atunci : gînduri despre amenințare și apocalipsa atomică, despre înspăimîntătoarea noastră fragilitate, despre infinita tandrețe și ocrotire de care avem nevoie noi, om și mamă și mai ales copil).

★

La puțină vreme după asta Brăduț a avut revelația **numerelor.** Presupun că pentru el a fost ceva foarte serios, problematic chiar, dar discuția s-a desfășurat cam așa : — Mama, tu știi să numeri ? — Știu, sigur că știu. — Pînă la cît știi tu să numeri ? — Știu să număr pînă la oricît. — Nu, nu așa, eu știu să număr pînă la 7. Tu știi să numeri pînă la 7 ? — Sigur că știu, știu și pînă la 7, știu și mai mult. — Pînă la cît ? — Și pînă la 77. Și mai mult. — Pînă la cît ? — Și pînă la 777, și mai mult. — Pînă la cît ? — Da' mai lasă-mă-n pace, știu pînă la 7777, și pînă la 7 milioane. — (Pauză) — Da ?... Și atunci de ce nu numeri ?!

★

Prima „revelație“ poetică (la vreun an și) : aveam niște mănuși gri, de piele moale. Le-am spălat, o parte din culoare s-a dus. Și Brăduț, oprindu-se năucit și fericit, cînd le a văzut : Mama, a nins cu zăpadă peste mîinile tale !...

Nu avea noțiunea de „alb“.

Să continui ?... Ar mai fi o mulțime de momente semnificative în această lume, inepuizabilă și atît de adîncă, de la un punct complet separată de a noastră, conținînd în nucleu înțelesurile noastre fundamentale, pe lîngă care trecem de atîtea ori neatenți, neglijenți și nepăsători, cînd nu sîntem de-a dreptul tiranici și cruzi. Și ne mai mirăm de ciudatul amestec de candoare și cruzime pe care-l manifestă, cînd și cînd, orice copil. Cînd această „cruzime“ nu este decît o palidă reacție la masiva noastră opacitate.

Ei ne-ar putea propune modelul unei lumi perfecte. Ei știu să fie fericiți și liberi, și să-și trăiască dramele („mici“) pînă la capăt. Mă închin în fața acestor ființe care ne-au fost date în grijă și pe care nu întotdeauna ar trebui să vrem să le modelăm după chipul și asemănarea noastră. Și care depind, atîta amar de ani, de voința și bunăvoința noastră. Și din a căror prospețime și vitalitate, — uneori ne hrănim.

GABRIELA NEGREANU

Marele rol

La început nu mi-am dat seama că este el ; poate și atmosfera aceea de foaier, cu agitația unui public de premieră mă împiedica să mă concentrez. Sau, poate faptul că ochii îmi căzuseră mai întîi pe chipul copilului blond, ca un spic de grîu, așezat pe banchetă, așteptînd să fie îmbrăcat, la ieșirea din teatru. Apoi, deși aflat **în amorsă,** ușor aplecat asupra copilului, căruia îi spunea probabil ceva, dat fiind faptul că fetița (da, acum era clar, lîngă el se afla o fetiță !) aproba înțelegătoare din cap, mi-am dat seama că este chiar el. I-am urmărit gesturile cu care o ajuta să-și îmbrace hanoracul. Nu-i vedeam mîinile dar înțelegeam că ele se mișcau cu infinită tandrețe. Se descurca bine în angresajul de șireturi, capse și fermoare ale veșmintelor frumos colorate. Apoi așezarea căciuliței — finalul unui ritual parcă. O mînă îi alunecă înfiorată de dragoste paternă pe obrăjorul consemnînd candoarea cea mai deplină. Mă apropii și îl revăd cu douăzeci de ani în urmă (dacă stau să mă gîndesc bine — numai nouăsprezece) — cînd l-am întîlnit prima oară pe culoarele Institutului de teatru. Părea el însuși un prunc. Ce-i drept, venise de-a dreptul de pe băncile liceului, de undeva din Argeș, cred că de pe la Cîmpulung. Din vatra lui Mușatescu — mi-am zis eu, cel cu patima localizărilor și a „imaginilor formative“. Avea un zîmbet înalt, cum îi plăcea să spună lui Dumitru M. Ion cu care tocmai scrisesem împreună o piesă în care ne-am gîndit să-l distribuim. I-am spus gîndul nostru și lui Cătălin Naum, regizorul spectacolului, care s-a arătat imediat de acord. „Va fi un mare actor !“ ne-a confirmat acela care nu se înșelase niciodată cînd era vorba de oamenii scîndurii, adică ai scenei. Și nu s-a înșelat nici atunci...

Ani de zile i-am urmărit creșterea. Cu prietenie, am făcut-o dar și cu un interes venind din profesia de critic pe care mi-o alesesem. De mult, pentru mine nu mai exista nici o îndoială că va răzbi. Avea atîta putere, atîta lumină pe chip, atîta speranță ! Mai ales cînd vorbea despre copilărie, serile, la căminul din Griviței, vis-a-vis de **Nord** se transfigura într-atît încît simțeam noi înșine vîrsta asta sfîrtecîndu-ne dorul, aidoma unei vulpi strecurate sub cămașă. Dar noi nu eram spartani, spre a ne opri strigătul. Copilăria era chemată pe nume, revedeam dealurile și casele părintești de pe dealuri, sub lumina luceafărului și adormeam greu într-un oraș mare, în care tramvaiele țineau locul scoruș-elor și trecerile de pietoni pe cel al poienelor fermecătoare. Prin povestirile **de acasă,** el ne-a vindecat dorul și ne-a ajutat să mai rămînem o clipă copii.

Apoi a jucat în spectacole de teatru și-n filme, a scris cărți și a făcut o gazetărie excepțională, atunci cînd i-a permis puținul timp ce-i rămînea după orele de la Institut, unde rămăsese profesor și după ce se întorcea de la filmări. M-am bucurat să-i găsesc în cărți aproape intact continentul acela al copilăriei, în care ne invitase cîndva să intrăm. Tot ce făcea păstra o legătură secretă cu vîrsta de aur din care refuzase să se extragă. A luat premii diverse, i-am văzut fotografia în sumedenie de **cinema**-uri și, la un moment dat l-am bănuit pe nedrept că s-ar fi dedulcit la glorie. Alarmă falsă. Cînd l-am revăzut mi-am dat seama că mă înșelasem. Mi-a vorbit despre un miel pe care-l pierdu-se demult, printre ripile de lîngă sat. Cine ține minte un miel și după un sfert de veac de la dispariția sa stranie nu cade în plasa vedetismului, este clar. L-am urmărit apoi cu aceeași fraternitate și stimă pe unde mi-a apărut în cale : la **Bulandra,** la **Nottara,** la **Casandra.** De stat de vorbă n-am mai stat însă de vreo zece ani, de la premiera cu filmul acela în care juca un medic tînăr în plină luptă cu inerțiile și căruia îi plăceau merele la nebunie. Nu toate ce-i drept, numai cele roșii. Și iată, mă apropii după atîta amar de vreme de el și-mi dau seama că fetița aceea este copilul lui și-l salut bătîndu-l pe umăr și-i spun cît sînt eu de fericit văzîndu-l îmbrăcîndu-și copila, dobîndind sentimentul că am asistat în secret la împlinirea celui mai mare rol jucat vreodată de el, care a jucat slavă Domnului în atîtea și atîtea partituri remarcabile și care a cules aplauze și nu s-a lăsat ghilotinat de frisonul lor dulce și și-a păstrat bine capul pe umeri, capul acela plin de miracolul propriei copilării dar și de acela al copilăriei fetiței blonde ca un spic de grîu.

Am fost un privilegiat, neîndoielnic, de a fi avut numai eu posibilitatea să-l văd într-un astfel de rol covîrșitor, nu pe o scenă ci în foaierul unui teatru în care venise nu ca vedetă ci ca spectator la un recital de poezie închinat lui Nicolae Labiș și ținut chiar în ziua de cincisprezece ianuarie, ziua nașterii lui Mihai Eminescu și la care-și adusese copilul ca un argument parcă al axiomei că poezia se trage din copilărie și copilăria din poezie...

Iar eu țin emoția aceea unică de spectator fericit sub un clopot de sticlă în încăperile memoriei, la dispoziția istoricilor de teatru și film care vor cerceta cîndva monografic viața și opera actorului, scriitorului și părintelui **Mircea Diaconu.**

TITUS VIJEU

Cînd copilul scrie basme

Fiul meu, Lucian, și-a descoperit vocația de scriitor în urmă cu trei ani, pe cînd ne aflam în vacanță la mare și dumneaului nu voia să doarmă după-amiaza. Noi voiam să ne odihnim, el voia să se joace de-a hoții și vardiștii. Atunci i-am dat un vraf de hîrtie albă, pe care a prins imediat a desena, cu admirabilă osîrdie. Desenele se legau într-o poveste care cerea imperios cuvinte dar autorul nu știa să scrie, întrucît avea doar cinci ani. Așa am primit cu investitura de Mare Scrib, notînd fidel, după dictare, un serial întreg cu pitici, uriași și zîne. Piticii trăiau într-o **„țară bună și puternică și mare“ (...) „Uriașii erau puternici dar puțini“.** Uriașii cei tari dar puțini îi oropseau în fel și chip pe piticii cei mici, le jefuiau bogățiile astfel încît, cum era de așteptat, piticii se revoltă și pornesc la luptă. Printre uriași era unul **„care era uriaș deși îi iubea pe pitici. Și piticii l-au luat prizonier și l-au făcut de-al lor. Și-ntr-o zi l-au făcut voevodul piticilor că ei aveau un voevod rău și l-au dat jos de pe scaun și-n locul lui l-au pus pe uriaș. Uriașul era mascat și piticii se mascaseră și ei de nume. Și cînd i-au biruit pe uriași au făcut o nuntă mare da' nu s-a însurat nimeni. Au făcut nuntă mare în cinstea uriașului. Și iarăși, într-o zi, a venit războiul și n-a avut ce face uriașul, și-a luat piticii și a pornit spre cîmpul de luptă. Și s-au bătut piticii ce s-au bătut pînă i-au învins pe uriași. După ce i-au biruit, s-au dus în țara uriașilor și și-au luat înapoi ce a fost al lor și, dragi copii, al doilea episod s-a terminat“.** În episodul următor, un balaur, mergînd **„la tîrg“,** a văzut cetatea piticilor și **„s-a gîndit s-o jefuiască“. (...) „S-au apărat piticii cu apă fiartă, cu suliți, cu arcuri și cu smoală și pînă la urmă balaurul a zis cu capetele : hai să ne odihnim ! (voia să-i păcălească, să se adape el cu foc și apoi, cu smoală s-arunce !) Piticii știau că balauru-i viclean și tot nu s-au lăsat și-au mai tras cu arcurile și cu suliițele. Și pîn-la urmă balaurul s-a cam dat bătut. Și balaurul cam era mai mort decît viu. Și apoi i-au omorît un capăt și a căzut pe pămînt iar cîțiva pitici l-au luat și l-au dus în fața uriașului ca să știe cît de puternici și viteji sînt piticii. Și-apoi după ce l-au gonit pe balaur au făcut o nuntă mare și nu s-a însurat nimeni.“** Balaurul învins se întoarce cu coada între picioare la împăratul lui, pe care îl chema **Gundes Bunghes Grundes Grambes Balagundes „că avea cîte un nume pentru fiecare cap“** și se plînge de înfrîngerea suferită. Acesta își trimite fiul în fruntea unei oști imense, să-i pedepsească pe pitici. Are loc altă bătălie **„iar după-aceea piticii au învins iar zmeul n-a mai avut nici nimica și-a rămas singur. Iar palatele lui îndată s-au stricat.“** Și, ca de obicei, a urmat din nou **„o nuntă maaaare și nu s-a însurat nimeni. Și, dragi copii, îmi pare rău, foarte rău că nu vă mai pot spune povești de-ale istoriei neadevărate căci părinții mei îmi spun să mă culc“.**

GABRIELA HUREZEAN

Amintiri cu miresme de liliac

Era pe vremea liliecilor în floare cînd ascultam și-n somn, ritmul acelor bătăi. Viața mea nu cunoștea altă bucurie mai mare, atunci, decît cercetarea și vegherea **celeilalte,** apoi eu însămi m-am născut a doua oară.

Acum pe la noi liliecii se pregătesc de floare aducîndu-mi aminte de nenumărate gesturi, întîmplări...

...o dată, pe cînd Simon avea trei ani și îl lăsasem în grija mamei pentru a-mi termina facultatea, nevrînd să se despartă de mine, mi-a luat ochelarii, i-a trîntit la pămînt și mi-a replicat: „acum poți să te duci că tot nu vei vedea să te urci în tren“. Lentilele sparte, semn că puiul meu avea nevoie de mine, le-am păstrat.

Apoi, cînd a mai crescut, fascinat fiind încă înainte de a învăța să citească, de literele cărților, jucăria lui preferată era primul meu volum de versuri. Întorcea cu cea mai mare răbdare filele cărții și inventa cele mai frumoase povești cînd privea fotografia mea de pe copertă. „Mai vreau o carte, încă una...“ erau rugăminți le lui pretențioase. Îi puneam la dispoziție întreaga bibliotecă, dar el vroia o carte „cu poza mea“.

A fost cel mai cuminte copil în perioada în care am scris cel de-al doilea volum de poezii de care este cel mai mîndru, fiindcă îi este dedicat lui.

De dragul celui de-al treilea volum, pentru a-mi oferi un „climat de liniște“ a acceptat pînă și mîncarea de fasole verde: „Dacă tata acceptă să doarmă nopți întregi cu lumina aprinsă pentru ca tu să vezi să citești, atunci am să mănînc și eu fasole verde. Dar numai pînă termini cartea, să fim înțeleși!“

Cînd lucram la următorul volum, după ce a apărut „Corida“, a auzit că citesc tot ce e în legătură cu Ramses II. După cîteva zile, m-am trezit cu un teanc de cărți strînse de el: a bătut la ușa tuturor cunoștințelor pentru a-mi procura „material documentar“. Acum este îndrăgostit de „Cărticica de cinci ani“ a Constanței Buzea, pe care se tot pregătește să o cheme la telefon pentru a o întreba cînd se va tipări și poezia „Zgomotocicleta“, poezia lui preferată, auzită la radio, înregistrată pe casetă și ascultată la infinit.

Simon, face planuri de vacanță în care eu sînt în postura de elevă (vrea să mă învețe să merg pe bicicletă, și se îngrozește că eleva lui, adică eu, va fi neîndemînatică și fricoasă).

Vrea să mă introducă în tribul lui de indieni care poartă o pană albă și una neagră înfipte pe o bentiță în jurul capului și au drept scut de apărare capacele cratițelor mele... ce mai, sînt indieni moderni! Mi-a pus însă o condiție: să-mi las părul să crească. „Știi, fetele de indieni au părul lung ca să le stea bine înfipte penele“.

Fac cu el planuri de vacanță, dar pînă atunci, noapte de noapte, îi ascult în somn bătăile inimii, și-mi amintesc cum îi ascultam, **atunci** ritmul lui, altul decît al meu, conturat deja ca și drumul vieții ce începuse să se depene, **drumul lui.**

ANAMARIA POP

Candoare

Copilul meu mic și bufant și pufos
ca un „a“ mic de mină
ca un greier duios
Copilul meu alb cu privirea de îngere
cu un zîmbet de zînă
mereu între a fi — a mirare — a plîngere
Copilul meu candid cu trup de zăpadă
sau ca floarea de crin
cînd stă noaptea să cadă
Ce-ai să faci, ce-o să fii
eu nu știu, tu nu știi
deocamdată ești puf, ești copil —
ești copii

GEORGE STANCA

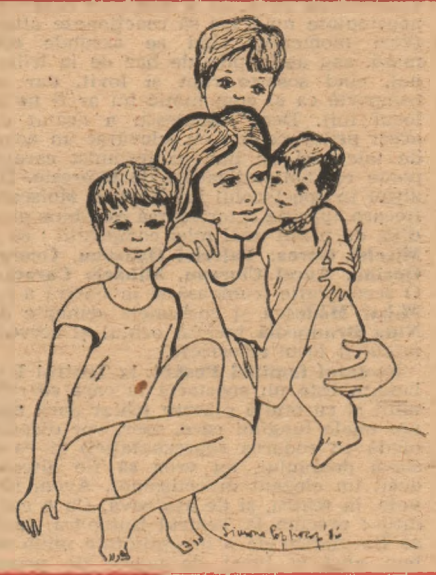

Cronica teatrală

Un divertisment elegant*)

Arthur Pinero, al cărui nume este prea puțin cunoscut astăzi, căruia istoriile de teatru îi dedică doar cîteva rînduri, a fost totuși printre autorii cu cel mai mare succes de casă din Anglia sfîrșitului de secol trecut și de început al acestuia. Băiatul care fuge din prăpăditul birou de avocatură al tatălui său, care mai că nu face nici un fel de școală, se avîntă către teatru cu un entuziasm, infinit peste măsura talentului lui actoricesc. Duce tava ani de-a rîndul, pînă cînd un (ne) inspirat regizor îi dă rolul lui Claudius, din Hamlet. Uluiește atît de tare prin slaba sa interpretare, încît un critic scrie fără ocol că este cel mai prost Claudius ce i-a fost dat să vadă. Fastă distribuire și mai fastă sinceritate a criticului ! Căci tînărul Arthur părăsește actoria pentru a se dedica doar dramaturgiei. Peste vreo treizeci de ani este făcut **sir** pentru bunele oficii aduse scenei engleze. Se consemnează că mai multe dintre spectacolele cu texte ale sale au bătut toate recordurile de casă ale vremii. Farse și melodrame — cam 50 de titluri — îi compun o bibliografie rămasă a fi cunoscută, în marea ei parte, doar de specialiști pentru că, iată, la 50 de ani de la moartea sa numele înscris pe afișul **Teatrului Bulandra** nu spune mai nimănui nimic. Și totuși. **Secretul familiei Posket** (în original **Magistratul**), într-o versiune scenică în limba română de **Valeriu Moisescu** — care semnează și regia spectacolului —, se pare piesa care cea dintîi a adus faimă scriitorului englez, încîntă, cucerește prin umorul său de bună calitate, dar mai cu seamă prin știința, ce atinge perfecțiunea, a construcției dramatice. O schemă simplă, o intrigă de necrezut de oarecare, ce poate fi redusă la o propoziție, devine un pretext pentru crearea unor tipuri și a unor situații la fel de variate și de strălucitoare ca un joc de artificii. N-am descoperit nici măcar un singur element dramatic, oricît de neimportant ar părea, care să nu-și aibă rolul său bine determinat în desfășurarea peripețiilor și care să nu fie exploatat ca motiv comic pînă la capăt.

Așadar, care este secretul familiei Posket ? Îl aflăm încă din primele scene : actuala doamnă Posket îi mărturisește surorii sale că pe vremea cînd, văduvă fiind, l-a cunoscut la băi pe magistratul Posket, i-a turnat acestuia o mică și nevinovată minciună (ca să fie „mai generoasă" cu bărbatul de 50 de ani) : i-a spus că are 31 de ani și nu 36 cît era adevărat. Atunci și fiul — a cărui vîrstă, prevăzătoare, de mult o ascunsese — avea deci 19 ani, și nu 14. Dar de aici totul se complică, pentru că așa stă în firea lucrurilor : „băiețelul" are porniri și... cunoștințe pe măsura vîrstei reale și numai cu eforturi jenante mama mai poate ascunde evidența. Dar anunțata vizită a colonelului Lukyn, fost prieten al primului soț și naș al copilului, amenință să năruiască totul. Și așa, pentru această respectabilă familie victoriană încep peripețiile de un comic nebun pentru spectator. Să nu se înțeleagă de aici că măcar vreo singură clipă sînt puse la îndoială onorabilitatea, virtutea, gravitatea, moralitatea, posketilor, că sînt satirizați, ridiculizați, că sub aparențe autorul ne descoperă, prin tăietura fină, dar precisă a bisturiului comicului, vreun adevăr condamnabil. Nu, descoperim la sfîrșit că de fapt toți sînt cumsecade, că doar morga lor enorm exagerată, că distinsele și inflexibilele forme ale modului de existență victorian sînt ușor ironizate de însăși viața, de chiar omenescul ce le joacă mici farse. Căci, așa cum spune Mihnea Gheorghiu, **Magistratul** e „o ușoară piatră în grădina ipocriziei lumii bune", un pretext pentru o furtună într-un pahar cu apă. Dar o furtună atît de bine pusă la punct, încît te face să crezi că dacă ai fi în mijlocul ei ți-ai periclita cel puțin averea, dacă nu cumva chiar viața.

Valeriu Moisescu are mult prea mult gust și inteligență pentru a fi încercat să facă altceva din farsa lui Sir Arthur Pinero, să-i forțeze miza critică sau să o deplaseze în alt registru comic. Dimpotrivă, el a vrut să facă, împreună cu o parte a minunatei trupe de la Bulandra, o demonstrație de spirit, de umor rafinat și neagresiv, de blîndă ironie subtilă, de inventivitate comică. Firesc, principalul demers a fost în crearea tipurilor de personaje care de fapt nici nu evoluează pe parcursul acțiunii și nici nu-și dezvăluie neașteptate trăsături de caracter. Ci care — și de aici reiese acel atît de aparte umor englezesc — reacționează conform tipului lor sau formei pe care și-au asumat-o drept tip și în situațiile cele mai neașteptate pentru ele, și în care firească ar fi fost o cu totul altă reacție. Greu demers și pentru regizor și mai ales pentru actorul român înclinat spre un cu totul alt tip de umor. Dar și, prin reușită, o dovadă a unui înalt profesionalism și al unui talent excepțional. Ca în cazul **Marianei Mihuț**, care reușește în Agatha Posket un rol fermecător, în care îmbină în cele mai diferite și mai subtile doze naivitatea cu șiretenia, bunacredință cu prefăcătoria, realismul de bună englezoaică cu romantismul desuet, o îngăduință ușor perfidă cu o intransigență drăgăstoasă. Și toate acestea, în fond, numai sugerate sub absolut indispensabila alură sobră, corectă, de mamă de familie victoriană. Sînt o infinitate de nuanțe în ton, în gesturi de-abia bănuite, în priviri pe care nici n-apuci să le prinzi în jocul Marianei Mihut, dar (și aici se vede marele său talent) care nu trec dincolo de linia pe care e trasat personajul, pe care nu o îngroașă și nu o apasă, ci, culmea, o face mai străvezie, mai fină pînă la a-i bănui miile de puncte care o compun. Un rol minunat cizelează și **Ștefan Bănică**, în colonelul Lukyn, cu manierele sale cam lipsite de rafinament, cu veselia sa zgomotoasă, cu exageratul simț al onoarei, cu cavalerismul fără margini și care reușește în scena de la Hôtel des Princes momente excepționale (vezi acela al gîndurilor negre care-l bat crezînd că și-a trimis prietenul la moarte) alături de **Virgil Ogășanu**, în nefericitul căpitan Horace Vale, reprezentant al optuzitității cazone și a unei îngustimi de minte ce nu-i provoacă decît lui însuși neplăceri. Nu mai puțin cizelat este rolul realizat de **Petre Lupu** în Cis, „băiețelul" care simte că-și depășește cei 14 ani prin cunoștințele la jocul de cărți, la curse și chiar în amor, sau cel al valetului, excelent interpretat de **Ovidiu Schumacher**, țeapăn, întrecînd în respectabilitate pe stăpîn, pe care nimic nu-l poate tulbura (vezi momentul plecării, în cămașă de noapte, cu pelerina neagră pe deasupra și cu umbrela de rigoare, după trăsură, în puterea nopții) sau jigni, decît, poate, bacșișul mult prea mic dat de stăpîn. Dar spectacolul lui Valeriu Moisescu are și un alt merit, neașteptat : să ne aducă în fața ochilor **un alt Dem Rădulescu**, distribuit tot într-un rol comic, dar jucat pe cu totul altă linie decît cea cunoscută. Nu am regăsit aici nimic din maniera de joc a lui Dem Rădulescu, nu am recunoscut nici un gest și nici o intonație din cele arhicunoscute. Domnul Posket al său este sobru și bonom, într-adevăr un magistrat în stare să plătească jumătate din datoriile condamnaților, e destul de naiv și candid și chiar ne face să credem că ar putea trăi fără a minți vreodată. Comicul, mai mult decît în cazul celorlalți, reiese tocmai din faptul că forma i-a devenit însăși firea, că și situațiile cele mai neașteptate nu-l fac să reacționeze altfel (vezi momentul cînd se ascunde sub masă, sau acela plin de haz de la tribunal, cînd sosește rupt și lovit, dar se comportă ca și cum nimic nu ar fi nelalocul lui). Dem Rădulescu a arătat cu acest prilej că este cu adevărat un actor de talent și un bun profesionist care-și poate reînnoi mijloacele de expresie. De altfel în spectacolul lui Valeriu Moisescu fiecare apariție actoricească este bine gîndită, dă prilej unei mici compoziții : ca a **Mirelei Gorea, Valeriei Ogășanu, George Oprina, Aurel Cioranu, Mihaela Caracaș**. O scenografie frumoasă și inventivă a lui **Mihai Mădescu** și costumele semnate de **Nina Brumușilă** încîntă ochiul și servesc minunat jocul actoricesc.

Secretul familiei Posket, la Teatrul Bulandra, este un spectacol la care se rîde mult și cu multă plăcere (chiar dacă mai are unele lungimi care, sper, vor dispare odată cu rodarea reprezentației) și care, slavă domnului, nu vrea să fie altceva decît un elegant divertisment. Avem nevoie, în teatru, și de așa ceva. Cu o condiție : precum la Teatrul Bulandra, totul să fie marcat de o inventivitate plină de bun gust și jucat de actori de primă mînă.

MIRUNA IONESCU

*) **Secretul familiei Posket**, de Arthur Pinero. Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra". Regia : Valeriu Moisescu.

Cronica cinematografică

Poveste cu marineli*)

Datele problemei : un echipaj românesc de pe cargoul „Aurora" pleacă spre casă, cu o încărcătură importantă ; în plin Pacific și în plin Revelion, cargoul nostru se vede amenințat și de o avarie gravă și de un ciclon — Vicky ? — pus pe grozăvii. Echipajul se dă — la propriu și la figurat — de ceasul morții ; secvențe presărate de-a lungul furtunii prezintă situația de pe uscat, din port, de la Constanța, cu diverse cadre responsabile care analizează cît de fără soluție e situația, liniștesc rudele navigatorilor și bat depeșe de încurajare către echipaj, inclusiv telegrame din partea membrilor familiei. Și pe mare și pe uscat ideea principală e aceeași : să se termine totul cu bine, să fie salvată și încărcătura, să fie salvate și toate viețile omenești, să nu se declare abandon, să nu se accepte ajutorul unor „rechini" puși pe jecmăneală, care, în schimbul ajutorului, cer jumătate din...

Citești pe generic foarte mulți oameni de bine, cinematografic vorbind : Vasile Șirli (muzica), Horea Murgu (sunetul), Adriana Păun (decorurile), Maria Malița (costumele), Elena Pantazică (montajul) și, ultimul nume, primul în ordinea importanței — Nicu Stan (regia). Numele regizorului s-a mai făcut remarcat de două ori pînă acum — la ora promisiunilor, cu **Un echipaj pentru Singapore** și la ora certitudinilor cu **Vreau să știu de ce am aripi**, un film de o cuceritoare sensibilitate. Și acum, la a treia strigare, **Furtună în Pacific**. O recunosc cu părere de rău : categoric, cifra trei nu-i poartă noroc regizorului. E drept, scenariul (Constantin Novac și Nicu Stan) propune abordarea unui mediu care merită în cel mai înalt grad atenția spectatorilor, deci și a cinematografiei. Din păcate în film răzbate prea puțin din fascinanta noblețe a marinăriei și a oamenilor ei...

Așadar, o situație-limită și un spațiu de joc unic. Față de un film obișnuit, gradul de dificultate și indicele de periculozitate într-un astfel de caz cresc enorm. Istoria filmului nu duce lipsă de figuri ilustre care s-au cam poticnit la această încercare. Angajîndu-se într-o asemenea întreprindere, acum vreo patruzeci de ani **(Barca de salvare)** însuși Hitchcock, maestrul absolut al suspense-ului, n-a mai strălucit cu forța obișnuită. Sau, de curînd, încercînd ceva asemănător, un regizor de calibrul lui Skolimovski a reușit un film doar corect, **(Vaporul far)**, mult sub nivelul filmografiei lui. Spre acest teritoriu greu accesibil se aventurează — fără arme și fără bagaje — **Furtună în Pacific**. Nu trebuie să fi pisat prea multă bibliografie ca să știi că o asemenea construcție, ca să stea în picioare, presupune un decupaj **în filigran** și o echipă de interpreți care, după zeci, după sute de repetiții să funcționeze ca rotițele unui ceasornic. Sînt condițiile de bază, fără de care „tensiune" nu se poate, nimic nu se mai poate, decît, eventual, o improvizație declarativă la care te uiți așa cum te-ai uita la un documentar despre „Efectele nocive ale fumatului", trăgînd liniștit din țigară... Ce exemple să dăm fără senzația că punem degetul pe niște răni ultravizibile ? Să spunem că din prima secvență tonul e fals, că expoziția e calculată greșit și expediată — spectatorului nerăminîndu-i timpul să se ataseze de echipaj, să i se alăture în liniștea și speranța și dorul nerăbdător din drumul de întoarcere acasă ?... Situația — în principiu interesantă, schițele de personaje și schemele conflictuale propuse de scenariu se deteriorează în trecerea pe ecran. Pe ecran vedem doar stînjeneala unor interpreți care parcă repetă un text, încercînd să se obișnuiască cu ideea că „joacă niște marinari". Într-o poveste de acest gen, care își asumă riscul de a se plasa sub lupă, orice deviere, orice notă falsă capătă proporții mărite. Cu personaje pierdute pe drum înainte de a fi apucat să trăiască (un efort de „îmbogățire" biografică se face simțit doar în direcția „secundului" lui Șerban Ionescu), cu tensiunea otova, cu gradația inexistentă, degeaba ți se repetă insistent că pericolul e mortal și că acuși-acuși vaporul se scufundă — implicarea afectivă a privitorului rămîne la zero. Rar un film atît de previzibil, pas cu pas (de fapt bătuta pe loc). Personajul principal (comandantul care, în ciuda tuturor cîrtelilor sau contraargumentelor — încărcate în spinarea a două personaje ceva mai vii decît celelalte, jucate de Dorel Vișan și Petre Nicolae —, omul care se ambiționează să înfrîngă oceanul cu o idee și cîștigă bătălia), cel care ar fi putut fi axul întregii povești e, după părerea mea, o eroare de distribuție ; Dan Condurache, altfel un actor de talent binecunoscut, nu sugerează nimic din prestanța unui adevărat lup de mare : el salvează totul, incredibil și inexplicabil, în urma unor comenzi transmise cu un aer de ghicitoare în transă și, parcă topit de o secretă nostalgie după **Revolta de pe Caine**, își pompează excesiv personajul cu o isterie pe cît de monocordă pe atît de inutilă (cu excepția unei impresionante clipe de justificare, despre „bătrînul care s-ar răsuci în mormînt", dacă el, comandantul, ar declara abandon.) De restul echipajului ce să mai vorbim — important e că nimeni nu rămîne cu vreo pată pe rever (cele cîteva „cîrlige" cu vinovăția iresponsabilă a unora care ar fi lansat cargoul în cursă gata defect, țin de un posibil „episod" viitor.)

O altă condiție sine qua non a unui film de o asemenea factură e vigoarea realistă a imaginii. E surprinzător cum un regizor provenit dintr-un excepțional operator, ca Nicu Stan, nu solicită capacitatea expresivă a imaginii, cum ar fi fost firesc (ex. — un personaj relatează, ca un fel de corifeu : „oamenii sînt obosiți, adorm cu cheia în mînă, unul a căzut pe scară" etc., cînd normal ar fi fost nu să auzi, ci să vezi toate astea, de vreme ce ne aflăm într-un film și nu într-o piesă). Se vorbește apoi de „vibrațiile astea" și imaginea are o imobilitate de piatră. Din cînd în cînd, parcă amintindu-și brusc că ne aflăm în plină furtună, operatorul începe să „zgîltîie" aparatul, dar ceea ce rezultă nu seamănă cu „Vicky", seamănă cu ecranul unui televizor la care „sare imaginea"... Din cînd în cînd apare și cîte un cadru general care ar vrea să însemne vaporul în furtună văzut de undeva din cer — cadre artizanale care, din nou, nu seamănă cu „Vicky", ci sugerează cu multă fidelitate o machetă într-un lighenuț. Avantajul e că privești furtuna liniștit, cu superioritatea celui care știe că actorii noștri îndrăgiți n-au cum să încapă „acolo", ci dorm liniștiți în paturile lor.

Un singur lucru e cert. Nici unui copil care ar vedea **Furtună în Pacific** nu i-ar mai trece în viața lui prin cap să se facă marinel... Nici marinar. Nici mariner.

EUGENIA VODĂ

*) **Furtună în Pacific**, regia : Nicu Stan, producție a Casei de filme Unu.

Cronica muzicală

Pana și bagheta*)

Pana și bagheta — unelte ale truditorului pe tărîmul artei sunetelor, simboluri pentru care au optat cei doi foarte tineri muzicieni : **Cătălin Ursu** și **Ion Marin**, al căror profil creator s-a detașat din nou cu pregnanță în concertul orchestrei simfonice a Filarmonicii „George Enescu" și, respectiv, a Radioteleviziunii.

O frumoasă coincidență a făcut ca acești doi colegi de serie, purtînd ambii amprenta clasei de compoziție a lui Tiberiu Olah, iar pe diploma de absolvență semnătura lui Iosif Conta la rubrica dirijat, să-și rostească mesajul artistic într-un veritabil dialog al generațiilor, ce s-a dovedit o fructuoasă colaborare între maestri și discipoli, prilejuită de afișul acestor seri.

Precedată de aureola succeselor obținute în țară și străinătate, prezența lui Ion Marin la pupitrul colectivului simfonic al Radioteleviziunii a trezit un viu interes, pe deplin justificat, căci ea ne-a relevat nu numai un **„șef de orchestră"** cu prestanța și autoritatea artistică necesare, ci și un **interpret** de înaltă clasă profesionistă, deci un muzician ce re-creează partitura — descompunîndu-i articulațiile, deslușind cu migală sensurile acestora pentru a re-clădi apoi întregul prin prisma unei viziuni constructive unitare, ferme, de mare rigoare arhitectonică. Siguranța discursului sonor, firescul gesticii — deopotrivă concisă și dezinvoltă, sobră și elegantă — oglindesc nu numai temeinica pregătire, ci și bogata experiență deja acumulată de un dirijor ce acorda rolul primordial concepției artistice, gîndirii structurale, fără însă a estompa intensitatea trăirii. Această preocupare pentru strictețea realizării, care a accentuat elaborarea detaliilor scriiturii integrîndu-le apoi în acel „sumum" al opusului ca individualitate expresivă, a conferit claritate și precizie tălmăcirii lucrării **Armonii IV** de Tiberiu Olah. Firește, orice invitat pe podiumul dirijoral al Capitalei își selectează cu multă grijă programul, alegînd ca „piesă de rezistență" o pagină menită să-i pună în lumină personalitatea artistică ; în cazul lui Ion Marin am remarcat eficiența „strategiei" sale repertoriale. **Simfonia a V-a** de Dmitri Șostakovici poate prilejui un triumf, dar și o dezamăgire, însă ceea ce **este** Ion Marin în această fază a evoluției sale a motivat ca certitudine prima dintre variante. Am asistat deci la derularea unei dramaturgii simfonice de mare forță, guvernată de echilibru și monumentalitate, dar și tensiunea energiilor interioare care au sudat vastele spații componistice într-o unică arcuire : dozajele minuțios lucrate, decupajele în cadrul precis al analizei formei, gradarea fluxului expresiv (ce ar trebui poate mai aprofundată în paginile lente) au stat mărturie **științei** dirijorale a acestui valoros muzician, îndrumat de Constantin Bugeanu. În plus, Ion Marin are acea putere de a convinge printr-un limbaj stilistic adecvat, ceea ce a ilustrat și acompaniamentul **Concertului în Re major** de Ludwig van Beethoven, a cărui versiune solistică ambiguă a aparținut violonistului bulgar Mincio Mincev.

Responsabilitatea abordării operei ca gen componistic actual apasă greu pe umerii unui tînăr autor, solicitîndu-i nu numai stăpînirea fermă a meșteșugului său creator, capacitatea de sugestie sonoră și de sinteză a valențelor expresive ale libretului și muzicii, ci și conducerea traiectoriilor evolutive complexe, evocarea și simbolizarea mesajului dorit printr-un univers sonor extrem de bogat, dar bine individualizat. Prologul operei **Tinerețe eroică**, tălmăcit de orchestra simfonică și corul Filarmonicii „George Enescu", avîndu-l la pupitru pe Iosif Conta, a dovedit deosebita seriozitate cu care Cătălin Ursu și-a asumat această responsabilitate. Vigoarea discursului sonor cu evidentele sale atribute mobilizatoare s-a reliefat prin dezinvoltura și mobilitatea tratării simfonice, creionînd tablouri pregnante expresiv într-o paletă coloristică larg nuanțată, prin utilizarea diferențiată a corului, ce subliniază astfel sensurile lucrării, prin siguranța scriiturii și claritatea construcției.

Aceste două prezențe pe afișul de concert al aceleiași săptămîni vorbesc despre valoarea noilor generații de creatori ce preiau prin pana, bagheta sau arcușul lor ștafeta școlii muzicale românești, continuînd tradiția celor care au transformat și transformă limbajul sunetelor într-o modalitate de a se adresa **Oamenilor**, și, prin ei, **Timpului**.

ANCA IOANA ANDRIESCU

*) Concertele orchestrelor simfonice ale Radioteleviziunii și Filarmonicii „George Enescu", joi 15 și vineri 16 mai 1986.

atitudini, dezbateri, controverse

Arhitectură lirică: Sorin Mărculescu

O severă, îndelung ruminată „arhitectură" prezidează demersul poetic al lui Sorin Mărculescu : într-o notă preliminară a volumului **Fluviul întîmplător** (Ed. Cartea Românească, 1985), ni se vorbește despre „unitatea de intenție, scriere și spirit a ciclului de față" ce „a impus includerea lui în **Carte singură** ca o a patra secțiune de sine stătătoare", despre „toate elementele ramei originare", despre „o rețea în mișcare de suprasemnificanți relaționali" etc. Termeni ce trimit, din capul locului, la o poetică a elaborării strînse, la un laborator literar perfecționat, în care limbajului i se rezervă un rol **de mathesis universalis**, avînd drept scop final „Cartea unică", acea înfăptuire de alchimică alură, care a ispitit orgoliul unor conștiințe poetice înainte și după Mallarmé, cel ce s-a legat într-un chip faimos de o atare întreprindere. Avem a face cu o creație care se așează, indiscutabil, în descendența autorului **Herodiadei**, atrasă de abstracțiune, de „puritate", de „privirea absolută" („a mistui și consuma lucrurile în numele unei purități centrale", cerea liricul francez). Flacăra cerebralității e cea care înlătură materia efemeră a experienței cotidiene, scoriile realului. Sub raport estetic, travaliul, migala, supravegherea continuă, înfrigurată, constituie termenii ce se îmbie caracterizării. O pătină rece, ca o pojghiță de gheață, acoperă textul, dîndu-i un aer de desăvîrșire moartă. Solemnitatea constituie un instrument de distanțare față de existențial, de impersonalizare. Perioadele sînt construite dintr-un material sintetic, docil, care îngăduie ramificarea lor bogată într-un egal regim al stricteții, în cadența livrescă, împinsă spre oficierea ocultă. Flancată, pe sol național, de Ion Barbu, ca și de Ștefan Aug. Doinaș, de Mircea Ciobanu, de ultimul Daniel Turcea, această producție pare o pădure în iarnă, sclipitoare și neverosimil imobilă sub un soare tăios. Impresia literală e de zbucium înceremenit, caligrafic, convertit la luciul cristalului. Dar sub erusta aparent fără nici o zvicnire, sub armura verbului savant orchestrat, pulsează o viață grandioasă. Sub răceala teribilă, mortificatoare, se manifestă o viață a principiilor. Imaginea sa e fluviul, simbol complex al existenței și al transcendenței, al destinului uman și al Providenței, de o polisemnificație inițiatică. Curgînd lent și misterios, compact-măreț, dar, totodată, capabil de finețurile și labilitățile tînjitoare ale figurilor reflectate, e un factor integrator, un ax al universului vizionar, expresie a „unului" plotinian. Mitografiată în structurile sale vizibile, ca și în cele invizibile, lumea se adună într-o unitate absconsă, în nucleul originar din care a emanat : „sfîntul priveghi născător al curgerii adune-se iar / într-un pîntec de piatră și foc nedeslipit de ceea ce-i / unul" **(Imnul 77).** O retorică liturgică îi schițează ipostazele cu morale implicații, mustrătoare uneori, dar niciodată excomunicatoare, topite în generozitatea sensibilului : „fluviul e pretutindeni dar îl simți uneori cel mai nevrednic / ochii acoperindu-ți-i cu amazoane și niluri sau subteranele / fluvii năpustite orbește ca mările sub deșerturi orgolii / ale desfacerii rocilor în exil ale metalelor dizolvate în grînele roiului : binecuvîntată fie neîntîlnirea cu fluviile / acestea de pe pămînt cu frunțile lui iubitoare și-adverse / una spre alta curgînd fără să se cunoască" **(ibidem).** Unic și consubstanțial ființei, ca și răsfringerii sale în „umbra" sensului, fluviul poate fi acceptat drept o stihie a umanului : „singurul fluviu ce-i unul și pretutindeni / neîmpărțit umbrelor noastre-n el de apă spălindu-se el cel ce / într-o țărînă transfigurată în vin se dăruie curgerii / sîngelui trup și umbră apelor noastre de apă sortite în / el să se spele" **(ibidem).** Omniprezent, fluviul ne apare, totuși, cognoscibil printr-o revelație în fortuit, precum harul care suflă unde vrea : „pretutindeni e fluviul dar calea spre el e întîmplătoare" **(ibidem).** În calitatea sa de destin, are compoziția trăirilor noastre, a concretului ambiantei, a eposului umil-măreț de toate zilele. Textura sa e deschisă spre infinitul fenomenal. Din cumularea elementelor mărunte se obține o perspectivă a întregului, o nouă treaptă contemplativă. Lucrurile lumii se amplifică halucinant prin suma raporturilor ce le întrețin între ele. „Fiecare lucru, spunea Claudel, dăinuie într-un raport infinit cu toate celelalte". Dacă fiecare ocazie a vieții, luată în parte, poate fi neglijabilă, totalitatea lor reprezintă o identificare cu Fluviul, un acces la eul profund : „drumul spre tine poate fi un piriu sau un zbor sau o stradă cu / nume uitat ori de nerostit sau o femeie în dragostea ei / mortile noastre salvîndu-le de nisipul raiului tău lent așezat / pe goliciunile noastre cînd spasmul statorniciei în jertfă ne / poartă spre întîlnirile cu fluviul : și drumul spre tine mai / poate fi o plecare spre un oraș depărtat și o aședere pe malul / unuia din nenumăratele rîuri întîmplătoare ale lumii acesteia / ce deodată-ți devine sortit" **(ibidem).** Drum spre regăsirea sinelui, fluviul poartă în-însul echilibrul existenței, durata sortită împlinirii sale prin individuație : „toate ne poartă spre noi de noi curățîndu-ne toate sunt / drumul spre drum drumul spre tot ce ne-ntoarce spre noi și-n / întîmplări ne botează ca nu cumva să uităm prea devreme numele-n / unul vărsîndu-se drumurile cărările fără de care drumul nu e / cu putință" **(ibidem).** În cele din urmă, ni se înfățișează echivalent cu ființa vorbitoare în poem, ce se mărturisește sieși, se învață pe sine : „tu îți ești / fluviul tu și magistrul ți-l ești supunîndu-se slujbelor lumii" **(ibidem).** Ori se somatizează emblematic, prin anatomia umană : „fluviul ești tu în trupul tău" **(ibidem).** Dar, propunîndu-și a căuta „legea hermetică" **(Imnul 78)**, Sorin Mărculescu nu se oprește asupra stratului aparent, empiric, ne-semnificativ, al vieții, n-o evocă decît în „semn" : „mort nești în semn și-mi ești semn" **(ibidem).** Pentru el, ca și pentru Baudelaire, cosmosul este un sistem de semne pe care poetul le poate citi. Lectura textului universal dă lirismului său un aspect cognitiv **sui-generis**, de știință care caută „înțelesuri" fundamentale. Actul poetic n-ar fi decît o devinație în ontic : „înțelesul din urmă al unei făpturi sau al unui lucru / al unei făpturi cernute în lucruri sau al unui lucru / incrustat în falia dintre două făpturi" **(Imnul 64).** Înțeles, la rîndul său, problematizat, interferat de abscons, suspectat de trădarea originalului, asimilat iubirii ori împins în jocul de oglinzi al indeterminării : „înțelesul lor ultim e totuna cu lipsa oricărui înțeles / originar : singurul lor înțeles nu poate fi decît iubirea / pe o stradă într-un peisaj inventat ori într-un vid catoptric / sens fără-nceput și sfîrșit fără sens neînceperea și nesfîrșirea / oglindindu-se una în alta ca ochiul sting în ochiul drept" **(ibidem).** Ochiul poetului e abstractizant, eliminînd detaliile „impure", pletora datelor curente. „Semnele", „înțelesurile" pe care le selectează sînt de ordin scripturistic, legînd reflexivitatea lirică de substraturile magice ale spiritului. Intelectualitatea se racordează la fondul arhaic. Ființa caută sprijin în temeiul acestor primordialități, recade într-un formalism al misterului. Dacă Heidegger socotește limba drept un act de delimitare prin care Ființa e obligată a se manifesta, putem socoti că, în cazul de față, văzul care i se asociază îndeplinește un rol similar. Poetul încearcă a desluși o geometrie secretă a universului, ca un alibi plastic al semnificațiilor sale, ca o reverberare (divulgare) a armoniei sale constitutive. Esențele se revelă printr-un protocol al Formei. Fenomenelor celor mai eterogene li se întrevede o structură geometrică, precum o placentară relație cu Geneza, dar și o promisiune de mîntuire. Neoplatonismul capătă o epură schematică : „știm adormind că focul o veșnică roată închipuie" **(Imnul 71).** Sau : „ou al pămîntului sau orbită divină : cetatea / s-a ghemuit să-ți aștepte iubirea" **(Imnul 49).** Sau acest peisaj parabolic, încheiat din unghiuri și curburi elocvente : „colț dă săgeata-n săgeată / simbur pădurea-n cuvînt / arc ești săgeată și țintă / drumul în ramă rotund / zborul din zborul săgeții / flutură-n cercuri și sunt : / zborul spre zborul săgeții / flutură-n rană și sunt / arc ești săgeată și țintă / drumul spre mine rotund" **(Imnul 78).** Sau o metaforă cu gust rar a larvarei desăvîrșiri divine : „o veșnic neterminată / lentă premergere pe oboseala de sferă a / somnului dumnezeiesc" **(Imnul 66).** Sau o apoftegmă a golului : „cerc ești pustiu" **(Imnul 67).** Geometrizare înseamnă cădere a cărnurilor, dematerializare. Dincolo de formele exacte, Sorin Mărculescu întrevede neantul, care e nivelul suprem al epurării, al deplețiunii, al „purificării". Curățit de tangibil, de contingent, de pieritor, e o nedeterminare absolută, lăcaș al inexistenței, dar și criteriu al perfecțiunii. Simbol al absolutului, ca la Mallarmé, care declara că după ce a găsit neantul a găsit și frumusețea. Spiritul survolează teritorii tot mai vagi, peisaje tot mai evanescente, în cuprinsul cărora palpabilul se consumă în favoarea unor spectre ale Absenței. Aceasta se instituie ca o epifanie pură : „sunt o tentaculă a țărinii / sau un gol imperial în căutările tale de / tine tu ventuză de pași fără umblet" **(Imnul 49).** Ca și : „al tău sunt pe sînul acesta mie străin al / pămîntului muntele-n mine purtîndu-mi tu pumnul / dislocării spre gol al orbitei pipăirea / norilor prăbușiți printre stînci și / brațele fluviului argintiu încordîndu-se / și amețind vocea de tunet a vidului" **(ibidem).** Ca și : „ai plîns topirea / icoanelor în gura de vid" **(Imnul 60).** Ca și : „creștetul tău e o mare de fugă / dinspre părere spre gol rînduind aplecarea / lumilor toate din lumi spre pustiile sacre / unde și vidul prea greu se desprinde de / sine și se întoarce-n țesutul în ruga în rugul / mai subțiat de-adîncire mai singur" **(Imnul 65).** Dar o atare tentativă de a privi idealitatea nudă, desprinsă de toate conținuturile, redusă la un ceremonial al esențelor, la o pantomimă metafizică, nu destabilizează, totuși, limbajul poetic. Dimpotrivă, acest nihilism sever-contemplativ îi asigură o libertate sporită, deschide drumul unor experiențe ce se simt mai în largul lor pe un teren defrișat. În golul ivit prin cultura conceptuală a neantului, discursul se invigorează grație unei neîndoielnice energii compensatoare. De aci productivitatea bucuroasă a textelor sibiline. De aci aspectul paradoxal, de verbozitate, al concentrării, care ar fi trebuit să aleagă tiparul brevilocvenței. Natura avînd oroare de vid, organul poetic aduce o rodnicie neașteptată a rostirii, ce nu exclude o rezonanță sacerdotal-emfatică. E singura frivolitate a acestei lirici dense, solemne, ce pare, în fiecare din liniile sale, a se cumpăni pe buza tăcerii. Spre a-și celebra resurecția în confruntarea cu neantul, spre a-și pune în relief vitalitatea, așa cum un om sculat din boală ar dori să-și probeze buna condiție fizică, se exersează în imagini complicate, fastuoase. Martiriul orfismului radicalizat se consolează cu baroca transcriere a substanțelor sale auster-suave. Corole înflorite între spini : „carnea i se scurge de pe / oase luminoasă ca părul unei cascade / impuținate de seceta noastră de tine" **(Imnul 60).** Ori : „cine ești oare / tu pe un sîn al zeiței crescînd și de pe șoldul / galeș arcat răvășindu-te-n clinele hainei / peste oceane acum ondulate" **(Imnul 63).** Ori hiperbolele tulburătoare prin „impuritatea" vitală, angajată în mecanismul transcendent, pledînd, ca la Blaga, pentru dialectica inalienabilă a lirismului : „învecinează-ne frunțile în cina cu lapte și pîine : lingurile / ni se lovesc în apele albe și pescuiesc dumicații ca trupuri ale / înecaților din iubire" **(Imnul 47).** Sau : „lumina intermitent dezgolită a / ochilor prin care mările una de alta avide ni le spălăm / ni le botezăm în blidul cu oceanul de lapte primordial despre / care doar am citit e drept dar / pe care acum îl lăsăm să ne / țîsnească din buze și din vîrfurile degetelor" **(ibidem).** Ori : „lingurile ni se izbesc rătăcind ca două limbi de clopot / și trupurile noastre cămăși sîngerînde le sunt de bronz și jertfe de laudă" **(ibidem).** „Golul" metafizic e umplut de plinătatea limbajului poetic, într-o tacită recunoaștere a relativității vieții spiritului, în plan estetic. Sorin Mărculescu e un poet profund al misterului, căruia-i urmărește urzeala complicată, printr-o atitudine extatică (de participare, de con-simțire la Creație), printr-o tautologică textură simbologică și incantatorie. Situîndu-se într-o regiune prin ea însăși obscură, unde luminile nu sînt decît ușoare zgîrieturi în roca dură a „înțelesurilor" finale, ridică, firește, „probleme de lectură", cu atît mai mult cu cît e străin de „compromisul comunicativ", de orice manieră de „vulgarizare", așa cum a remarcat critica. Meritul său e de a întreține viu, alimentîndu-l cu o remarcabilă forță creatoare, un mod liric primordial, „dincolo de mode și timp". Unitatea secretă, clădită pe o vastă rețea de semnificații ezoterice, a operei sale se dorește o oglindă a unității universului.

GHEORGHE GRIGURCU

Între miraculos și fantastic (II)

Ambiguitatea percepției, dubla posibilitate de justificare, procedeul modalizării supralicitează realul. Dincolo de răchite „parcă se aude cineva cîntînd", „poate e vreun om", „caii cu bărbi galbene au ochi de om", bivolii sînt luați drept „trunchiuri de salcie", Supranaturalul se explică convenabil prin recunoașterea iluziei simțurilor sub imperiul căldurii, al fricii și bolii iar narațiunea revine la verosimil.

Nuvela cea mai complexă narativ, amintind de structura epicii faulkneriene, „Masa cu oglinzi", este cea mai realistă. Lumea cîmpiei, într-o ipostază citadină precară, alunecă sub tirania istoriei și se desacralizează. Evenimentele se înmulțesc, dau la iveală viața socială în împrejurări istorice autentificate. Scriitorul nu-și dezminte totuși nici în acest caz predispozițiile pentru fantastic. Prima sugestie de acest gen este conținută în titlul care extinde semnificațiile unui element epic asupra întregii structuri, funcționînd atît ca indice al răsturnării realului și deformării insolite cît și la nivelul discursului, ca procedeu de relativizare. Teritoriul narațiunii este delimitat de două secvențe fantastice care mizează din nou pe tema străinului confruntat cu necunoscutul. Cea dintîi, urmărind intrarea în spațiul narativ a trei personaje, Martes, Bendorf și Caius, ultimul fiind și singurul inițiat, își dobîndește esența fantastică din neputința de a localiza orașul, de a-i percepe măcar auditiv realitatea fizică. Cu „Memorialul de amiază", jurnal al unui muribund, orașul intră în deplină legitimitate, dar percepția anxioasă și prezumțiile nefaste ale naratorului, confirmate de cursul evenimentelor, anunță un proces grăbit de dissoluție. Actorii dispar pe rînd și masa cu oglinzi e sfărîmată de Silvestru, cel mai puțin dotat cu imaginație. Ultima secvență parcurge traseul inițial în sens invers iar protagoniștii, aceiași, participă la o întîmplare neobișnuită — întîlnirea cu Constantin Pierdutul Întîiul — nebunul genial și regele fabulos al cîmpiei a cărui apariție provoacă transfigurarea peisajului în miraj infernal pentru Caius, perfect explicabilă, integrată naturii danubiene pentru cei doi străini în favoarea cărora optează substanța realistă a deznodămîntului. Tensiunea fantastică de o clipă este anulată, semn că realul a pătruns definitiv în frontierele mitului.

Convenția fantasticului devine ostentativă în „Vieți provizorii", întrucîtva artificială sub acest raport pentru că angajează un număr mare de personaje, complică sistemul de relații dintre acestea, prin fragmentarea vizibil premeditată a discursului și decalajul temporal al întîmplărilor atribuite cînd realului, cînd închipuirii. Atmosfera generală a nuvelei este stranie, ignorînd legile spațiului și timpului, finalul se menține în ambiguitatea și confuzia generată de multiplicarea faptelor insolite. Relatarea trece prin percepția unui personaj, Alexandru Lăscăreanu, pe care întîmplările îl vizează tangențial. Fantastica trecere a personajelor din cameră în pagina de ziar, rostogolirea pălăriei de pai invizibilă martorilor ocazionali, confesiunea delirantă a lui Popescu, omul care și-a pierdut identitatea absentînd de la istorie timp de zece ani, fabuloasa biserică pe roate, simbol al unui destin colectiv și, în sfîrșit, invazia trecutului în prezent prin apariția incredibilă a femeii în verde sînt girate de prezența aceluiași personaj. Continuitatea dintre observația primului narator, Miron Basarabescu, asupra posesorului mesei cu oglinzi din nuvela anterioară — „om fără istorie" — și exclamația finală a lui Popescu — „doamne, istoria, dacă este, nu vrea să mă primească" — îndreaptă sensurile nuvelei spre parabolă, proiectînd irevocabil existența acestuia în provizoratul iluziei pînă la confuzia totală între real și imaginar. „Poate să fi fost într-adevăr o greșeală, istoria n-a avut timp să se întoarcă și să corecteze legendele despre fostele lor drumuri de moarte și minimă viață, și legendele s-au impus în locul istoriei exacte. Se prea poate să treacă provizoratul legendelor drept istorie și în tomuri groase, deși, după cîte știm cu toții, nu. i se poate imputa nicidecum epocii noastre că n-ar avea mijloace de a nota și de a reprezenta cît mai aproape de verosimil ce se întîmplă pe pămînt și sub soare".

Cadrul mitic este pretutindeni, în nuvele amenințat de apropierea istoriei sub presiunea căreia miraculosul tinde să se dizolve în favoarea acreditării naturalului, dar modificarea de substanță se produce incomplet, suspendînd întîmplările în ambiguitate. Istoria înseamnă frecvent cel de-al doilea război mondial a cărui desfășurare pare să ocolească lumea izolată a bălților, cînd, în fond, o marchează de la distanță. În sfera viziunii epice și a raporturilor între spațiile umane împrejurările unei conflagrații de asemenea proporții joacă un rol însemnat. Dezordinea generală, dislocarea indivizilor creează premisa dereglării ordinii firești, pun destinele sub semnul hazardului, al oricărui neprevăzut. Revine obsedant imaginea satelor populate, a gărilor și cantoanelor părăsite pe unde trenurile circulă întîmplător, haotic, alături de alți factori susceptibili de disoluția firescului — diluviul, seceta, foametea — motivînd discret atmosfera stranie fără să explice limpede, categoric, alterările de percepție, suspensia miraculoasă ori fantastică. Tema străinului și a mentalităților conflictuale, însumînd motive tradiționale ale genului — călătoria, mirajul, ritualul, beția olfactivă, magia, visul, frica — susțin într-un discurs epic modern, perfect adaptat, compoziția spectrală inconfundabilă a fantasticului prozei lui Ștefan Bănulescu.

DOINA DIACONU

Cenaclul „Confluențe"

Ora prozei

Joi 22 mai, a avut loc o nouă ședință de lucru a Cenaclului „Confluențe". În cadrul ședinței a citit două povestiri **Vasile Neagoe** și o nuvelă **Ioan Popa**. Intervențiile critice, numeroase și substanțiale, au debutat prin observațiile **Dianei Barbu**, care a apreciat ca deosebit de interesante lucrările citite. Vasile Neagoe ar străluci, după opinia vorbitoarei, prin calitățile de portretist, dar și prin umorul său fin. La Ioan Popa, a sesizat o **„sensibilitate deosebită trimițînd la simboluri mitologice"**. **Corneliu Tălmaciu** s-a arătat de asemenea plăcut impresionat de scrisul celor doi autori. La Ioan Popa el a remarcat existența unei **„proze cuceritoare prin stil și atmosferă"**, a făcut oarecări apropieri de poezia lui Ștefan Aug. Doinaș și de literatura sadoveniană. În schimb, **Ioan Aurelian Lazu** a observat că proza lui Ioan Popa păcătuiește prin **„exprimare didactică, școlărească"**. La Vasile Neagoe vorbitorul, utilizînd el însuși un stil nu din cale afară de simplu, a sesizat posibilitatea de a construi un **„scenariu dinamic"**. **Aureliu Goci**, într-o intervenție ce a demonstrat o adîncă comprehensiune a specificului literaturii începătorilor și mai cu seamă a tipului de atitudine critică adecvată față de aceștia, a reliefat între altele la Vasile Neagoe o anume **„lipsă de tehnică literară"** compensată de un deosebit **„simț al dialogului"**. La Ioan Popa a depistat în povestirea lui vînătorească tradițională un posibil condei de romancier. Pentru vorbitori ambii autori sînt vrednici de a fi publicați în paginile **Suplimentului...** Conform opiniei lui **Dumitru Paul Oprescu** proza lui Vasile Neagoe **„gravitează în jurul dialogului, fiind lipsită de acțiune"**. La Ioan Popa a sesizat factura clasică a discursului narativ. **Aurelia Boriga** a observat la rîndul ei la Vasile Neagoe un **„dialog dinamic"**, **„schimbări rapide de situații fără finalitate"**, **„o lipsă de rezolvare a conflictului"**. Ioan Popa ar face un anume **„abuz de metafore"**. **Alexandru Bosneanu** a avut o impresie favorabilă mai ales despre prima proză a lui Vasile Neagoe. La Ioan Popa a remarcat **„forța simbolului cerbului"**. După o intervenție remarcabil de concisă a **Leontinei Nedelcu**, **Vladimir Georgescu** a opinat că amîndoi tinerii autori scriu **„o proză caldă, care place auditoriului"**. Puncte de vedere asemănătoare au înfățișat **Geo Ciolcan** și **Victor Gh. Stan**. **Constantin Soresecu** a sesizat la Vasile Neagoe **„un stil sobru"**, **„știința dialogului"**, tendința de **„căutare a esențelor"**, o anume aplecare spre **„substanța mitică"**, concretizat, în fond în **„aspirația de a reconstitui atmosfera cotidiană prin simboluri mitice"**. Mult mai puțin generos s-a arătat criticul cu Ioan Popa. Narațiunea acestuia ar fi de fapt un **„poem în proză"**, iar autorul s-ar demonstra în primul rînd un bun cunoscător al literaturii clasicilor.

Victor Atanasiu a subliniat calitatea deosebită a intervențiilor critice pe marginea textelor celor doi autori. El a observat că, în timp, la **„Confluențe"**, vorbitorii, chiar dacă nu sînt critici de meserie, au căpătat, în cenaclu, capacitatea de a formula și argumenta opinii vrednice de toată atenția. În ceea ce-i privește pe tinerii autori, Vasile Neagoe este un foarte bun prozator, are capacitatea de a contura viziuni de o incontestabilă pregnanță precum și o deosebită știință inefabilă de a pendula stilistic între registre diferite. La Ioan Popa a reliefat, de asemenea, în ciuda unor anume scăderi, calitatea prozei de a fi bine scrisă, într-o factură tradițională, ca și notele de realism magic, care indică o filtrare creatoare a lecturilor. Mai cu seamă, efectul final al povestirii lui Ioan Popa îl recomandă ca pe un foarte promițător prozator în perspectivă.

În tot, intervențiile critice din noua ședință de lucru a cenaclului nu și-au dezmințit incontestabila acuitate.

CRONICAR

ANCHETA NOASTRĂ Adevărul despre Școala de literatură

Ana Ioniță

Orfană fiind, mi-am închis anii cei mai frumoși ai adolescenței și ai tinereții, între zidurile unui internat — adevărată fortăreață, cu garduri înalte de peste un stat de om și cu un... Cerber cu ochi pînditori la poarta mereu zăvorîtă. Nu mai vorbesc de pedagogele de care ne încurcam la fiece pas și care rareori aveau pentru noi un cuvînt bun. Ori internatul de acum... Între ele două, diferență ca de la cer la pămînt. Aici, eu cea atît de puțin comunicativă, atît de puțin sociabilă (că așa eram pe vremea aceea), mă simțeam aproape ca acasă, între ai mei, dacă nu cumva și mai bine, că eram înconjurată de înțelegere, de liniște, de căldura relaxantă a prieteniei. Dar și de exuberanța tinereții descătușate de disciplina aceea rigidă, cazonă, de care avusesem eu parte cîndva. Totuși, alături de acești tineri pentru care fericirea nu se lăsa rugată să le umple anii lor puțini, deveneam și eu mai maleabilă, mai înțelegătoare. Și uneori, chiar fericită, ca și cum printre ei aș fi zărit-o și pe fiica mea. Dorul de ea m-a determinat să mă apropii, în taină, de o sfiiciune de copilă, plină de candoare și de căutări învăluite în tăceri interminabile, pe care toi Doina o chema, Doina Ciurea. Nu i-am mărturisit atunci marea mea slăbiciune pe care o aveam pentru ea, cum nu i-am mărturisit-o nici mai tîrziu. Mă mulțumea doar să-i fiu prin preajmă, să mă uit la ea și să mă pulverizez în căutările ei febrile, interminabile.

Păcat că maleabilitatea, înțelegerea de care vorbisem mai înainte și de care uneori dădusem dovadă, nu a mers pînă la capăt...

— Despre prietenia cu Nicolae Labiș...

— Mai norocoasă am fost cu altă prietenie, cu a unui tînăr cam de aceași vîrstă cu sfioasa copilă și pe care-l chema... Labiș. Nicolae Labiș, prieten nedespărțit de Gheorghe Tomozei. Nu știu cum se împăcau aceste firi complet diferite. În privința comportamentului. Liceanul Tomozei era foarte tăcut, interiorizat la maximum. Or Labiș... Pe el l-am remarcat încă din primele zile, că umplea clasa cu prezența lui. Nu că ar fi fost obraznic, nu, ci doar prezent. Prin vorbele lui de duh, prin părerile lui despre poezie și pe care le împrăștia peste tot, și tuturora, cu o dărnicie de nabab, prin graiul cu silabe moi, spuse în dulcele grai moldovenesc, prin rîsul lui ca o chemare. Labiș era peste tot, argint viu ,nu alta. Gura nu-i tăcea nici o clipă. Mereu avea ceva de spus, într-una căuta să-și lămurească o problemă ori alta. Chiar și-n orele de curs, el avea cîte ceva de întrebat. Și povestea și i se povestea cîte și de toate. Nici măcar pe Irimie Străut nu-l lăsa în pace, și pe el îl provoca la vorbă, îl scotea din liniștea lui proverbială. Nicolae Labiș era un om deosebit de bun, de îndatoritor, de sociabil. Nu-i plăcea singurătatea. Și nici economie de vorbă nu făcea. Ba da ! Uneori. Atunci cînd vreun subiect, vreo idee, venită pe neașteptate îl chema. Dacă atunci căutai să discuți ceva cu el, nu se supăra. Dar nici nu-ți răspunderea. Pur și simplu nu te auzea. În clipele acelea, pentru el nu exista nimic altceva decît idea. Cu ea de mînă fugea, se ascundea numai el știa unde. Doar pentru o fărîmă de timp. Cînd se întorcea, poezia era gata. Știam. Și-l provocam să ne-o citească. Nu-l înduplecam însă, cu una, cu două, ci numai după repetate rugăminți. Nu din teamă evita să ne-o citească, gîndindu-se cumva că nu este realizată, nu, pentru că Labiș avea conștiința valorii lui, știa el că talentul nu-l trădează, ci din timiditate. Nici cu talentul lui ieșit din comun nu se lăuda. Din marea delicatețe sufletească. Nu voia să pună pe nimeni în inferioritate, nimeni să nu se simtă mic lîngă el. Și nici egoist nu era. Ba chiar făcea risipă de dărnicie.

Plin de solicitudine a fost și față de mine. Mai bine zis, față de fiica mea atunci cînd i-a citit povestirea premiată de Scînteia pionierului. A citit-o o dată. Și a mai citit-o o dată. Și a tăcut, îndelung. Deodată a apucat-o de amîndouă mîinile și, cu chipul numai lumină, a spus: „Să știi că scot din tine un scriitor clasa una, banca-ntîi !".

Și, într-adevăr, s-a ținut de cuvînt. Pînă-ntr-o zi cînd... cînd...

Au răspuns pînă acum :

Ion Bălețu, Mihai Beniuc, Gheorghe Bulgăr, Al. Căprariu, Ion Grecea, Vera Hudici, Rusalin Mureșanu, Ion Petrache, Doina Sălăjan, Pop Simion, Irimie Străut, Alexandru Vergu

Îi așteptăm și pe ceilalți.

Anchetă realizată de ELENA ȘTEFĂNESCU

Al doilea val

Un romantic modern

Ne vom întreba însă, dacă nici o incertitudine, nici un dubiu, nu afectează și nu zdruncină încrederea în destinul său creator. Bineînțeles că da, și, atunci, îndoiala la forme extreme, chinuitoare, traduse prin imaginea crucificării. În acest caz poezia nu mai apare ca o șansă sau o posibilitate de evaziune și salvare a ființei din „sirul" determinărilor imanentiste, ci tot ca o verigă din lanțul strictei subordonări ontice. După ce a consumat experiența amară a existenței sub specia „poetului blestemat", cel se caută într-un lirism concentrat, gnomic, de nuanță sceptică, în pofida figurii romantice a **Demonului**, din poemul cu același nume, figură desemantizată și redusă la o simplă emblemă a acestei noi faze a viziunii sale : „Lumi imemoriale am traversat / nemișcîndu-mă din locul acesta // numai urin mine aflîndu-se / toate a căror vîrstă se măsoară / din clipa-n care-au fost gîndite / ascultă — / căci sînt mai bătrîn decît piatra / căreia numi lacrimile i-au d forme".

Este clar efortul îndreptat spre impersonalizarea și generalizarea reflexiei, spre diminuarea tendințelor egocentriste și a personalismului excesiv, considerat acum, printr-o rotație de 180 de grade, ca un rău ontic, ca o farsă a destinului : „Cu numele rîsîpitorului / ai botezat fiul speranței tuturor // dar dacă e adevărat că numele / poartă în el destinul — cum spunea / credința-ndepărtatului Egipt — / o binefacere să fie asta ?"

Retorica gesticulației egolatre, spectaculoasă și excentrică, cu tot inventarul de contestări, sarcasme, bufonade și travestiuri este subminată de conștiința alterității și tranzitoriului condiției umane. În spirit budist aproape, individualitatea este privită ca o eroare și o dramă cosmică, zeii însiși căzîndu-i victimă, și pierzîndu-se în infinitul temporal „Parte a unui întreg fără margini / rătăcitor vei fi / pînă și în eternitate / / Osiris ! / chivotul tău în fiecare clipă / e aruncat pe malul dinspre Byblos / / chiar dacă nu aceleași brațe l-ar cuprinde, / vor mai veni destul să te înlocuiască" **(Boemul)**.

Într-un poem excepțional, **Pietà**, histrionul de altădată se reculege și se resemnează într-o meditație de real fior metafizic, pătrunsă de duhul smerit și, deopotrivă, tăgăduitor al psalmilor arghezieni. Dumnezeu este conceput ca semnul unei **absențe mistuitoare**, ca imaginea înclinației spre devoțiune a omului, ce a luat o formă absolută, uitînd chiar, subiectul fervoarei lui religioase : „au sărutat fresca pînă s-a ros nimbul / pînă a dispărut chipul / pînă au uitat cui se închină / / pînă s-a subțiat zidul / pînă s-a dărîmat cupola peste ei". Cuvîntul poetic nu mai este instrumentul miraculos ce schimba prin trucurile sale realitatea grotescă, brutală și haotică, într-un univers fictiv suportabil, asemenea jocului de lumini și umbre al fraților Lumière, ci expresia unei conștiințe torturate, aflate în derivă : „Prin spațiul hașurat, nesigur, / prin ploaia de pe manuscrise / privește straniu de sub glugă / forța cuvîntului — Ulise / / (...) prin ploaia de pe manuscrise / mă simt corabia pierdută — / adio, tuturor adio, / doar umbra mea vă mai sărută". **(Ploaia de pe manuscrise)**.

Odată însă cortina trasă peste arlechinîada poetului, peste giumbușlucurile lui vesel-amare, peste „fandările" și „paradele" ironice, ceea ce supraviețuiește este adevărul sceptic al poeziei sale ; după stingerea ecourilor „tam-tamului" istoriei nu ne rămîn, ca refugiu final, decît tăcerea și solitudinea originare : „Am cîștigat alergarea de căzut în capcane — / oricum ne aflăm între fălcile hazardului / spre glorie spre dezastru / somnoros timp ne așteaptă // dacă sîntem singuri în noaptea comună / și singuri în noaptea din noi". * * *

PAUL DUGNEANU

Expoziția omagială de la sala Dalles

(Urmare din pag. 1)

titudine combativă, marcînd dramatic **Lupeni '29** sau, **Grivița '33** prin **Gavril Miklossy** se alătură, într-o cronologie a evenimentelor, lucrărilor actuale, de dată recentă care evocă **procesul militanților comuniști și antifaciști de la Brașov din 1936**, cînd, **tînărul revoluționar NICOLAE CEAUȘESCU** a devenit din acuzat acuzator, rostind cu înaltă responsabilitate partinică și patriotică un adevărat rechizitoriu regimului burghezo-moșieresc, atrăgînd atenția opiniei publice asupra pericolului pe care îl reprezenta, pentru România și pentru întreaga lume, fascismul și războiul, transformînd procesul într-un **memorabil eveniment al istoriei Partidului Comunist și al mișcării românești antifasciste**. Scene, cadre de epocă, imagini ce reconstituie locurile și atmosfera în care s-a desfășurat procesul dar, mai presus de toate, **triumful rațiunii și demnității prin glasul revoluționarului-erou**, purtînd cuvîntul înțelept și luminat al partidului, iată un subiect cu adevărat însuflețitor și admirabil reflectat, acum, de către artiștii plastici, în această expoziție. Lucrările au un evident sens al modernității, tratînd cu maturitate și sobrietate substratul faptelor reflectînd și subliniind pe cel ideatic.

O foarte atentă documentare, o corectă transpunere a faptului real în faptă artistică dovedesc și alte lucrări inspirate din viața și lupta în condițiile de aspră ilegalitate a partidului și a eroului său temerar, **tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU**. Imaginile integrate de mult în memoria noastră afectivă și vizuală **(Tipografie ilegală de Ștefan Szony)** sau ciclul de desene ale lui **Alexe Alexandru (L-au dus pe tata, E jale-n cartier, Mitingul, Mișcări greviste)** și-atîtea altele, se împletesc, într-o organică evoluție stilistică, cu lucrările de dată recentă, care rememorează importanta **demonstrație antifasciste cu prilejul zilei de 1 Mai din 1939**, organizată sub directa îndrumare a **tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU**, care a concentrat, într-o singură opinie, crezul conștiințelor progresiste din București și din țară, în frunte aflîndu-se, ca un militant devotat, **tovarășa ELENA PETRESCU CEAUȘESCU sau demonstrația de la 23 August 1944 din București**.

Copil, adolescent, apoi, tînăr revoluționar, matur apoi, secretarul general al Partidului apare în multe alte imagini așa cum cele două decenii care au trecut de la Congresul al IX-lea al P.C.R., l-au fixat în memoria noastră : aplecat asupra intereselor țării, prezent peste tot acolo unde e nevoie de sfatul, îndemnul sau cutezanța gîndirii sale novatoare, creatoare, profund revoluționare, așa cum s-a conturat încă de tînăr, un comunist revoluționar neobosit, un fiu al țării, cu adevărat.

Epoca ce îi poartă cu mîndrie numele, **„Epoca Ceaușescu"**, constituie una dintre cele mai luminoase secțiuni ale expoziției ce omagiază cele două glorioase jubilee, simbolic întîlnindu-se în acest **Mai** luminos. Epocă de prefaceri, epocă în care țara își conturează un nou profil cu șantiere și vetre fierbinți de muncă, cu roade, ogoare, verticale nesfîrșite ale industriei, **„Epoca Ceaușescu"** revine ca un leit-motiv inepuizabil în creațiile artiștilor plastici contemporani care astern, imagine cu imagine, simbolurile unei vremi noi, croite de mîna și gîndul îndrăznet al partidului și conducătorului său : totul — Canalul Dunăre — Marea Neagră, șantierul noului port Constanța, Metroul bucureștean, cartierele de pretutindeni, cîmpurile care stau sub semnul devizei actuale „mecanizare, chimizare, irigații" sînt însemne ale zilelor noastre. Peste tot se munceste, se creează. Efigiile zilelor de azi încununate de victorii care nu mai presupun jertfe omenești aruncă nevăzute punți de legătură cu imaginile unui trecut marcat de grave probleme sociale, prin care, străbătea ca o speranță ideea că partidul „e-n toate. / E-n cele ce sînt. / E-n cele ce mîine vor rîde la soare. / E-n pruncul din leagăn și-n bobul mărunt"...

Zorii erei noi, simțită atunci, de marele **Ciucurencu**, asemeni poetului ce rostea versurile de mai sus, ne-nfioară prin sinceritate, avînt și entuziasm și azi : **Primul 1 Mai liber** sau **Demonstrația de 1 Mai 1945**, cu oameni veseli, cu învălmășeala bucuriei nestăvilite, cu chipuri, steaguri, culori stau, temei denceput pentru o-ntreagă epocă ce se-ntemeia. Mărturia artei dă măsura acum, încă și încă o dată, de felul în care întotdeauna artiștii români au știut să fie alături de popor, să-și recunoască și cinstească de-ndată eroii, să-i urmeze și să-i nemurească în operele lor.

Sub semnul **păcii**, liniștii, seninelor maternități, creșterii și rodirii simbolice, universale, a păcii și înțelegerii între popoare, multe alte lucrări de artă încheie strălucit această demonstrație, subliniind vocația de pace dintotdeauna a românilor, moștenire valoroasă preluată și dezvoltată programatic de către partidul nostru, și al cărui secretar general, **tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU**, este cel mai înflăcărat apărător.

Adăugînd și faptul important că expoziția este o frumoasă îmbinare a artei mai vechi cu cea contemporană, chiar și de ultimă oră, dar stînd mereu sub semnul valorii, autenticității și înaltului mesaj patriotic, manifestarea omagială de la sala Dalles reflectă și marchează sărbătoreste jubileul celor 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român și a celor 50 de ani de la desfășurarea procesului de la Brașov, aducînd un prinos de recunoștință secretarului general al partidului, **tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU**.

ANTOLOGIA cenaclului prin corespondență

● **CONSTANTIN ARDELEANU, București.** Din ceea ce mi-ați trimis ultima oară s-ar putea publica grupajul de pitorești „cereri, sesizări și reclamații" inclus în povestirea **Petre Diaconescu.** Aștept să-mi comunicați dacă sînteți de acord să efectuez decupajul.

● **ALEXA VISU, București.** Versurile dv. pentru copii nu sînt nici mai bune, nici mai rele decît cele care apar în mod curent în tot felul de cărți frumos ilustrate (dacă aș fi redactor de editură, eu, însă, nu vi le-aș publica, pentru că aș folosi drept etalon versurile pentru copii scrise de Tudor Arghezi, Nina Cassian, Nichita Stănescu, Ana Blandiana ș. a.). Ca să nu mai vorbesc de faptul că în cîteva cazuri forțați limba română într-un mod nefericit :

„Nu era ceva prea cronic
Ci o simplă amețeală
Ce-o tratam cu lapte tonic
Dar cănuța era goală".

Schița **„Bile-te-le... bi-le-tele...",** despre țărani naivi, uimiți de ceea ce văd în Gara de Nord, pare scrisă la începutul acestui secol (și sîntem la sfîrșitul lui !).

● **IOANA MIHAELA DOROBANȚU, București.** Sînt prea multe cuvinte mari în versurile dv. Pînă și **Coloana fără sfîrșit** apare la plural, ca și cum ați fi ținut cu orice preț să o multiplicați :

„Coloanele fără de sfîrșit
În încleștarea lor cu infinitul
Sînt svîcniri de lumină".

Știu că la vîrsta dv. (17 ani) mulți autori au această tendință spre grandilocvență, dar circumstanțele atenuante nu țin loc de valoare literară.

● **MARIANA LANGASCHEK, Bîrlad.** Jocurile de idei cu care vreți să ne uimiți nu sînt uimitoare. Iată, ca dovadă, un fragment din poemul dedicat lui Nichita Stănescu :

„L-am visat pe Nichita
era blond pentru că e blondul
era bărbat pentru că e bărbatul
era ciudat pentru că e ciudatul
era tăcut pentru că e tăcutul" ș.a.m.d.

Menționarea de două ori a fiecărei însușiri (întîi ca o însușire oarecare și apoi ca una generică) este o scamatorie dintre cele mai obișnuite. Și cînd o mai și repetați la nesfîrșit, nu-reușiți decît să divulgați faptul că descoperirea ei v-a încîntat — ceea ce

CENACLU prin corespondență

dovedește că nu aveți o serioasă cultură poetică.

Dacă ați manifesta mai puțină încredere în ceea ce scrieți și ați începe să studiați serios poezia modernă, pentru a vă diferența în mod activ de formulele de largă circulație, ați face, sînt convins, un pas înainte (pentru că de înzestrare nu duceți lipsă).

● **S.G.D., București.** „Țin să vă anunț că începînd cu data de 7-XII-1985 scriu poezie într-o nouă formă, pe care o consider capabilă a se impune în viitor la fel ca forma clasică, organizată pe strofe...".

Vă rog să-mi comunicați și ora la care ați descoperit noua formă.

● **DANIEL NICUȚĂ COJ, Bacău.**

„Acum sau mai tîrziu
Cînd oi muri nu știu
Dar de-oi muri la cap să-mi puneți
Ramură de brad".

Eu vă sfătuiesc să nu muriți, iar la cap să vă puneți altceva, de exemplu antologii de poezie modernă.

● **ALECSANDRU PROSOP, Galați, DANIELA DORIN, Iași, GAVRIL SÂNTION, Arad, ESTER, Iași, LAURA, București, COSTEL CIOANCĂ, Ruseni, Borlești, Neamț, MIHAELA CRĂCIUN, Suceava.** Sînt șanse să ne faceți cîndva o surpriză frumoasă.

● **CRINA PREDESCU, București, LEONTE CONSTANTINESCU, Brașov, MARINA TEODORIU, Constanța, D.D., Timișoara.** Da, se plătește. (Cu viața).

● **CONSTANTIN RADULESCU, București, HAIDUCUL, Tîrgu-Neamț, PETRE PETRE, Botoșani, DAMIAN PREDESCU, Tîrgu-Mureș, ZIZI, Tîrgoviște.** Ceea ce scrieți dv. nu are nici o legătură cu literatura.

● **PENTRU CITITORII CARE VOR SĂ ȘTIE PE CE ADRESA SĂ-ȘI TRIMITĂ MANUSCRISELE.** Adresa este: **Scînteia tineretului, Suplimentul literar-artistic,** Piața Scînteii nr. 1, sector 1, 71 341 București, PENTRU CENACLU PRIN CORESPONDENȚĂ. Autorii care își aduc personal manuscrisele la redacție trebuie să scrie, de asemenea, pe plicul sau dosarul respectiv PENTRU CENACLU PRIN CORESPONDENȚĂ și să le predea la secretara redactorului-șef. Este de dorit (dar nu și obligatoriu) ca textele să fie dactilografiate și însoțite de cîteva date despre autor. Manuscrisele, publicate sau nepublicate, nu se restituie.

ALEX. ȘTEFĂNESCU

Dumitru Cicu

„SPUNEȚI-MI : GIMI"

(urmare din numărul trecut)

Venind spre ei, cu blocul într-o mînă și cariocele în cealaltă, Dora se-mpiedică de adidașii lui Radu. Didi căută să-i prindă privirea, în așa fel ca razele pornite din ochii lor să scînteieze, încrucișîndu-se.

„Te iubesc."

Nu se putea ca ea să nu observe.

Te-am iubit de cînd te-ai uitat pentru prima dată în ochii mei și te-am dorit am recunoscut imediat bărbatul pe care nu l-as da pentru toată lumea.

„Te iubesc."

— N-ați găsit și voi alt loc pentru șalupele-astea ? se enervă fata. Totuși, se așeză turcește lîngă Radu, deschise blocul și-i puse în față un desen.

— Să mor dacă-nteleg ce-i asta.

— Am vrut să prind mișcările stufului. Uite, în lumina asta și cu fumul care plutește-asa, ca o ceață, peste oraș, totul pare plat. („Aha", făcu Radu, indiferent). Și, dacă te uiți, uite-asa, de jos, ca vîrfurile trestiilor să vină-n dreptul balcoanelor de-acolo, ai impresia că balcoanele stau sprijinite-n ele.

— Ca o farfurie-ntr-un băț, interveni Didi, urcat din nou în salcie. Dar fata ignoră zicerea aceea poetică.

— Bine, spuse Radu.

În pungă, singurul peste își deschidea ritmic botul rupt.

★

O „Lada" verde se hurducase prin gropile prăfoase, coborînd dealul Colonelului și ajunse pe platoul de lîngă lac. Soarele începuse deja să cadă. Clătit în penumbră, omul de la volan părea o momîie, o păpușă de reclamă fixată ridicol într-o nefirească poziție.

Culcată cu capul pe brațe, Dora zăcea ca o sfîntă pămînteană. Didi încercă să se concentreze asupra mașinii, fiindcă nu se putea să privești indiferent gambele pe care izbucnise o mătase gălbuie, măruntă și moale și dincolo de ele pulpele de-abia bronzate.

Nu se putea atunci și totuși știam că odată vom fi împreună doar noi doi și-o să-mi plimb mîna pe picioarele tale și te sărut și tu n-o să zici lasă-mă dracului în pace tîmpitule prăpăditule n-o să zici asta.

★

— Dă-mi cheia de paișpe-șaptșpe !

Scormonind în trusa de scule, Didi se gîndea că niciodată nu-i mai ușor să obții un lucru decît atunci cînd îl ceri, pur și simplu ; iar dacă adaugi un ton imperativ — nu prea supărător, doar atît cît să faci să se creadă că nu-i altă cale decît să fii ascultat — treaba merge de minune.

— Ce naiba tot faci acolo ? Vezi, mă, aia boantă... asa... Tu nu dai la peste ?

— Nu. Mă plictisesc, nu pot să aștept atîta... Pot să mai rămîn în mașină ?

Ar fi fost o recompensă meritată pentru cît se plimbase în jurul ei.

— E soră-ta ?

Băiatul se uită spre Dora — de-abia o zărea, înecată lenes în iarbă. Era o taină. Dacă omul n-avea un ochi în ceafă, cum reușise s-o vadă ? Și cum de-o spunea atît de rece, de parcă nimic n-ar fi fost mai firesc decît ca Dora, Dora LUI, să fie acolo, pe iarbă, iar celălalt să fi știut asta, dintodeauna ?

— A, nu, e o colegă de-a lui frate-miu, de la liceu...

— Aha...

— Stă și ea pe-aici, prin apropiere..

— Aha... Și tu nu ești la liceu ?

— Mai am un an...

„De ce, fir-as să fiu de prost, nu sînt în stare să mint ?" — Și noi stăm tot pe-aici, zise triumfal, ca și cum asta l-ar fi înrudit, i-ar fi apropiat-o oarecum pe Dora, arătîndu-i totodată celuilalt cît era de străin.

— Eu stau la bloc. Uite, în blocu'ăla!... (spusese bloc jumătate mîndru, jumătate sastisit). Da, poți să rămîi în mașină, mai zise, cînd Didi uitase aproape cu totul de întrebare. Poți să stai cît vrei, da' ai grijă să nu bagi în viteză !

(va urma)

Lumea cu amănuntul

Dostoievschi și Tolstoi în familie*)

Oare artistul se poate bucura de un statut moral special ? Iar „egoismul" artistului constituie el un drept al acestuia ? Problema n-a fost soluționată și procesul continuă să rămînă deschis. Proces, într-adevăr, poate fi numită tensiunea crescîndă dintre marele romancier LEV TOLSTOI și contesa Sofia, soția lui. Acuzațiile ei sînt aspre, dar, în același timp, obiectivitatea lor poate fi pusă la îndoială. Rece și străin de propria sa familie ne apare omul Tolstoi tocmai fiindcă arta sa trece înainte de orice altceva. În contrast aproape total cu mai tînărul său emul, Fiodor DOSTOIEVSCHI duce o viață agitată, dramatică, aproape nomadă. Se căsătorește tîrziu și, din trei copii, îi rămîn în viață numai doi. Dar față de mica sa familie arată permanent un devotament nemărginit. Dacă e silit, pentru scurt timp, să se despartă de ai săi, aproape că nu mai poate scrie. Măruntele lor nevoi și probleme devin întotdeauna și ale sale. Este în același timp dădaca și profesorul copiilor. „Ei constituie trei sferturi din fericirea vieții, scrie el, și tot restul numai un sfert". Această afirmație a lui Dostoievschi poate fi luată ca o opinie strict personală. Cu toate acestea e greu să nu o considerî drept o piesă importantă în procesul despre care vorbeam, acela al obligațiilor de la care nimeni nu face excepție. Atitudinea față de copii va reprezenta întotdeauna un test moral hotărîtor.

Aspecte din viața celor doi scriitori sînt abordate de scriitorul sovietic Igor Volgin. Fragmentul de mai jos reprezintă un capitol din noua lui carte „Ultimul an al lui Dostoievschi", republicat de către revista Sputnik, numărul din ianuarie 1985.

Dostoievschi a devenit tată la o vîrstă destul de înaintată. Se afla în al patruzeci și șaptelea an al vieții sale cînd Ana, soția sa în vîrstă de 21 de ani, a născut primul copil la Geneva în 1868. (Prima soție a lui Dostoievschi, Maria Dmitrievna Isaeva a murit în 1864 fără să fi avut copii).

„Spre marea mea bucurie", scria Ana „Fiodor s-a dovedit a fi un tată excepțional de iubitor și afectuos. Întotdeauna mă ajuta să fac baie fetiței, după care o înfășura în pled și o adormea în brațele sale. Lăsa baltă orice ar fi făcut și se repezea la ea dacă o auzea tușind, și petrecea ore întregi lîngă pătucul ei, cîntîndu-i și vorbindu-i...".

Sonia a murit de pneumonie la vîrsta de 3 luni. „Disperarea lui era nemărginită. Plîngea ca o femeie în timp ce vegheа trupul rece al micuței lui fetițe. Niciodată n-am văzut atîta disperare...".

Prezentare și traducere de ILEANA CONSTANTINESCU

*) Articolul cu titlul „Dostoievschi și Tolstoi la ei acasă", publicat în revista SPUTNIK din ianuarie 1985, reprezentînd un capitol din cartea „Ultimul an al lui Dostoievschi" a scriitorului Igor Volgin.

(Va urma)

Cronica literară în linii frînte

de LINU

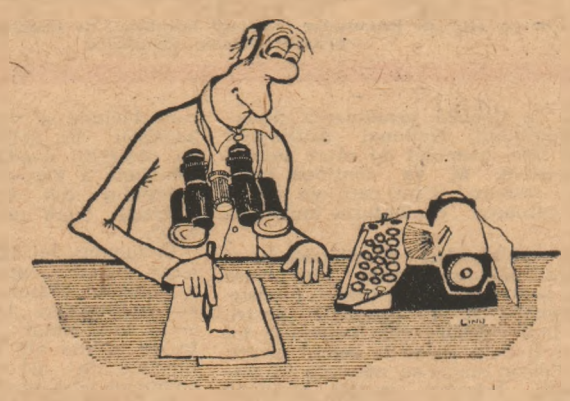

Dinu Săraru, Dragostea și revoluția, vol. II, roman subintitulat : Cei care plătesc cu viața, Editura Eminescu, 1986.

■

Dinu Săraru are capacitatea de a vedea mai departe decît alți autori care scriu despre realitatea de azi.

Tabela de marcaj

Derby-ul de lapte-gros!

Jucat cu casele închise, între Circul de stat și Spitalul de urgență, derby-ul Dinamo—Steaua a purtat vîrtos amprenta unităților vecine : clovnerii, trinteli și tumbe, vorbe de duh și drăgălășenii spuse printre dinți prietenește, tibii și glesne pieptănate voinicește și cardiaci adormiți la geamurile spitalului, cu transfuziile-n brațe și cu năduful că, dacă tot n-au văzut fotbal, vreo doi faimoși participanți la derby le puteau deveni măcar colegi de salon. Ce mari echipe și ce meci de trei lulele, ce faze șchioape și ce fantezie ostenită, ce-ncetineală și ce talmeș-balmeș ! Pînă și mingea părea medicinală, mare și grea ca un bostan răsărit pe gazon, neimportant, însă, pentru obosiții din teren, care umblau să culce aracii cu crampoanele ! Halal derby !... Un singur om din lume putea opri cotonogeala, ca să facă loc fotbalului veritabil — cetățeanul Vautrot. Dar, ce să-i faci ? ! Sevilla nu e-n fiecare zi, iar Crăciunescu nu-i Vautrot nici pe departe. Dac-ar fi pus (din întîmplare) lîngă celebrul cavaler francez vîlceanul rătăcit la derby nu i-ar ajunge pîn' la glesnă nici ridicîndu-se pe vîrfuri. Așa se și explică de ce, după ce-a enervat la culme ambele echipe, dumnealui, cu fluierul, s-a apucat de basme-n bucățele, jucîndu-se cu cartonașele galbene pîn-a bătut recordul național ! Pe cele roșii le uitase, precaut, acasă, iar restul a ținut de insistența jucătorilor și de legea compensației. Că, mă-nțelegeți, cavalerul Tremurici știa să cedeze demn la protestele de tip „lapte-gros", să vadă penalty cînd nu era și nu conta, dar să nu vadă cînd s-ar fi făcut de 1—1. Că Steaua a pierdut, nu-i de mirare și dacă recitiți ce-am scris în simbetele precedente, veți constata că i-am și prevăzut acest eșec. Meciurile tăioase nu se cîștigă din glorie și din fandoseli, ci tot din modestie și din gîfîială, cu calm și cu cap, nu cu picioare puse să plătească polițe picioarelor adverse. A fost o lecție aspră pentru campioana Europei, o lecție din care are mult de învățat, ținînd mai ales de-nverșunarea cu care-i vor juca, un timp, toți adversarii, fie și numai ca să poată susține că i-au învins pe campionii campionilor europeni. Așador, derby-ul a fost o rușine, Steaua a meritat să piardă, Dinamo a meritat să cîștige, iar Crăciunescu merită să fie suspendat !

HORIA ALEXANDRESCU

50 de ani de la procesul comuniștilor și militanților antifasciști de la Brașov

TINERETUL REVOLUȚIONAR ÎN ACȚIUNE

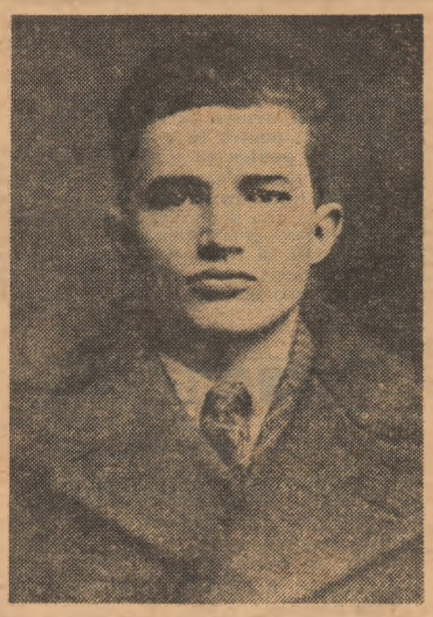

Militantul comunist Nicolae Ceaușescu în anul 1936

În zilele de 9—10 septembrie 1934 și-a desfășurat lucrările, în București, Conferința Comitetului Național Antifascist din România. Au luat parte membrii conducerii centrale, între care tînărul comunist **Nicolae Ceaușescu**, precum și reprezentanți ai comitetelor regionale și locale antifasciste. Au fost prezentate și dezbătute o seamă de rapoarte privind „linia ideologică a mișcării antifasciste", „organizarea, propaganda și presa", „mișcarea antifascistă de tineret" ș.a.

Atît în rapoarte cît și în dezbaterile care au urmat s-a înfățișat primejdia externă a fascismului revanșard și revizionist ; s-au „definit dictaturile fasciste și hitleriste, care înseamnă mizerie, șomaj, război, distrugerea civilizației și a tuturor libertăților", motiv pentru care „masele populare văd în realizarea frontului unic singura armă de luptă împotriva fascismului și războiului".

Participanții la Conferință au „examinat amănunțit problema tineretului". În raportul respectiv se cerea „ca tineretul să acționeze tot mai hotărît, alături de vîrstnici, la lupta împotriva fascismului. Intrucît în eventualul război imperialist, tineretul va fi acela care va pieri mai întîi ; el, fiind mai entuziast, va fi pus să atace, în primele rînduri".

Conferința a adoptat rezoluții pentru toate rapoartele discutate și a votat moțiuni pentru îmbunătățirea regimului deținuților politici, pentru ridicarea stării de asediu și a cenzurii.

Totodată, Conferința Comitetului Național Antifascist „a lansat o propunere de front unic social-democraților, socialiștilor independenți și altor organizații muncitorești și intelectuale".

Militantul antifascist Petre Constantinescu-Iași avea să evoce astfel un moment semnificativ din timpul lucrărilor Conferinței antifasciștilor români : „Despre prima mea întîlnire cu tovarășul **Nicolae Ceaușescu** la Conferința Comitetului Național Antifascist din septembrie 1934 am notat în paginile caietului de amintiri : «Un tînăr cu părul negru, cu trupul firav, liniștit și cuviincios fără să se ploconească în fața nimănui dintre noi, ditai bărbați în toată firea, bătrîni pentru el, profesori universitari — ni s-a prezentat în calitatea în care a fost trimis. I s-a dat apoi cuvîntul și a vorbit cu o hotărîre care pornea din sinceritatea sa, din convingerea justeței tezei pe care o susținea, din însăși crezul său, căruia, se vedea lesne, i se dăruise-»".

Urmare a celor stabilite la Conferința Comitetului Național Antifascist, la 18 septembrie 1934 a avut loc plenara Comitetului antifascist al tineretului, în cadrul căreia a fost analizat stadiul dezvoltării mișcării antifasciste și antirăzboinice în rîndurile tineretului român ; de asemenea, au fost luate noi măsuri organizatorice și propagandistice întru integrarea cît mai organică a tinerei generații în acțiunile patriotice ale Comitetului Național Antifascist. Între hotărîrile adoptate de Comitetul antifascist al tineretului, al cărui conducător era eminentul revoluționar **Nicolae Ceaușescu**, relevăm pe cele referitoare la intensificarea activității de creare a noi comitete regionale și locale antifasciste ale tineretului ; preocupări sporite în vederea realizării și consolidării frontului unic de luptă antifascistă al întregului tineret ; contribuții tot mai substanțiale ale tinerilor la tipărirea și răspîndirea publicațiilor antifasciste din țară.

Trecîndu-se la punerea în aplicare a măsurilor adoptate de plenara Comitetului antifascist al tineretului, în Capitală — spre exemplu — au fost convocate cîteva întruniri în vederea întăririi campaniei propagandistice antifasciste și antirăzboinice în mijlocul tinerimii bucureștene. Astfel, în seara zilei de 20 septembrie 1934, pe cînd se aflau întruniți într-unul din sediile Comitetului antifascist al tineretului, din str. Foișor, nr. 9, mai mulți militanți revoluționari — în frunte cu dîrzul comunist **Nicolae Ceaușescu** — „au fost victima unei barbare agresiuni săvîrșite de către organele polițienești". În Comunicatul publicat de ziarul „Clopotul" din 30 septembrie 1934 se relata, în sensul celor de mai sus : „Năvălind în sediul nostru de sector din str. Foișor, nr. 9, ei au încercat să aresteze pe prietenii noștri, care timp de o oră au opus o dîrză rezistență, cu toate că nu erau înarmați decît cu hîrtie și creion, ca oameni ce veniseră la ședința săptămînală din sector.

În cele din urmă forțele represive ale regimului burghez au reușit să-i încarce într-un camion al Prefecturii și să-i transporte, sub ploaie de lovituri, întîi la circumscripție, apoi la Prefectură, unde i-au ținut în mod abuziv 24 de ore fără să le ceară nici o declarație".

Față de maltratările la care erau supuși militanții comuniști, în gazeta „Clopotul" va fi tipărită următoarea declarație : „Comitetul Național Antifascist nu se va lăsa intimidat de către autoritățile abuzive. El va continua lupta începută într-un ritm care va crește odată cu teroarea dezlănțuită împotriva lui...

Prieteni antifasciști ! Continuați cu și mai mare îndîrjire lupta liberatoare începută, pentru stîrpirea hidrei fasciste. Luați exemplu de la prietenii noștri, care, aflînd despre cele petrecute joi seara și sosind în grabă la sediul nostru din str. Foișor, unde se adunase în puterea nopții întregul cartier, atras de formidabilul scandal provocat, au ținut cuvîntări, protestînd și ștampilînd nemaipomenita obrăznicie".

Un document important al Comitetului antifascist al tineretului este și **Apelul de front unic** pe care l-a adresat, la 7 noiembrie 1934, Comitetului Central al Uniunii Tineretului Social-Democrat, Comitetului Central al Uniunii Tineretului Socialist-Unitar, Organizației I.M.S.E.R., Sindicatele Unitare, Confederației Generale a Muncii și toți tinerii organizați și neorganizați, din care cităm : „...Tineretul muncitor cuprins în aceste organizații să treacă la închegarea frontului unic, ținînd consfătuiri, conferințe și întruniri și alegînd comitete de acțiune pentru frontul unic pe fabrici, universități, școli, căminuri și sate, care să pregătească tineretul în vederea marelui miting antifascist și antirăzboinic, de la începutul lui octombrie...

Trăiască frontul unic de luptă al tinerilor muncitori și intelectuali împotriva războiului și fascismului".

Guvernul național-liberal va dispune, la 25 noiembrie 1934, interzicerea unui număr de 32 de organizații revoluționare și democratice, între care Comitetul Național Antifascist, Comitetul antifascist al tineretului, Liga Muncii, Sindicatele Unitare ; totodată, a fost suspendată presa antifascistă, au fost închise și sigilate sediile organizațiilor respective.

Mișcarea revoluționară și antifascistă va continua să se desfășoare, găsind noi forme și metode de acțiune, de cuprindere a maselor largi populare în frontul patriotic antifascist și antirăzboinic.

Neînfricatul comunist **Nicolae Ceaușescu** desfășoară o intensă muncă organizatorică și propagandistică, evidențiindu-se prin tenacitate și clarviziune în lupta revoluționară. Forțele de represiune încearcă zadarnic să-l oprească din cale, întocmind repetate rapoarte de rutină, în spiritul celui următor : „Vă semnalăm, în vederea luării măsurilor de rigoare, pe comunistul **Nicolae Ceaușescu**, care făcîndu-se vinovat de adunarea de adeziuni de solidaritate a muncitorilor cu ceferiștii condamnați în procesul de rebeliune a fost deferit Parchetului Tribunalului din Craiova, și apoi pus în libertate, după care s-a întors în Capitală".

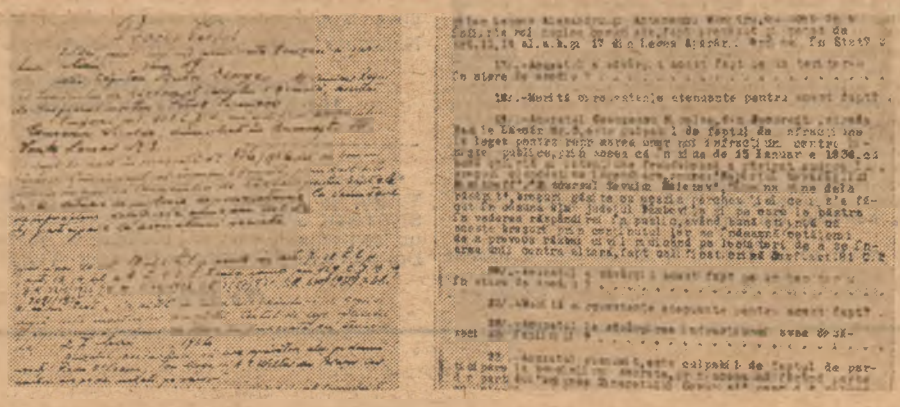

Facsimile de pe acte ale instanțelor judiciare burgheze, de trimitere în judecată a comunistului Nicolae Ceaușescu

În toamna lui 1934, autoritățile polițienești dispun „expulzarea" din București a tînărului comunist **Nicolae Ceaușescu** și trimiterea sa „la urmă" — sub escortă — în satul natal ; întrucît așa zisele forțe de ordine ale claselor dominante nu încetau în a-l califica drept „agitator comunist periculos".

Remarcabilul militant revoluționar va sfida toate rigorile represive ale regimului burghez. Curînd revine în Capitală, unde desfășoară o amplă activitate politică. Bucurîndu-se deja de experiență și de prestigiu în rîndul maselor, fiind unanim apreciat pentru profundul său devotament față de cauza poporului român, Partidul Comunist Român va încredința destoinicului său fiu noi însărcinări încărcate de răspundere politică și înrîurite de profunde valențe patriotice. Astfel, comunistul **Nicolae Ceaușescu** se va remarca, în continuare, nu numai în acțiunile antifasciste din Capitală, ci și în activitatea revoluționară desfășurată cu impetuozitate în județele Prahova și Dîmbovița.

Începînd din toamna anului 1935, revoluționarul **Nicolae Ceaușescu** va îndeplini sarcini de mare răspundere politică, în calitate de secretar al Comitetului regional Prahova al Uniunii Tineretului Comunist — împletînd preocupările pentru întărirea organizatorică a mișcării comuniste de tineret, cu lupta antifascistă în front unic muncitoresc și patriotic.

În Valea Prahovei se impuseseră detașamentele de luptă ale muncitorimii petroliste, în marile bătălii de clasă din iarna lui 1933. Plenara C.C. al P.C.R. din februarie 1935 hotărîse, între altele, să fie repartizate spre a activa în marile centre muncitorești cadrele de bază ale partidului, distinse pe frontul luptei revoluționare. De aci orientarea Partidului spre militantul său de frunte, **Nicolae Ceaușescu**, care va îndeplini cu neîntrecută abnegație misiunea politică și comandamentele patriotice încredințate.

Deosebit de grăitor pentru obiectivele muncii politice desfășurate în județul Prahova este **Manifestul** Comitetului regional Prahova al P.C.R. și al Uniunii Tineretului Comunist, adresat în noiembrie 1935 Către muncitorii și țăranii prahoveni din partidele Social-Democrat și Unitar, Țărănec, organizați și neorganizați ! Către toți meseriașii, micii negustori, funcționarii, intelectualii, femeii, tinerii și soldații : „Comitetul regional din Prahova al P.C.R. și U.T.C. din România cheamă toată muncitorimea și țărănimea prahoveană să lupte prin întruniri, proteste, greve și demonstrații de stradă împotriva scumpetei, taxelor de consumație pe obiectele de primă necesitate, împotriva execuțiilor silite, împotriva stării de asediu și cenzurii, pentru libertatea de organizare, întrunire și presă, pentru eliberarea tuturor antifaciștilor închiși, pentru regim politic în închisori...

Tovarăși muncitori și muncitoare, răspundeți la chemarea partidului comunist și luptați în front unic pentru ridicarea salariului la nivel cu scumpetea, pentru oprirea concedierilor și reprimirea în slujbă a celor concediați...

Tovarăși țărani, formați în fiecare sat comitete țărănești care să vă conducă lupta contra impozitelor și anularea datoriilor cămătărești, pentru izlazuri gratuite, pentru împărțirea la țăranii săraci a pămînturilor moșierești și ale regelui cu tot inventarul lor...

Tovarăși tineri, luptați pentru salariu egal la muncă egală, împotriva limitării numărului ucenicilor în fabrici, împotriva amenzilor, bătăilor și injurăturilor, pentru școală gratuită, pentru drept de organizare, contra regimului cazon din fabrici și cămine, pentru desființarea organizațiilor fasciste...

Fascismul neaducînd rezultatele așteptate de burghezie pentru a ieși din criză pe spinarea maselor muncitoare și pentru oprirea valului revoluționar, burghezia recurge la ultimul mijloc — războiul — distrugător al civilizației și culturii, aducător de mizerie și milioane de victime omenești...

Tovarăși muncitori și țărani, tineri, femei și toate categoriile exploatate și asuprite din Valea Prahovei, demonstrați voința voastră de luptă revoluționară, luptînd contra ofensivei capitalismului, a fascismului și războiului, prin închegarea unui **larg front popular antifascist**".

Pe cînd conducea o astfel de acțiune pentru înființarea de noi organizații locale ale U.T.C. și ale Blocului pentru apărarea libertăților democratice, comunistul **Nicolae Ceaușescu** a fost arestat de organele jandarmeriei din comuna Ulmi, județul Dîmbovița, în ziua de 15 ianuarie 1936, împreună cu alți comuniști și militanți antifasciști.

În felul acesta s-a ajuns la înscenarea faimosului proces al comuniștilor și militanților antifasciști ce-l aveau în frunte pe **tovarășul Nicolae Ceaușescu**, proces judecat de Consiliul de război al Corpului V Armată de la Brașov. Prin curajul și hotărîrea de luptă a revoluționarului **Nicolae Ceaușescu**, prin profunzimea convingerilor sale revoluționare și patriotice, Partidul Comunist a transformat acel proces într-o veritabilă tribună politică, de la înălțimea căreia s-au făcut auzite apelurile comuniștilor români la unirea tuturor forțelor naționale și patriotice pentru apărarea democrației, libertății și suveranității patriei.

În sensul celor de mai sus este cît se poate de elocvent următorul extras din Ordonanța definitivă a Consiliului de Război al Corpului V Armată, aprilie 1936 : „Acuzatul **Ceaușescu Nicolae**, din București, str. Vasile Lascăr nr. 3, este culpabil de faptul de infracțiune la Legea pentru reprimarea unor noi infracțiuni contra liniștei publice, prin aceea că în ziua de 15 ianuarie 1936, cu bună știință a păstrat asupra sa broșuri clandestine incendiare, broșuri găsite cu ocazia percheziției ce i s-a făcut în comuna Ulmi, județul Dîmbovița, și pe care le păstra în vederea răspîndirii în public...

Acuzatul susnumit este culpabil de faptul de participare la asociațiuni secrete, prin aceea că făcînd parte din partidul «Uniunea Tineretului Comunist», partid dizolvat, ...a participat la consfătuiri clandestine, în cursul lunii ianuarie 1936, cu care ocazie s-au recrutat noi aderenți, în scopul de a înființa noi nuclee comuniste...".

STELIAN NEAGOE

(va urma)

IMPORTANT!

În aceste zile se desfășoară deja tradiționala manifestare **Primăvara culturală bucureșteană**. Simpozioane pe temele cele mai variate și recitaluri, seri de poezie și muzică, mese rotunde, dialoguri cu cititorii și spectacole de teatru, filme și expoziții de artă plastică compun un bogat program dedicat oamenilor muncii din Capitală.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : București, Piața Scînteii. Tel. 17 60 10, 17 60 20. Abonamentele se fac la oficiile poștale și difuzorii din întreprinderi și instituții — Tiparul : Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii" cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA" — Sectorul export-import presă P.O. Box 12—201, telex 10316 prsfir București, Calea Griviței nr. 64—66

28

40 364